

Reformikiri

Sügis 2009

ELUST / INIMESTEST / POLIITIKAST

Hea teada
Reformierakonna
valimiskampaaniad 1995-2009

Analüüs
Kes võitis kohalikud valimised?

Köök
Jaanus Tamkivi
saarlaste kalaroojadest

Paul-Eerik Rummo

liberaalidest enne Reformierakonda

Valdo Randpere
esimesed pikad sammud poliitikas

Südamebussiga
mööda Eestimaad

Jürgen Ligi:
Eestil tuleb oma eeliseid hoida

Tule Reformierakonna Üldkogule!

Laupäeval, 12. detsembril 2009 kell 12.00 Estonia kontserdisaalis

- Valime uue juhatuse ja teeme kokkuvõtteid Reformierakonna 15 aastast
- Ülevaate poliitilisest olukorrast teeb erakonna esimees, peaminister Andrus Ansip ning kohalike valimiste tulemustest räägib peasekretär Kristen Michal
- Samal õhtul toimub Reformierakonna juubeliball

Tule veeda sisukas ja üllatusterohke päev erakonnakaaslastega!

* Juhatuse valimise korraga tutvu lähemalt Oravavõrgus www.reform.ee/intra

** Transpordi küsimustes kontakteeru oma maakonna arendusjuhiga

Selles Reformikirjas

REFORMIERAKOND 15

- 6 Paul-Eerik Rummo – liberaalidest enne Reformierakonda
- 24 Mida kirjutasid ajalehed Reformierakonna asutamisest?
- 28 Igor Gräzin – ühest sündmusest, mis viis Reformierakonna tekkeni
- 30 Arto Aas on kasvanud koos erakonnaga
- 32 Rein Lang Maksumaksjate Ühingust majandusvabadusi kaitsva parteini
- 37 Eero Tohverit meenutus: kuidas esimese kampaania ajal kõik koos plakateid tassisid
- 52 Meelis Atoneni meenutus Reformierakonna moodustamisest
- 53 Kalev Lillo erakonna piirkondade arengust

HEA TEADA

- 16 Reformierakonna valimiskampaaniad 1995-2009

MINISTRI KABINETIS

- 22 Rahandusminister Jürgen Ligi Euroopa Liidu rahandusest
- 26 Peaminister Andrus Ansip Eesti riigi pingutustest parema tuleviku nimel
- 38 Sotsiaalminister Hanno Pevkur riigi abist töötutele

RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED

- 40 Peep Aru möödunud ja tulevases kampaaniast
- 42 Rain Rosimannus: Reformierakonnal uus eesmärk

VALIMISED

- 48 Terje Trei Reformierakonna valimistulemustest Jõgeva- ja Tartumaal
- 58 Urmas Sukles taas Haapsalu linnapea
- 60 Keit Pentus koputas Lasnamäel ustele
- 62 Karl Tamme sai Kehtna vallas parima valimistulemuse
- 64 Valdo Randpere esimesed sammud poliitikas
- 66 Leisi vallas sai Reformierakond kaks kolmandikku volikogukohtadest

EUROOPA LIIT

- 50 Kristiina Ojuland Euroopa poliitikasügisest

INNOVATSIOON

- 46 Hannes Astok e-valimiste maailmarekordist

MAAILM JA MEIE

- 34 Kalev Kukk Saksamaa parlamendivalimiste tulemustest
- 36 Marliis Elling Saksamaal praktikal
- 76 Andrei Fedotov Kasahstani ja Euroopa Liidu suhetest

KÖÖGIS

- 74 Jaanus Tamkivi tutvustab saarlaste kalatoite
- 80 Aleksandr Makarov: võistlustantsijad eelistavad pastaroogi

Silver Meikar käis Lõuna-Aafrikas

Väino Linde kogub päkapikke

Urmas Kruuse räägib, kuidas Tartu jõulukuuse saab

Martin Kukk noortekogu valimistulemustest

Südamebussiga ümber Eesti

Ja palju muud...

TOIMETUSE VEERG

Juubelitalvele vastu

Selles Reformikirjas on kaks peateemat. Mõlemad tagasivaatavad, esimene lühemas, teine veidi pikemas perspektiivis.

13. novembril möödub 15 aastat Reformierakonna asutamisest, järgmisel kevadel 9. märtsil aga 20 aastat Eesti Liberaaldemokraatliku Partei asutamisest. Seega – ees on erakonna juubelitalv. Kui võrrelda inimesega, siis liberalism Eestis astub peatselt meheikka. Palju on ära tehtud, aga veelgi rohkem kindlasti teha.

Kuu aega tagasi toimusid järjekordsed kohalike volikogude valimised, Reformierakonna ajaloos juba viiendad. Toetus valijate seas on järjepidevalt kasvanud ja sellel sügisel oli reformierakondlasi oma nimekirjaga väljas varasemast palju rohkem ning kogutud häältesaak kõigi aegade suurim. Kui Tallinn ja Ida-Virumaa kõrvale jätta, oldi erakondade seas edukaimad. Töö, mida erakonna piirkondade arendamisel üle Eesti on tehtud, hakkab järjest enam tulemusi andma. Ometi ei saa saavutatuga täiesti rahule jääda. Nagu ettepoolevaatavalt ütleb erakonna volikogu juht Rain Rosimannus: eesmärk on saada hinnatuimaks erakonnaks kõigi Eesti elanike seas.

Ootamatult on viimase kuu jooksul kogu maailmas tähele panema hakatud, et Eesti erineb positiivselt oma lähinaabritest. Siin on selge plaan, kuidas majandus uuesti tõusule ning riik kiirele arengule pöörata. Müts maha Jürgen Ligi ees, kes rahandusministrina igapäevaselt teeb otsuseid, millest paljud mõne teise otsustaja paremal juhul halliks, halvemal juhul hulluks ajaksid. Tõe hetk saabub Eesti jaoks kevadel, mil selgub, kas 2011. aasta Riigikogu valimistele minekuks saab uut lipsu osta juba eurode eest.

Enne aasta lõppu saame veel korra kokku. Detsembris peetakse Tallinnas Reformierakonna järjekordne üldkogu ja varsti pärast seda algab valmistumine Riigikogu valimisteks. Veebruaris ilmuv ajakirjanumbris vaatame tulevikku.

Reformikirja toimetuse | www.reform.ee/reformikiri

Tõnismägi 9
10119 Tallinn
telefon 680 8080

Vastutav väljaandja: Annika Arras
Peatoimetaja: Peep Lillmägi
Toimetajad: Katrina Sokk, Kärt Luik
Kontakt: reformikiri@reform.ee

Kõik õigused kaitstud. © Eesti Reformierakond 2009

Pole olnud pähklit, mida me katki ei hammustaks. Mis siis ikka.

Selles Reformikirja numbris on palju lugusid, kuidas Reformierakond sündis, kasvas ja jõudis sinna, kus oleme täna – kahtlemata üks Eesti poliitika mõjukamatest erakondadest.

Mäletan isegi, kui tulin 1996. aastal ülikooli kõrvalt vaatama ühe noorte hulgas popi erakonna kontoris, mis asus Tõnismäel valveapteegi kõrval peaaegu keldris, kas seal pakutakse mingit mõistlikku või lihtsalt huvitavat tööotsa, et raha teenida. Kogu see poliitikavärk tundus üsna salapärane ja põnev ja see pani noori töötama üsna usinalt. Sai õpitud mitut asja – esiteks, plakateid tuleb kleepida või muul viisil üles panna öösel kolme ja kuue vahel, siis oled n-ö viimane, kes enne, kui inimesed hommikul tööle lähevad, nende nähtavad näod määrab. Kui käisid varem, kleebiti sinu pandud plakatid lihtsalt üle.

Täna on sellest ja paljudest muudest tollastest teadmistest – kuidas saada hakka- ma nokastanud tüüpidega bussipeatuses või kuidas Tartu noored jälitasid meie plakatite lõhkujat ja üllatusena leidsid üsna lugupeetud Riigikogu liikme vastaserakonnast, juba pisut vähem kasu, maailm on arenenud edasi. See möll käib paljuski juba veebis.

Foto: Katriina Sokk

Ühesõnaga – tollased mälestused on puhas romantika. Nagu ka see, et viimaste ürituste tegemiseks 1996. aastal oli vaja olla üleval 72 tundi järjest, ehk vahepeal kontoris mõni tund tukastada... ja mil- line magus uni sellele järgnes.

Mina olin tollal väike, kuid vajalik mut- rike suures masinavärgis ja ei kahetse päevagi, mis sai tollal erakonna jaoks töötatud, kleepides Valve Kirsipuu, Uno Mereste, Rein Voogi, Kaljo Kiisa või veel kellegi teise plakateid.

Täna on poliitika teistsugune ja see, mis ehk varem oli puhas romantika, on nüüd osaliselt asendunud asjatundlik- kusega. Kirge on poliitikas palju, kuid kui varem oli nii, et igaüks tegi midagi esimest korda, siis nüüdseks on meie erakond, nagu ka ilmselt paljud teised, muutunud märksa asjatundlikumaks ja sihikindlamaks.

Tänane poliitika põhineb juba selge- malt eesmärkidel, mida erakond soovib korda saata ühes või teises omavalitsus- ses. Või sellel, mida peame oluliseks riigis ning teadmisel, kui- das meie plaanid ja otsused mõjutavad ettevõtlikke inimesi, noori peresid, lapsi või eakaid.

Tulemuse osas on see olnud viljakas aeg – Reformierakonna osalusel, vahel ka juhtimisel on Eestist tänaseks saanud väga hea mainega riik. Siin tuleb tun-

nustada meie partnereid ja siiralt öelda, et kui poleks olnud koostööd ja head vaimu igal ajal, siis oleks Eesti kõvasti kehvem koht.

Kindlasti on veel palju teha. Me peame veel pingutama euro saavu- tamiseks, peame hoolit- sema, et sünniks uued töökohad neile, kes täna ebaõnne tõttu tööta, me peame tagama, et jääksime rahvusena kestma. Eesti lapsi teadupä- rast Hongkongist ei saa.

Üks mu sõber ja kolleeg ütleb selles aja- kirjas, et Reformierakonnas on ta saa- nud palju häid sõpru ja inimesi, kellega minna kas või luurele. Mul jääb ainult selle seisukohaga ühineda ja öelda, et üks erakond on selline nagu me ise selle endale teeme.

Viimastel valimistel lõi minu meelest see positiivne pool välja – meie piirkon- nad ja meeskonnad seal tegutsesid koos ja hämmastavas kooskõlas. Vaid nii sai ka sündida tulemus, kus olemasolevad lin- napead valiti tagasi ja uusi koalitsioone tuli juurde. Mu meelest oli meie valimistule- mus täna sel taustal üle Eesti pehmelt öeldes hea ja kui miski kripeldab üldse, siis see, et Tallinna elanikuna pean talu- ma siinseid vastutustundetuid otsuseid ehk veel neli aastat.

Aga see ei riku minu rõõmu ja seda, et Reformierakond on küll saatusehoopi- de ja küll pahatahtlike vaenlaste kiuste olnud edukas 15 aastat. Tegude osas olen kin- del: meil on ette näida- ta rohkem kui mõnel meie kriitikul terve elu peale kokku.

Nüüdseks on meie erakond, nagu ka ilmselt paljud teised, muutunud märksa asjatundlikumaks ja sihikindlamaks.

Seega, tööd on tehtud kõvasti ja mida aeg edasi, seda enam hakkavad raskused muutuma legendideks. Omalt poolt tänan kõiki meie liikmeid ja part- nereid selle meeoluka aja eest ja... küllap on romantikat veel tulevikuski, nii et meenutades ühte naljakaimat kampaania- lauset – pole pähklit, mida me katki ei hammustaks. Kindlasti järgneva saja aasta jooksul, kui Eestist saab üks maailma mõnusaimaid riike, tuleb ette nii ühte kui teist, kuid mõnus meeskonnavaim ja pühendu- mus viivad sihile.

Juubeliballil kohtume, seniks veel jõudu aasta lõpu eel!

K. Michal

Kristen Michal

1996. aastal asus erakonna kontor Tõnismäel valve- apteegi kõrval peaaegu keldris.

Algusaeg: liberaalidest enne Reformierakonda

Eesti Liberaaldemokraatlikku Partei juhtinud **Paul-Eerik Rummo** jutustab Reformikirjale, kuidas ELDP Eestis liberaalse mõtte ellu äratas ja kuidas sellest aja jooksul Reformierakond sai.

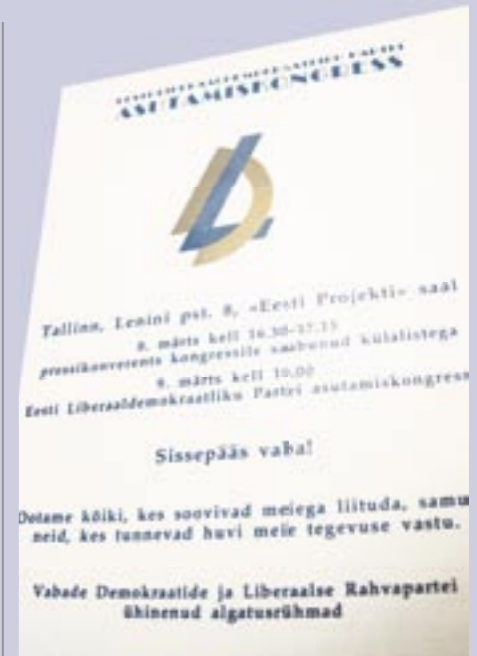
Reformierakonna eelkäija, Eesti Liberaaldemokraatlik Partei, sündis 9. märtsil 1990. aastal Eesti Projekti saalis Tallinnas. Vormiliselt just sellest päevast võime hakata lugema liberaalse poliitilise mõtte uut elu Eestis. Ja muidugi mitte ainult mõtte, vaid ka tegutsemise. Kui tohin tsiteerida isennast, siis asutamiskongressil ütlesin: „Meie tahe ja siht on algusest peale olla selgesti poliitiline partei, s.o. mitte kutseühing, huvialaklubi ega regionaalne selts, vaid ülemaaline ühendus teatava eluvaate, teatava aate pinnal.”

Ühinemine ja eristumine

Tänapäeval kõlab see enesestmõistetavana, tollal veel mitte. Mitmeparteilisus rahva toimimismehhanismina oli alles taassündimas. Pärast esimese pääsukese – Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei – teket 1988. aasta augustis oli uusi erakondi küll algatatud, kuid erilist hoogu või kõlapinda sel protsessil veel polnud. Kestis veel nii joovastus Rahvarindest kõiki häid inimesi hõlmava universaalse ühendusena kui ka tülgastus bolše-

vike poolt aastakümneiks kaaperdatud ja moonutatud partei mõistest kui niisugusest. Kindlasti mängis oma osa ka juurdunud inerts, hirm repressioonide ees, tulevikupildi määramatus.

Liberaalid igatahes koondusid. Asutajaliikmete nimekirja sai 250 nime, mida oli selle aja kohta palju. Eeltöö oli olnud kiire ja energiline. Samal ajal kui ühiskonnas üldisemalt kiptuti erakonnastumises nägema rahva lõhestamist ärevatel aegadel, olime suutnud üliiruttu ja liigse tülita just nimelt ühendada kaks laias laastus samade põhivaadete ja arusaamadega algatusrühma. Mõlemad olid endast avalikult teatanud 1989. aasta lõpukuudel, ühed Vabade Demokraatide nime all (peamiselt loomeharitlaskonna esindajad, kaasas kogemus oma looritavale nimele vaatamata üldpoliitiliste asjadega tegelevast Loomeliitude Kultuurinõukogust), teised Eesti Liberaalse Rahvapartei asutajatena (peamiselt Rahvarinde vabameelsemast tiivast). Ühinemine aitas

Liberaaldemokraatide asutamiskongressi kuulutus.

meil selgemalt eristuda maailma-vaateliselt laialivalgust taustast, pidades samas selle raames silmas ka erakonnaüleseid üldrahvalikke eesmärke, eeskätt muidugi vabariigi taastamist.

Foto: Katrina Sokk

Taustaks: ligikaudu samal ajal, aga suuremate valudega organiseerusid ka sotsiaaldemokraatlikul traditsioonil põhinevad jõud Rahvarindes. Samaaegselt tekkis Eestis mitu klassikalises mõttes konservatiivset ja kristlik-demokraatlikku ühendust (peamiselt Kodanike Komiteede liikumise ning Rahvarinde vastava tiiva põhjal), millest – kui ajas ette rutata – sai baas hilisema Isamaa sünniks.

ELDP asutamiskongressi peakõne liberaalide ühinemisevajadusest Eesti hetkeolukorra ja tulevikuvõimaluste taustal pidas Enn Põldroos. Hariva ülevaate liberalismi kujunemisest, muutumisest ja põhilisest samaks jäämisest läbi ajaloo tegi Oleg Kangur. Siinkirjutaja rääkis lahti partei programmi kavandi ja rõhutas vajadust kohe alustada detailsemate eriprogrammide koostamist. Põhikirja kavandit tutvustas ja põhjendas Tiit Käbin. Olulise päevadokumendina võttis kongress vastu „ELDP seisukohad üleminekuperioodiks Eesti iseseisvusele”, millest allpool lähemalt.

Võimalikult laia kandepinna huvides valiti õige suur, 19-liikmeline juhatus. Erakonna esimehe kohale esitati kaks kandidaati, Enn Põldroos ja siinkirjutaja. Põldroos taandas end suurejooneliselt, meenutades asutajaile, et ta kuu-

lus alles hiljuti EKPsse (ja Kunstnike Liidu juhina selle nomenklatuuri ja vist koguni keskkomiteesse), mis võib hakata sündivale erakonnale tihenevas konkurentsivaru varju heitma. Tagasivaates iseloomuliku kurioosuse seigana meenubki kuuldus, et „Rahva Hääle” toimetuses oodanud valmislaotuna Edgar Savisaare sellekohane insinueeriv kirjutis, mis tuli kõrvale jätta, kui ELDP etteotsa valiti KPga selgelt konfliktseis suhteis olnud siinkirjutaja.

Mitmel ajatasandil korraga

Kõik toonased kujunevad poliitilised jõud tegutsesid otsekui mitmel ajatasandil korraga. Vahekuu kaasaeg nõudis kiireid valikuid Eesti iseseisvuse taastamiseks ja külma peaga reageerimist globaalsetele võngetele NSVL agonia ajal. Erakondade teke ja nende programmide kujundamine – seda mitte ainult ideoloogilise raamina, vaid konkreetselt ka riigiehituse ja kõigis muis üksikühistustes – samas juba arvestas riikliku iseseisvuse ja normaalse demokraatia taastekkega. Kuigi ettehaarav, läks see asja ette – vabanemishetke saabudes ei tulnud nullist pihta hakata.

Reformierakonna 15 aastat

1994

13. november – Reformierakonna asutamine. Eesti Liberaaldemokraatlik Partei ja Siim Kallase juhitud algatusrühm otsustasid ühinedes moodustada uue erakonna.

1995

1995. aasta parlamendivalimistel sai Reformierakond 87 531 häält ehk 16,19%, mis andis 19 kohta Riigikogus.

Sügisest valitsuskooalitsioon Koonderakonna ja Maarahva Ühendusega. Siim Kallas sai välisministriks. Valitsusse kuulusid Reformierakonna poolt veel Andres Lipstok majandus-, Toomas Vilosius sotsiaal-, Jaak Aaviksoo haridus-, Märt Rask sise- ning Kalev Kukk teede- ja sideministrina.

1996

Kohalikel valimistel oli Reformierakond silmapaistvalt edukas Tallinnas, Tartus, Kuressaares, Haapsalus, Paines, Jõgeval ja mujal. Reformierakonna nimekirjas valiti üle Eesti kohalikesse volikogudesse 124 inimest.

Reformierakonna 15 aastat

1997

Opositsiooni juhtpartei seisti Riigikogus edukalt vastu „tollisõja” nimetuse all tuntuks saanud turumajandusest eemaldumise plaanidele.

1998

Reformierakond võeti Euroopa liberaalsete ja reformiparteide ühenduse ELDR täisliikmeks.

1999

Riigikogu valimistel sai Reformierakond 77 088 häält ja 18 kohta Riigikogus. Siim Kallas sai rahandusministriks, Heiki Kranich keskkonnaministriks, Signe Kivi kultuuriministriks, Märt Rask justiits- ja Toivo Asmer portfelli ministriks. Riigikogu esimeheks valiti taas Toomas Savi. Kohalike omavalitsuste volikogude valimistel 1999. aasta sügisel oli Reformierakond linnades erakondadest kõige edukam.

2000

1. jaanuarist 2000 kaotati Reformierakonna initsiatiivil Eestis tulumaks ettevõtetesse reinvesteeringut kasumilt, otsus, mis tänaseks on vaieldamatult aidanud kaasa Eesti kiirele majanduskasvule ning pälvunud tähelepanu nii Euroopas kui maailmas.

Paul-Erik Rummo leidis Riigiarhiivis, et liberaalide tegevus on ajaloolaste tarbeks hästi dokumenteeritud.

Iseseisvuse taastamise küsimuses käisime välja Taastava Kogu idee Eesti Kongressi resp. Komitee ja Ülemnõukogu vastastikku inspireeriva, konsulteeriva ja kontrolliva koostöövormina. See välistas kammitseva, juuksekarva lõhkiajava dogmatismi vabariigi õigusliku järjekestvuse tõlgendamisel, nagu ka ohu ajalooliste ja õiguslike juurteta uue, Nõukogude Liidust lahkulõõnud riigi tekkeks, rääkimata silmakirjalikust hämmamisest „kolmanda vabariigi” jutuga, suveräänsusest NL „uuenenud liidulepingu” raames ja muust perestroikafantastikast.

Võib öelda, et sisuliselt nii see ju läkski. Augustis 1991 taastati Eesti iseseisvus Eesti Kongressi ja Ülemnõukogu koostöös ja õigusliku järjepidevuse alusel, kusjuures Taastava Kogu idee teostus pariteetselt moodustatud Põhiseaduse Assambleena.

Ainsa toimiva majandusmudelina nägime eraomandil ja ettevõtlusvabadusel põhinevat, kus riigi roll seisneks vaba turu ja võrdsete konkurentsivõimaluste tagamises. Liberalismi põhialuste vaimus nägime (ja näeme) selles mitte ainult suurima mõeldava efektiivsuse tagatist, vaid ka tähtsaima põhiväärtuse – isikuvabaduse – realiseerumist argielus.

Osalt küllap sellest, et asutajate hulgas oli suur osakaal kultuuriringkondade esindajail, kuid samas ka sügavalt põhimõtteliselt oli ELDP programmides keskmisest tugevam rõhk haridusel ja kultuuril kui inimeste loovat initsiatiivi suurendavatel teguritel.

Kõike programmilist ei mahu siin käsitleda, kuid kokkuvõtlikult võib öelda, et mida edasi, seda enam ja konkreet-

Foto: Katrina Sokk

Reformierakonna 15 aastat

2001

Eesti poliitikas esimesed sisevalimised erakonna presidendikandidaadi väljaselgitamiseks.

2002

Jaanuaris sai peaministriks Siim Kallas. Oktoobris osales Reformierakond kohalikel valimistel 55 omavalitsuses üle Eesti oma valimisnimekirjaga. Reformierakond sai kohalike volikogude valimiste järel võimule 54 omavalitsuses, nende hulgas näiteks Tallinnas, Tartus, Pärnus, Kuressaares, Paldiskis, Rakveres, aga ka paljudes väiksemates linnades ja valdades.

2003

2003. aasta märtsis sai Reformierakond Riigikogu valimistel 87 551 häält. See oli 17,7 protsenti kõikidest antud häältest ning andis 19 kohta parlamendis. Esimest korda taasiseseisvunud Eesti ajaloos andsid valijad neli aastat võimul olnud erakonnale sisuliselt mandaadi jätkamiseks.

2004

Alates 1. jaanuarist 2004 jõustus vanemahüvitise seadus, mis võimaldab väikelapsega emal lapse sünni järel aasta lapsega kodus olla ilma, et ta sissetulekus kaotaks. Juba 2004 esimese poolaasta statistika

semalt liikus asi klassikalise paremliberalismi suunas. Samas oli nii mõneski olulises Eestile spetsiifilises küsimuses mõtteid esialgu seinast sein, näiteks mis puudutab riigikaitset (neutraalsusest NATOni; rangest üldisest väekohustusest väikeste kutseliste üksusteni).

Rahvusvaheline huvi ja toetus

NSVL etteaimatav kollaps ja eriti Balti iseseisvumisliikumiste välja-vaated tõmbasid siia suure rahvusvahelise tähelepanu. Üldistatult võib öelda, et liberaalsed ringkonnad maailmas olid muudega võrreldes suhteliselt optimistlikumad NL satelliitide (Varssavi pakti maade) ja Baltikumi rahumeelse vabanemise võimalikkuse suhtes, aidates sellele kaasa.

Eesti ja rahvusvahelise liberalismi väga oluliseks vahendajaks oli eksil (Rootsis) tegutsev Eesti Liberaal-Demokraatlik Koondis (Aleksander Terras, Kaljo Käärik jt) Liberaalse Internatsionaali (LI) asutajaliikmena. Mitmed Koondise liikmed ühinesid ELDPga kohe selle asutamisel. Tänu neile ja toonase LI Baltikumi juurtega presidendi Otto v. Lambsdorfi strateegilisele mõtlemisele saime viivitamatult lülituda rahvusvahelisse hoiakukujundamisse LI vaatlejaliikmena. Muuhulgas loovutas Al. Terras oma koha LI inimõiguste komisjonis Tiit Käbinile. Väga tugev poolehoid Eesti liberalismile tuli ka Euroopa Nõukogu PA vastavalt tiivalt (sir Russell Johnston, hilisem Euroopa

Nõukogu Parlamentaarse Assamblee president).

Liberaalse mõtte levitamisel (seminarid, koolitused jms) tegime aastaid koostööd Friedrich Naumanni Sihtasutuse siinse harukontoriga.

Juba ELDP asutamisel oli kohal sõsarparteide esindajaid nii „vanadest” demokraatiatest kui Ida-Euroopa saatuskaaslaste hulgast. Paar aastat hiljem, juba taasiseseisvunud Eesti ajal tuli just Saksa liberaalide (FDP) korraldatud kohtumise kaudu 1993. aasta sügisel Eestisse tõenäoliselt esimene signaal, et avalikult veel kõhklev Saksamaa asub toetama Euroopa Liidu ittalaienemist, mis hõlmab ka Eestit.

Selgimisi ja lahkumisi

Programmide edasiarendamine ja tegevpoliitika Ülemnõukogus ja Eesti Kongressis (kus kummaski moodustus ELDP fraktsioon) tähendas vaadete selginemist, teravaid erakonnasiseseid vaidlusi ja vältimatuid lahkulöömisi. Mõned asutajaliikmed ei aktsepteerinud enamuse poolehoidu ELDP järjest selgemale positsioneerumisele parempoolsena ega eemaldumist Rahvarindest ja selle tuumiku ümber samm-sammult kujunevast pseudotsentristlikust jõust (Keskerakonna eelkäijast).

Samas tuleb tunnistada, et suhteliselt väheste järjekindlalt aktiivsete liikme-

te hõivatus esinduskogudes ja konsultatiivkomiteedes jättis liialt unarusse organisatsioonilise töö ülemaalse võrgustiku loomiseks. Piirkondlike organisatsioonide sündis (Läänemaal, Järvamaal...), kuid liiga vähe. Suuri aktsioone ei võimaldanuks ka erakonna rahaline seis.

Veel ei olnud küllaldaselt tekkinud uusi läänelikult mõtlemaid ettevõtjaid; samas uutest oludes ümberorienteerunud nõukogudeaegsete tootmisjuhtide ettevõtlastest, kuigi oli lähenemiskatseid, lahutas meid vastastikune umbusk.

Minu arusaamist mööda seisnes sel käärimisajal ELDP missioon – lisaks jooksvale tegevusele normaalse elukorralduse ettevalmistamiseks – selles, et hoida Eesti poliitmaastikul alal puhta klassikalise liberalismi nišš, kuni muutused ühiskonnas hakkavad vältimatult suurendama nõudmist selle kui kõige loomulikuma ja efektiivsema suunitluse järele. Pole saladus, et just liberalismi mõistet on läbi ajaloo mitmeti väändatud, sh kasutatud maskeeritud mallele tahes. Eestis oli vaja hoida arusaam liberalismist lahus mitmest pretsendendist, niihästi populistlikust vasaktsentristmist kui „sotsiaalse turumajanduse” loosungiga looritatud ärastamispraktikast. Rääkimata seostamisest kurikuulsa Žirinovskiga, kes korduvalt üritas end meile sundkülaliseks pakkuda.

Võimul

Pärast Eesti iseseisvuse taastamist viis ELDP liberaalsed vaated valitsuskoltsiooni, olles Riigikogu valimistel kandideerinud erilepingu alusel Isamaa valimisliidu nimekirjas. Siin ei ole enam ruumi tollase tegevuse lahtikirjutamiseks, nimetagem vaid, et igapäevase pingelise töö kõrval hoogustusid sammud suurema tõsiliberaalse jõu moodustamiseks. Siim Kallase nimi käib selles seoses ELDP järelejäädud pabereist läbi esmakordselt hiljemalt septembris 1994.

Reformierakonna 15 aastat

näitas sündide arvu olulist suurenemist. Astuti oluline samm, mis peab peatama Eesti rahva väljasuremise, aitama kaasa meie keele, kultuuri ja omariikluse säilimisele.

2004. aasta novembris erakonna 10. sünnipäevale pühendatud üldkogul valiti Reformierakonna esimeheks Andrus Ansip. Euroopa Komisjoni asepresidendiks saanud Siim Kallasest sai erakonna auesimees.

2005

2005. aasta 1. jaanuarist jõustus üksikisiku tulumaksumäära alanemine kahe protsendi võrra. Reformierakonna poolt valimiste eel välja pakutud idee positiivset mõju tunnetavad palgapäeval lisakroonide näol kõik Eesti töötajad.

2006

Andrus Ansip tuli välja üle mitme valimistsükli ulatava visiooniga viia 15 aastaga Eesti Euroopa viie jõukaima riigi hulka. Riigikogu valimiste eesmärgiks seati valimisvõit – 125 000 häält ja 27 kohta parlamendi järgmises koosseisus.

23. septembril valiti 174 valijamehe häälega Eesti Vabariigi presidendiks Reformierakonna poolt üles seatud kandidaat – Toomas Hendrik Ilves.

Reformierakonna 15 aastat

2007

Reformierakond võitis Riigikogu valimised! Valimistel osalenud 550 050 inimese häälte põhjal võitis Reformierakond valimised 153 041 hääletaja ehk 27,8-protsendilise rahva toetusega ja sai Riigikogus 31 mandaati.

2008

Riigikogus võeti vastu kauaoodatud uus töölepinguseadus, mis tagab reaalse tervendava mõju Eesti tööturule. Tänu uuele töölepinguseadusele muutusid töösuhted paindlikumaks. Selle otsuse tegelikku positiivset mõju Eesti majandusele näeme lähiaastatel.

2009

Europarlamenti valimistel kogus Reformierakond kaks korda enam hääli kui 2004. aastal.

Reformierakond saavutas läbi aegade parima kohalike valimiste tulemuse, võites 110 263 üle Eesti kogutud häälega valimised paljudes suuremates linnades ja maakondades.

Range ja Euroopas unikaalsete kärpemahtudega eelarvepoliitika tulemusena on Eestil reaalne võimalus liituda eurotsooniga.

Täpsemalt: www.reform.ee/ajalugu

Kuidas sattus Andrus Ansip Reformierakonda?

„Minu jaoks autoriteetsed inimesed, eesotsas Siim Kallasega, löid uut erakonda. Ja tulemas olid kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Seda, mida Tartus oleks tahtnud näha teistmoodi, oli palju. Soov oli muuta liberaalsest maailmavaatest lähtudes elu Tartus paremaks. Vajadus oli tugeva, isikuvabadust austava, vaba turumajanduse reegleid järgiva erakonna järele.

Erakonna loomise ajal ei pidanud ma silmas, et minust saab poliitik. Soovisin jätkata ettevõtjana, et Eestis koheldakse

kõiki ettevõtjaid ühtemoodi, et ettevõtluskeskkond oleks soodne ja stabiilne. Tulid kohalikud valimised. Osalesin valimisplatvormide koostamisel ja muud moodi erakonna töös. 1996. aastal sattusin autoavariisse. Avari järele tegelesin 14 kuud ainult iseendaga. Algul olin voodis ja ratastoolis. Ühel päeval olin jälle terve ja tugev ning parasjagu läks Tartu linnal vaja linnapead. Ütleme, et kokkusattumus. Nii oligi, et 1998. aastal valiti mind Tartu linnapeaks.”

Reformierakonna uue liikme ajakirjast

Kuidas Reformierakond nime sai?

Valve Kirsipuu kõnest erakonna asutamisel:

Mul hakkas näppu üks kutse, kus on öeldud: „Lugupeetud Eesti vabariigi kodanik! Oled kutsutud osa võtma kodaniku vaba tahet, eraomandit ja eraettevõtlust toetavate reformide ning Eesti vaba arengut kaitsva poliitilise erakonna asutamisest. Tule ise ja võta kaasa oma arvamus ja mõttekaaslased!”

Ma leian, et see on hea tekst. Sellest tekstist sai tegelikult alguse Reformierakonna sünn. Mäletan hästi neid novembrikuu päevi, kus me vaidlesime selle üle, missugune peaks olema erakonna nimi, et ta kõige rohkem peegeldaks neid taotlusi ja neid soove, mida me tahtsime oma erakonnaga ellu hakata viima.

Me teadsime, meie põhiideeks oli isiksuse- ning tahtevabadus, eesmärgiks aga jätkata alustatud reforme. Ja nii pakutigi välja variante. Ma loetleksin teile need mõningad üles, sest mulle endale valmistasid need rõõmu, kui ma neid nägin. Esimene oli Kroonipartei, teine oli Liberaalne Foorum, edasi, Eesti Liberaalid, Eesti Kodanlik erakond – muide, väga tugev nimi ka konkureerimas Reformierakonnaga. Eesti Parnass. Vabameelsus. Ja lõpuks ometigi jäi me pidama Reformierakonnale.

Kolm mõtet Siim Kallaselt Reformierakonna algusaegadest

Otsustasin minna poliitikasse, sest nägin ohtu, et Eesti majandust ja koos sellega kogu ühiskonda ähvardab pööre tagasi. Keskpanga president peaks põhimõtteliselt olema neutraalne, aga mis kasu on neutraalsest Eesti Panga presidendist, kui võimule pääsevad jõud, kes hakkavad tegema otsuseid, mille mõjul Eesti kroon kokku vajub. Võimalik, et minu ettekujutus on ekslik, aga niisugust ohtu ma näen ja seepärast otsustasin anda oma panuse senise majandus- ja rahanduspoliitika kindlustamisse, Eestile edu toonud arengusuuna jätkumisse.

Siim Kallas

intervjuus ajalehele Eesti Aeg, 11. jaanuar 1995

Me oleme saavutanud paljude oma postsotsialistlike saatusekaaslaste ees teatud edu. Me oleme teinud nii mõndagi, mis pikemas perspektiivis lubab meil olla majanduses efektiivsemad kui Soome ja Rootsi. Tõepoolest, te ei lugenud valesi.

Siim Kallas,

Kodanike Riigi Manifest 1995

J. F. Kennedy on öelnud – entusiasmi leiab võimalused, energia teeb nad teoks. Loodan, et meil jätkub nii entusiasmi uute ideede genereerimiseks kui ka energiat nende elluviimiseks.

Siim Kallase kõnest

Reformierakonna üldkogul 10. mail 1997

Siim Kallas 2000. aastal Eesti rahandusministrina koos Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusvoliniku Pedro Solbes Miraga.

Reformierakonna valimiskampaaniad 1995-2009

Üritasin reastada Reformierakonna valimiskampaaniaid alates erakonna asutamisest. Selgus, et puremiseks sai päris kõva pähkel võetud. Tänu Kalev Kallemetsale erakonna ajaloo talletamise, Arto Aasale alates 2002. aastast korrektselt säilitatud kampaaniaarhiivi ning Eero Tohvrile terava mälu eest ja veel kõigile neile, kes omal ajal kastide viisi makulatuuri laos säilitada otsustasid.

Selleks, et hinnata kampaaniate tulemuslikkust või leida vastuseid küsimustele, miks nii ja mitte teisiti, tuleks ajaloos märksa rohkem ringi vaadata ning teha endale selgeks tol ajal olnud ühiskondlik meelsus, teiste poliitiliste jõudude tegevus ja tulemused ning veel hulganisti nüansse. Siia ajakirja mahub siiski vaid murdosa olemasolevast materjalist, aga omamoodi huvitavaid vihjeid nii erakonna kui ka Eesti arengu kohta leiab siit küll. Ja põhiküsimus on hoopis – mis järgmiseks?

Annika Arras, kampaaniajuht

Annika Arras KOV 2009 Me armastame Eestimaad reklaami võtetel.

1995 RIIGIKOGU VALIMISED

Arukus ausse, jõukus majja

1995. aasta valimisi mäletavad kampaaniategijad kui aega, mil ka Rein Lang plakateid vedas. Kontoris valitses

suur segadus, sest varasemat kampaaniakogemust praktiliselt polnudki. Sellest olenemata oldi heatujulised ja tulemuse nimel pingutati hiliste õhtutundideni tööd tehes.

Erakonna reklaamiagentuur oli tol ajal Kolm Karu, mille juhiks Olav Osolin, kelle idee oli kasutusele võtta orav kui vapiloom ning kollasine värvila-

hendus. Kuulus laul „Meil on Kallas, meil on Kirsipuu” tuli samuti tema agentuurist. Seda, et sinine ja kollane on rahvusvaheliselt tunnustatud liberaalide värvid, kampaaniameistrid tol ajal ei teadnudki. Tehti plakateid, voldikuid ja lendlehti ning eetris oli ka erakonna esimene kuue sekundi pikkune telereklaam.

Tulemus

- 87 531 häält ehk 16,19%
  - 19 mandaati
  - Suurimad häältekogujad: Uno Mereste 10 806, Siim Kallas 10 459, Tiit Käbin 9812, Toomas Savi 6306, Andres Lipstok 6289, Igor Gräzin 5570, Paul-Eerik Rummo 4592.
- Valimisaktiivsus 69,09%**

Lendleht Järva- ja Viljandimaal

Esimene valimisplakat. Naljatllemisi on seda ka pulmapildiks kutsutud.

1996 KOHALIKUD VALIMISED

Meie muudame

1996. aasta kohalikest valimistest sai alguse mõnede tänaste esipoliitikute töö erakonnas, mis tol ajal väljendus eelkõige tublis plakatikleepija töös. Kristen Michal meenutab: „Kõige raskem ja samas ka vahejuhtumite rikkam oli aeg kella 2 ja 6 vahel öösel, mis oli plakatikleepimise tiptund. Me üritasime alati olla n-ö viimased plakatikleepijad – et hommikul oleks üleval meie kollased Kallased ja Kirsipuud, mitte teiste koledused, ja tihti see ka õnnestus.”

Kampaania valmimisse olid kaasatud agentuurid Zoom/Mainstream ja nõustajana oli jätkuvalt olemas Olav Osolin. Nende käe all valmis ka telereklaam, kus näidati Tallinna linna prügiseid majahoove, tänavaid reostavaid noori, pikki järjekordi ja korruptsioonihõngulisi kaadraid. Reklaam lõppes aga järgmiste kaadritega.

Tulemus

- Tallinn: 20 747 häält ehk 17,15% ja 14 mandaati (volikogus 64 kohta)
  - Tartu: 5706 häält ehk 21,7% ja 14 mandaati (volikogus 49 kohta)
  - Võidud linnades: Tartu, Haapsalu, Jõgeva, Jõhvi, Paide, Pärnu
- Valimisaktiivsus 52,5%**

Plakatikleepijad erakonna kontoris. Vasakul Kristen Michal.

1999 RIIGIKOGU VALIMISED

Tugev majandus, kindel tulevik

1999. a valimiskampaania keskendus majandusele – vaid Reformierakond suudab tagada Eesti jätkuva majandusliku edu valitsevatel kriisiaegadel. Telereklaamis ütles Siim Kallas ühe lause ja tol ajal polnud rohkemat vajagi: „Kui majandus on tugev, siis on kindel nii teie kui teie laste tulevik. Valige Reformierakond.”

Reformierakonna firmamärgiks said kollased õhupallid ja rõõmus olemine kodanikega kohtudes. Noortekogu kandidaadid tegid oma kandidaatide tutvustamiseks Tallinnas ajalehe tiraažiga 40 000 – leidsid ise sponsorid ja voltisid talgutöö korras ise ära. Klubis Hollywood toimus lõbus Reform Party, kus poliitikud baarmanidena kätt proovisid ja lõbusad oravatüdrukud tantsu vihtusid.

Erakonna reklaamiagentuuriks oli Brand Sellers DDB Peter Roose eestvedamisel ja seda ka samal aastal toimunud kohalikel valimistel.

Tulemus

- 77 088 häält ehk 15,9%
  - 18 mandaati
  - Suurimad häältekogujad: Siim Kallas 7465, Toomas Savi 6535, Toivo Asmer 5590 ja Uno Mereste 4900
- Valimisaktiivsus 57,43%**

1999 KOHALIKUD VALIMISED

Pole pähklit, mida me katki ei hammusta

Tulemus

- Tallinnas 19 201 häält, 12,71% ja 10 kohta 64liikmelises volikogus
  - Tartus 10 214, 32,01% ja 20 kohta 49liikmelises volikogus
  - Võidud linnades: Tartu, Haapsalu, Kuressaare, Paide
- Valimisaktiivsus 49,8%**

Aastas kaks kampaaniat teha on üsna keeruline ülesanne, seda nii raha kui ideede mõttes. Sellest olenemata alustas erakond varakult. Juba suve keskel tuldi Tallinnas välja reklaamiga „Linnavalitsus sülitab sulle näkku“, mis tekitas tohutu poleemika. Kampaaniategijad aga meenutavad, et selliseks rünnakuks oli põhjust rohkem kui küll – linnavalitsus ja linnapea tundusid laiemale avalikkusele vaid volikogu esimees Edgar Savisaare etturitena, mis näitas linnavalitsuse aparadi nõrkust ega teeninud hästi linnakodanike vajadusi.

Kohalike valimiste telereklaamis polnud aga ühtegi poliitikut, vaid lihtsad Eesti inimesed, kes rääkisid, miks peab minema valima ja keda

tuleks valida. Vastus oli loomulikult, et Reformierakonda, sest pole pähklit, mida nad katki ei hammustaks.

Agentuuri tehtud Tallinna esinumbrite voldik.

Aeg oli edasi läinud, reklaamid muutusid professionaalsemaks. Aga entusiastlikumad kandidaadid tegid voldikuid ikkagi kontori koopiamasinas.

Haabersti kandidaatide enda meisterdatud linnaosa voldik.

2002 KOHALIKUD VALIMISED

Edasi!

Tulemus

- Üle Eesti 12,9% häälest
  - Tallinnas 23 254 häält, 15,2%, 11 mandaati (volikogus 63 kohta)
  - Tartus 13 961 häält, 39,4%, 23 mandaati (volikogus 49 kohta)
- Valimisaktiivsus 52,5%**

Selgi korral alustati varakult. Septembri alguses oli nii tänavatel kui trükimeedias kampaania „Mida sina suvel tegid“, kus erakonna tuntumad esindajad nagu Toomas Savi, Kristiina Ojuland ja Rein Lang rääkisid oma suvest ja küsisid inimestelt, mida nemad suvel tegid. Kampaania tegijad alates sellest hetkest kuni tänaseni olid reklaamiagentuurist Kontuur Leo Burnett.

Reformierakonna linnapeakandidaat Tallinnas oli Rein Lang, arvestatavaks teemaks oli tõusnud maamaks ning lubati ära kaotada mootorsõidukimaks. Tartus olid aga linnapea Ansipi hiilgeajad, kes kogus 8799 häält ja võttis üksi 63% Reformierakonnale antud häälest Tartus. Üle Eesti lubas aga Reformierakond parema jõuga edasi liikuda.

2003 RIIGIKOGU VALIMISED

Vali parem tulevik

Tulemus

- 87 551 häält ehk 17,7%
  - 19 mandaati
  - Suurimad häältekogujad: Siim Kallas 10 008, Andrus Ansip 7177, Urmas Paet 7560, Signe Kivi 5753
- Valimisaktiivsus 58%**

Esmakordselt toimusid erakonnas isevalimised, mille tulemusena selgitati välja nimekiri Riigikogu valimisteks. Varasemast rohkem muretseti järelkasvu pärast, mistõttu jõudis juba jaanuaris ka tänavatele kampaania, kus tutvustati noorpoliitikut kui tulevast Märt Raski, Toomas Savi, Signe Kivi ja Siim Kallast.

Kaasajastatud tekstiga ning Eesti passiga sarnase kujunduse saanud „Kodanike riigi manifest“ ilmus taas ja osutus kampaanias üle ootuste kõmu tekitanud materjaliks. Esmakordselt ilmusid kampaanianännina taskutesse kelmikate sõnumitega kondoomipakid.

Peamisteks lubadusteks valimistel oli tulumaksu alandamine ja emapalga kehtestamine ning neid lubadusi selgitanud telereklaamid „Jõuluvanaklipp“ ja „Kõhureklaam“ leidsid suurt poolehoidu. Mine ja vaata neid ja ka „Lennukiklipp“ www.youtube.com/reformierakond.

2004 EUROOPA PARLAMENDI VALIMISED

Hoia Eesti edu!

Tulemus

- 28 372 häält ehk 12,2% 1 mandaat 6 EP saadiku kohast
- Hääled: Toomas Savi 11 198, Igor Gräzin 4954, Signe Kivi 3459 ja Rein Lang 3394

Valimisaktiivsus 27%

Esimesed eurovalimised Eestis ja ekstreemseim kampaania Reformierakonnale. Avasime kampaania lennates – loosung oli kirjutatud mitme meetri kõrguste tähtedega põllule ning kandidaadid ja ajakirjanikud said loosungi teada sel hetkel, kui nad helikopteri aknast seda märkasid. Erakonna lippudega maandunud langevarjurid panid üritusele veel efektse punkti. Teleuudiseid vaadanud inimesed arvasid hiljem, et Signe Kivi hüppaski lennukist välja :)

Igor Gräzinile sai tehtud vastuoluline kampaania – teda esitleti kui „ebameeldivalt tüütut“ eurokriitikut, kes läheb ja teeb eurobürookraatidel tallad tuliseks.

2005 Kohalikud valimised

Teeme Eesti paremaks

Tulemus

- Üle Eesti kokku 83 953 häält ehk 16,91%
  - Tallinnas 28 220 häält, 20,66%, 15 mandaati (volikogus 63 kohta)
  - Tartus 11 243 häält, 34,91%, 19 mandaati (volikogus 49 kohta)
  - Võidud suuremates linnades: Tartu, Haapsalu, Jõgeva, Kuressaare, Rapla, Valga, Võru
- Valimisaktiivsus 47%**

tasime tähelepanu juhtida sellele, et Reformierakonna kampaaniad ja iga tegevus põhineb ikka maailmavaatel ja erakonna programmil ning valimisplatvormil. Trükkisime plakatile terve erakonna programmi.

2007 Riigikogu valimised

Viime Eesti viie jõukama Euroopa riigi hulka

Tulemus

- 153 044 häält ehk 27,8% 31 mandaati
- Suurimad häältekogujad:

Andrus Ansip 22 540,
Laine Jänes 9303,
Urmas Paet 8685,
Keit Pentus 7049,
Rein Lang 7045

Valimisaktiivsus 61%

Peasekretär Michal meenutab tihti, kuidas kaks nädalat enne valimisi tollane kampaaniajuht Arto Aas ütles, et kui ta kaks kuud tagasi veel uskus võitu, siis nüüd on küll selline tunne, et vist ikka ei õnnestu. Aga läks teisiti ning 24 h rakked olnud kampaania-

meistrite skepsist tuleb mõista. Tuli Reformierakonna ajaloo suurim võit, suurim esikandaadi häältetulemus, enim mandaate Riigikogus.

Kampaanias jätkati juba Reformierakonna kaubamärgiks saanud lubadustega – jätkuv tulumaksu alanemine ning vanemahüvitise pikendamine. Uue ukse avamiseks võib aga pidada pensionipoliitika jõulist kasutamist kampaanias.

Reformierakonna visioon viia Eesti Euroopa jõukaimate riikide hulka leidis palju ründajaid, aga samuti ka toetajaid. Olgu see plakat meenutuseks kõigile, ka neile, kes täna kipuvad segi ajama, kas see plaan oli 15 või neljaks aastaks. Kui natuke arvutada, siis selgub, et jäänud on veel pisut üle 12 aasta.

2009 EUROOPA PARLAMENDI VALIMISED

Euroopa tasemel tegijad

Ja sel aastal toimunud valimised olgu meenutatud vaid paari pildi ja tulemuste abil. Kõik muu on vast kõigil veel värskest meeles.

Tulemus

- 60 877 häält ehk 15,3%
  - 1 mandaat 6 EP saadiku kohast
- Valimisaktiivsus 27%**

Selles kampaanias sai igäüks endale oma reklaamklipi teha. Selleks tuli vaid www.valimind.eu paar klikki teha.

„Tee ise oma valimisreklaam” sai Eesti Internetiauhindade 2009 konkursil hõbedase preemia (neid jagati 118 tööst vaid kuuele). Žürii kommenteeris nõnda: „Lihtne ja innovatiivne kampaania, mis saavutas muljetavaldavaid tulemusi. Lisas huumorit poliitilisele kampaanimaastikule.”

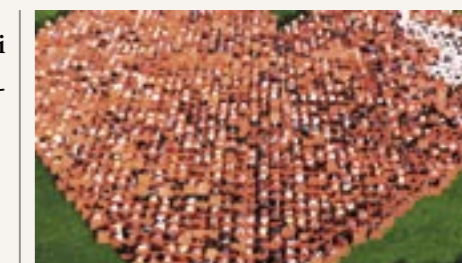
2009 Kohalikud valimised

Ma armastan Eestimaad

Tulemus

- Üle Eesti kokku 110 263 häält ehk 16,7%
  - Tallinnas 28 220 häält, 16,6%, 14 mandaati (volikogus 79 kohta)
  - Tartus 12 884 häält, 30,8%, 17 mandaati (volikogus 49 kohta)
  - Võidud suuremates linnades: Tartu, Haapsalu, Jõgeva, Kuressaare, Rapla, Valga, Võru, Viljandi
- Valimisaktiivsus 60,57%**

Sajad reformierakondlased üle Eesti tulid kokku, et üheskoos Meie armastame Eestimaad reklaam valmis teha.

Kokkuvõtteks. Siia valikusse ei jõudnud euroreferendum, presidendi valimised, liikmete värbamiskampaaniad ja palju muud. Aga seda kõike saab lugeda ehk järgmisest Reformikirjast.

Jürgen Ligi: Eestil tuleb oma eeliseid hoida

Rahandusminister Jürgen Ligi jutustas intervjuus Reformikirjale, kuidas Euroopa Liidu rahandust juhitakse.

Küsimused: Peep Lillemägi

Kuidas toimib Euroopa rahaliit?

Hästi toimib, igatahes paremini kui toimiks 27 rahasüsteemi, mis üksteisel kursside kõikumise ja kõigutamisega viisakal moel nahka üle kõrvade tõmbavad. Tõsi, selle reeglite täitmisega, pean silmas eelkõige võla ja defitsiidi piire, ei tuld tihti toime, mis tähendab, et uued liitumised on raskemad kui liikmeks olek, või et järgmiseks kriisiks ei olda eelarvetega nii hästi valmis kui praegused õppetunnid nõuaksid. Eesti peab olema ettenägelik ning oma reserve ja madala võla eelist hoidma.

Kui tihti kohtuvad ja mida arutavad Euroopa Liidu rahandusministrid?

Kord või kaks kuus, august reeglina välja arvatud. Arutatud on kriisi, finantsregulatsioone, kliimameetmeid, pangandust jm. Rahandusministritel on igale poole asja, Eestil aga veel mitte eurogrupi koosolekule.

Mis roll on Rahvusvahelisel Valuutafondil (IMF)?

Olla rahvusvahelise imperialismi ja kolonialismi tööriist, teame kooliajast. Lähemal uurimisel selgub, et finantssta-

biilsuse tagamine, vaesemate toetamine, konsulteerimine. Seejuures käib sealne sotsiaalne närv pigem üle finantsisti omast, näitab kas või mõnigi tänavune debatt.

Kuidas erinevad Eesti ja Läti suhted Rahvusvahelise Valuutafondiga?

Oleme mõlemad liikmed ja saame nõu. Läti saab ka laenu ja peab selleks täitma ettekirjutusi, mille täitmist jälgib ka Euroopa Komisjon oma laenu andmisel. Valusalt erinevad oleme nii probleemide tõsiduselt kui otsustusvabaduselt neid lahendada. Meil on reservid, me saame turult laenata, meie struktuursed reformid on palju sügavamad olnud ja me alustasime kriisiga kohanemist varakult. Aga uhkeldamise asemel peame naabrile põialt hoidma ja tuge pakkuma, seda nii solidaarsuse kui regiooni stabiilsuse pärast.

Kas mõne kolleegiga on tekkinud ka tihedamad suhted ühiste huvide või ühiste arvamuste baasil?

Eks rohkem naabrite, Soome, Rootsi, Läti, Leeduga. Eksisteerib ka Põhja-Balti (NB3) formaat, kus suhtlemised on väga avatud. Kahepoolsed kohtumised ei ole nii tavaks, ühishuve üksikküsi-

mustes kooskõlastatakse rohkem ametnike tasemel ja käigult. Ühishuvidest huvitavamadki on erihuvide. Näiteks ironiseeritakse Varssavi pakti üle kliimaküsimustes, millega Eesti uuematest liikmetest ainsana pole liitunud, mis on aga seisma pannud EL ühiseisukoha Kopenhaageni kohtumiseks.

Mis inimesed Euroopa riikide rahandust üldse juhivad?

MHMH! Mis inimesed!? – poliitikutud hoopis.

Mis on jäänud selle mõne kuu jooksul rahandusministri ametis kõige rohkem meelde?

Küllap ikka too vastutus, mis isiklikud unistused ära unustama paneb. Eraldi pinged eelarve ja europüüdluste ümber. Ainult rahandusministrilt eeldatakse vastutust kõigi valdkondade rahastamise ja selle jätkusuutlikkuse eest, teistel on siiski eeskätt eelistused. Aga võibolla on meeldejäävaim hoopis teada saamine, et meie ajakirjandust näiteks läbi aegade kõige kaalukama riigieelarve lugemine ei puuduta, et valitsuse pressikale ilmub majandusajakirjanik esimest korda sajandi jooksul mitte selle, vaid mingi tühisuse kohta uurima.

Kui kaua kestab majanduskriis?

See on defineerimise küsimus. Neile, kes töö kaotanud ja veel kaotavad, ei saa me öelda, et ta ei kesta. Tööpuudus lohiseb alati kauem kui langus. Põhi SKPs on käes, küsimus on, kas eelmise kvartali andmed seda juba näitavad. Meeleolud

igatahes on madalseisust üle ja paranenud ja see toodab ise paranemist.

Miks euro on Eestile oluline, millal Eesti euro kasutusele võtta saab ja mis selleks teha tuleb?

See on töökohtade, investeeringute, laenu hinna küsimus. Väikesed valu-

tad on kaugelt vaadates kahtlased, meie piirkond näib ebausaldusväärne, ja seetõttu kannatab majandusaktiivsus. Euro on kvaliteedimärk ja vastus hulga küsimärkidele, näpuotsaga väiksemad vahetuskulud välismaailmaga suheldes.

Nii see oli, kinnitasid ajalehed

Reformikiri teeb ülevaate, kuidas kajastasid Reformierakonna asutamist viisteist aastat tagasi Eestis ilmunud ajalehed.

„Eile asutasid Tallinnas 120 pangandustegelast ning ettevõtjat uue parempoolse partei – Eesti Reformierakonna. Erakonna esimeheks valiti Eesti Panga president Siim Kallas. Samal päeval toimunud Eesti Liberaaldemokraatliku Partei (ELDP) kongress otsustas, et ELDP ühineb Eesti Reformierakonnaga,” kirjutas 1994. aasta 14. novembri Postimees. Kahel suhteliselt lühikesel ja kiretul teatel Postimehe esiküljel koos must-valge Siim Kallase pildiga on täna ajalooline väärtus, sest need kuulutavad Reformierakonna sünnihetke.

Eesti Liberaaldemokraatliku Partei poliitikasekretär Meelis Atonen, kes sellel ajal pidas Valga linnapea ametit, ütles Postimehele, et ühinemine on mõlemalt poolt otsustatud. Juba varem tegutsenud ELDP käsitles uut erakonda ELDP õigusjärglasena. Nagu vastsete sündmuste puhul tavaks, oli vaateid juhtunule palju ja mõtteid selle üle, kes kellega liitub, avaldasid ka reformierakondlased.

Asutamisejärgse päeva Postimehe andmetel astusid Riigikogu liikmetest Reformierakonda Riigikogu rahanduskomisjoni esimees Valve Kirsipuu, Eesti Panga nõukogu esimees Uno Mereste ning Kalev Kukk, kes päev pärast erakonna asutamist ilmunud Postimehele ütles, et tõenäoline on ka Vabade demokraatide hulka kuuluva Ignar Fjuki liitumine erakonnaga. Lisaks said Postimehe teatel Reformierakonna liikmeteks liberaalide fraktsiooni liikmed Paul-Eerik Rummo, Tiit Käbin, Lauri Einer, Heiki Kranich, Aap Neljas ja Jüri Pöld.

Hommikuleht kirjutas 14. novembril, et Siim Kallase sõnul asutasid Reformierakonna inimesed, kes peavad vajalikuks parempoolse poliitika jätkumist, kuid ei pidanud võimalikuks ühineda olemasolevate parteidega, vaid eelistasid uue erakonna asutamist. „Eeldame mitmetes küsimustes radikaalset edasiminekut,” kinnitas Kallas Hommikulehele. Tema sõnul soovib partei edasiminekut eeskätt omandi- ja maareformi valdkonnas, maksuküsimuste ning ettevõtluse soo-

dustamisel. „Oleme igasuguse natsionaliseerimise vastu. Meie lähenemine on ettevõtluskeskne,” rääkis Kallas. „Maksupoliitikas oleme orienteeritud sellisele poliitikale, mis tulevikus viiks tulumaksu kaotamisele.”

***

„Ettevõtjakeskne poliitika on asunud Eestis aktiivselt tagalat kindlustama, et järgmistel valimistel vastu astuda vasakhordide pealetungile.”

Äripäeva juhtkiri
16. november 1994

***

„Väikeettevõtjad loodavad uuest parteist palju. Arvestades seda organiseerinud Siim Kallase, Uno Mereste ja Valve Kirsipuu persoone.”

Aare Sõna,
Eesti Väikeettevõtete Assotsiatsiooni
peadirektor,
Äripäev 16. november 1994

„Arvan, et Reformierakonna poliitiline määratlus on väga selge ja neil tekib kindel toetajaskond. Teades, millised poliitikud on erakonda ühinenud, võib kinnitada, et tegemist on selgelt ettevõtjate huvitud esindava ja võimalikult

liberaalset majanduspoliitikat toetava erakonnaga.”

Ardo Ojassalu,
Maksuameti peadirektor,
Äripäev 16. november 1994

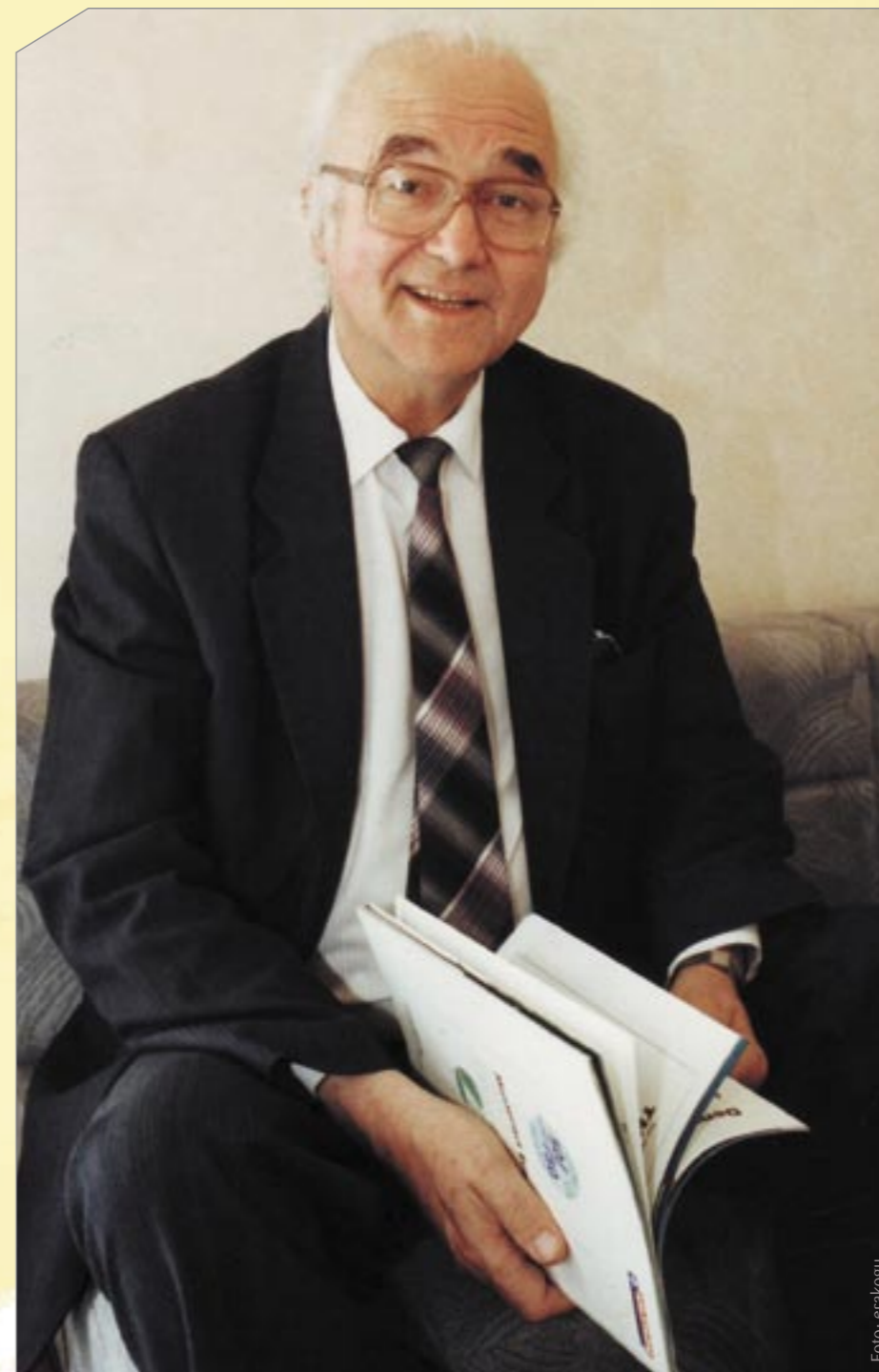

Foto: erakogu

Uno Mereste: reformida on alati piisavalt

„Mulle imponeerib idee, et praegu käimasolevaid majandusreforme tuleb põhimõtteliselt samas suunas edasi arendada. Samas leian ma, et majandusreform on kindel aktsioon, millel on oma lõpp-päev. Ma ei ole nõus nendega, kes väidavad, et see reform võib aastateks venima jääda. Kuid ka pärast praeguse majandusreformi elluviimist jääb ühiskonda palju asju, mida on vaja reformida.

Mina näeksin Eesti poliitilisel maastikul 3-5 suurt erakonda, mis taotlevad kompleksseid eesmärke. Praegu on meil laias laastus kolmkümmend erakonda. Kui me tahame väheste parteidega poliitilist maastikku, peaks keskeltläbi vähemalt kümme erakonda omavahel ühinema.

Iseasi on aga eestlase vastik iseloom. Inimesed ei sobi omavahel. Mitte niivõrd poliitilised ideaalid ei takista inimestel ühinemast, kui just isiklikud ambitsioonid.”

Uno Mereste intervjuust Postimehele mõni päev peale Reformierakonna asutamist, 19. novembril 1994

Maailm märkab Eesti pingutusi

Enne valimisi hirmutati inimesi mitme halvaga, mis pidavat valimisjärgsel päeval juhtuma. Räägiti devalveerimisest ja pensionide kärpimisest või maksustamisest kohe 19. oktoobril. Nagu näha – midagi ei juhtunudki. Tegemist oli hirmutamise ja lausvalega. Nüüd on Eestis käinud ka Rahvusvahelise Valuutafondi delegatsioon, kes kiidab Eesti riigi majanduse seisu.

Tekst: Henri Arras

Valitsuse kinnitatud riigieelarve on läbinud Riigikogus esimese lugemise. Peaminister Andrus Ansipi sõnul on koostatud 2010. aasta eelarve päris optimaalne ja praegustes oludes hea eelarve. „Ma tahaks loota, et seda ülearu palju Riigikogus muutma ei hakata,” ütleb peaminister.

Tööpuudus on murekoht

Ansipi hinnangul on Eesti makromajanduslikud numbrid praegu nii väga head kui suhteliselt halvad. „Mis on halb? Halb on meie kõige suurem probleem – suur tööpuudus. Praegu on tööpuudus 13,5%. Meenutagem, et aastal 2000 oli tööpuudus esimeses kvartalis 14,8%. Paraku on meile teada see, et kui majandus hakkab juba kasvama, siis tööpuudus jätkab ka endiselt kasvamist ja see viiteaeg võib olla umbes aasta.”

Eelarvega seoses on palju räägitud töökohtade loomisest ja majanduse elavdamisest. Selliseid vahendeid on ette nähtud sotsiaalministeeriumi haldusalas. Ansipi sõnul saab Eesti kasuta-

da ka Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid just töökohtade loomiseks ja sotsiaalsete meetmete rakendamiseks. Me saame rääkida väga suurest numbrist – ümmarguselt summast 700 miljonit krooni.

Siiski on teada, et vabaturu tingimustes luuakse töökohtade ikkagi erasektoris. Töökohtade tekivad siis, kui tootmismahud hakkavad jälle kasvama. Maksimaksja rahaga ei ole võimalik kompenseerida erasektorist kadunud töökohti.

Eelarvepoliitika leiab kiidusõnu

„Meie vaieldamatuks plussiks on meie riigi konservatiivne eelarvepoliitika. Ka Rahvusvaheline Valuutafond tunnustas oma lõplikus avalduses meie konservatiivset eelarvepoliitikat. Toodi välja meie kõige suuremad tugevused ehk headel aegadel kogutud reservid, Euroopa Liidu liikmesriikide kõige pisem võlakoormus ja väike eelarvedefitsiit.”

Eestil on Euroopa Liidu liikmesriikidest kõige pisem võlakoormus ja väike eelarvedefitsiit.

Eesti riigil on reservides umbes 10% sisemajanduse kogutoodangust ning peagi tulevad juurde veel ka vahendid Telekomi eest TeliaSoneral. Seejärel võib rääkida juba suurusjärgust 25 miljardit krooni. Koos peaministri mainitud Euroopa Liidu pisima võlakoormusega tähendab see, et Eesti riigil likviidsusprobleeme ei ole ning rahanduslikult seisame tugevatel alustel.

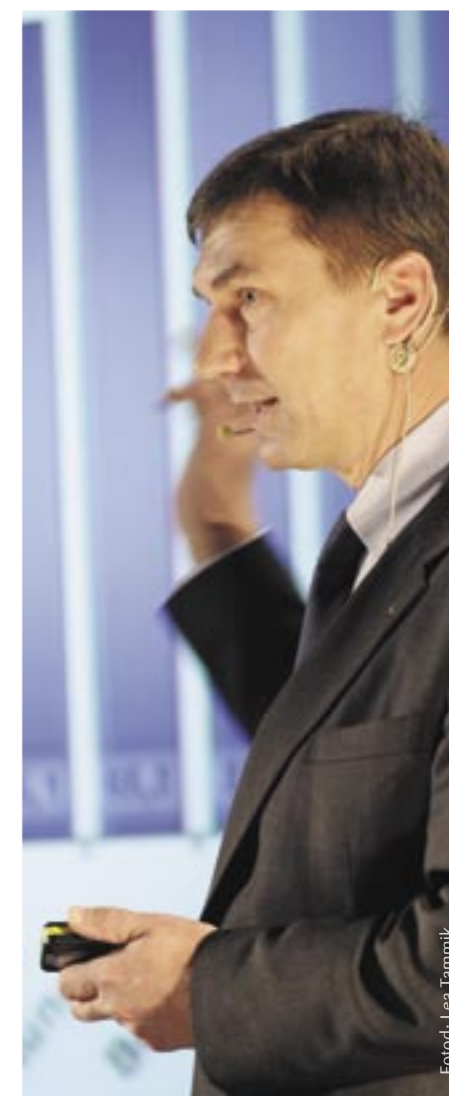
Euroopas tublimate seas

Eelarvedefitsiit ei ole Eestis muidugi harjumuspärane, sest meil on olnud eelarved ülejäägis. Nüüd on defitsiit pisut alla kolme protsendi ja loomulikult teeb see meid endid siin nukraks, kuid kui me vaatame Euroopa Liitu tervikuna, siis järgmise aasta prognooside järgi on see Euroopa Liidus kas teine või kolmas tulemus. Kõikides ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikides on defitsiit märksa suurem.

„Need on meie selged tugevused ja neid on märganud Rahvusvaheline Valuutafond, kes ilmselt julgustab ka

väga paljusid skeptikuid öeldes, et euro on Eesti jaoks käeulatuses. Praeguste prognooside järgi võiksime eurosoo-

niga liituda esimesest jaanuarist 2011,” ütleb peaminister Andrus Ansip. ✓

Fotod: Lea Tammik

IMF: euro on käeulatuses

Praeguste ja varasemate pingutuste tulemusena on euro kasutuselevõtt 2011. aastal käeulatuses. Viimase aja eelarvemeetmeid arvestades ja eeldades, et pingutusi eelarve konsolideerimiseks jätkatakse, on Eestil kõik võimalused

Maastrichti kriteeriumide täitmiseks, samas kui senine poliitikataust annab kindlust, et stabiilsuse tagamisele suunatud poliitika jätkub. Kõik eelnev on saavutatud kriisist tulenevate tõsiste struktuursete nihete taustal, mis on

märkimisväärne. Euroalaga ühinemine suurendaks Eesti majanduse stabiilsust, kuna selle tulemusel kaoks liigsed valuuta- ja likviidsusriskid.

„Enne kukke ja koitu”

Reformierakonna asutajaliige Igor Gräzin meenutab üht kahekümne aasta tagust seika, mis kaudselt aitas kaasa Reformierakonna sünnile.

See on August Kitzbergi näidendi pealkiri, mis räägib pärisorjuse eelõhtust. Reformierakonna koidu-eelne aeg oli 1989. aasta oktoober, mil Siim Kallas andis NSV Liidu Rahvasaadikute Kongressil lugeda oma esseed nüüdseks ununenud pealkirjaga. (Vt ka „Kõnelus pojaga” ja „Üks ora tules” Siim Kallase raamatust „Turumajandus ehk kodanike riik”: Tallinn. 2003)

Tegemist oli unenäo kirjeldusega (st klassikalise utopiaga a la Thomas More, Campanella, Platon), milles näidati sellist Eestit, kus poodides on kõike saada, kus Tallinna kesklinnas sädelevad reklaamituled, kus kehtib vabalt vahetatav raha ja kus ajalehtedes võib ära trükkida mida tahes. Ühesõnaga: Kallase unenägu oli täpselt selline, nagu kõik täna tegelikkuses ongi. Unenäolisus oli aga selles, et selle une nägemise ajal võis lihalettidest parimal juhul osta „Oravakese” kommi, ainus reklaam oli punasele kangale kirjutatud loosung „Elagu nõukogude rahvaste vääramatu liit!” Väike-Karja tänava alguses ja ruum, milles asus koopiamaasin, pandi igal õhtul erisakonna-mehe poolt pitsati alla.

Kuna enam-vähem samal ajal viis USA saatkond läbi oma kõigi aegade edu-

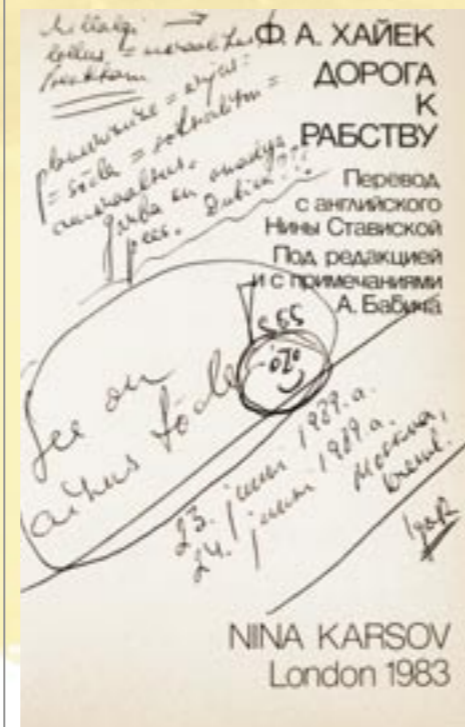
kaima ideoloogilise „diversiooni-akti” – jagas saadikutele tasuta laiali Hayeki raamatu „Teekond orjusse” –, siis langes utopia viljakale pinnasele: selgus, et unelma saab tegelikuks teha juhul, kui visata prügimäele kogu sotsialistlik ideoloogia ja plaanimajanduslik praktika. Kui seni oli turumajandusest üht-teist teadnud Kallas üksi (kirjutades oma väitekirja Keynesist), siis nüüd aimasid selle eeliseid veel mitu inimest.

Kuna 1989. aastal Moskvas jäi vabadusvõitluse kõrvale ka vaba aega, siis otsustasime kolme peale – Siim Kallas, Indrek Toome ja allakirjutanu – asutada Eestisse friedmanliku... noh, mitte lausa erakonna, aga vähemalt liikumise. Tehtud see saigi – nimega „Vaba Eesti”. Asutamiskongressiga ETKVL saalis ja puha. Olles selle asja asutanud, jäi ta meist sinnapaika: palgatöö oli meil ju Moskvas, NSVL Ülemnõukogus.

Kui aga aasta hiljem tulime sama ühingu esimesele aastakongressile, siis arvan, et seisime üksel kõik ühesuguste, st kahvatute ja tõllakile vajunud alahuultega nägudega. Saalis domineerisid mitte meile tuntud vabameelse ja liberaalse meelelaadiga inimesed, vaid eeskätt need, keda Rahvarinde-aegadest teadsime kui klassikalist ja vanameelset kompartei nomenklatuuri. Ma ei tea,

kuidas keegi sealt kongressilt ära läks, aga küllap ikkagi külge ees ja mantlikrae üles tõstetud. (Siit täiendus Murphy seadustele: kui asutad mingi seltsi, siis ei tohi sa teda vähemalt alul omapäi jätta! Ta lihtsalt läheb käest ära...) Igatahes oli nimi ise – „Vaba Eesti” – veel aastateks midagi sellist, millega keegi meie omadest uhkustada ei tahtnud või isegi meenutada mitte.

Muidugi on meie erakonna ametlikuks ristivanemaks Paul-Eeriku juhitud ametlik Liberaaldemokraatlik Partei,

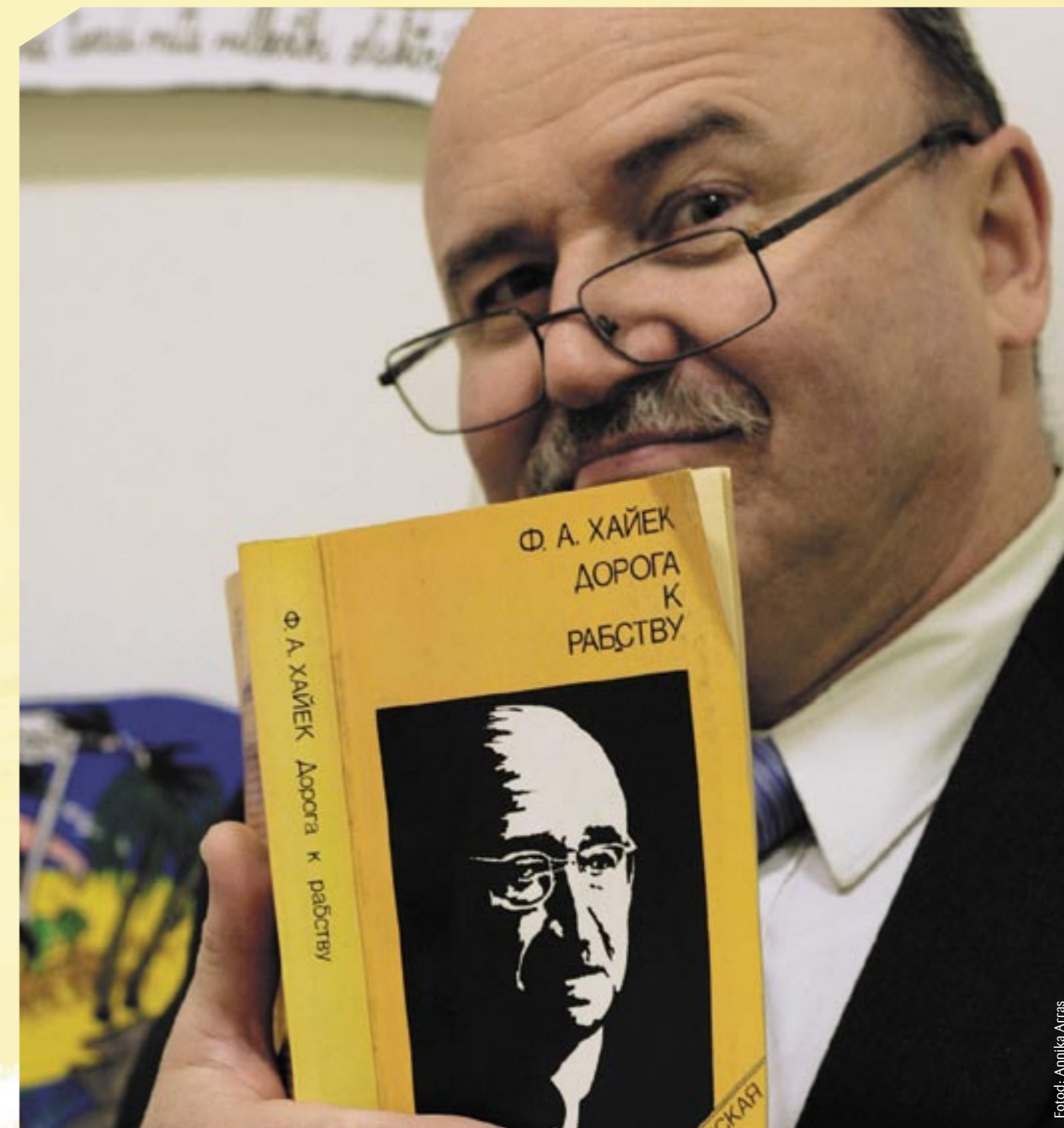

✦ Friedrich August von Hayeki „Teekond orjusse” venekeelse väljaande tiitelileht, kuhu Igor Gräzin on märkmeid teinud.

aga kaugemaks külavaderiks ikkagi ka too õnnetuke – „Vaba Eesti”. Täna on see meenutus veidi koomilinegi – umbes nagu kilplaste lood või Jaan Tatika leiutaja-saaga. Aga ma olen raudkindel,

et see äpardumine pidi jätma „Vaba Eesti” n-ö õigetesse loojatesse selle paraja annuse kibestumist ja väljakutset, mis hiljem – õigel ajal ja õiges kohas – pani nad tegema Reformierakonda.

„Veri on see, mis viib rähnipoja puu otsa,” ütles Kihnu Jõnn. Ja liberaali kindel usk oma asja õigsusse paneb ta tegema oma erakonda ka siis, kui esimest korda viltu läheb. ✦

Kasvamine koos erakonnaga

Tekst: Arto Aas,
Reformierakonna kampaaniajuht 2002–2007,
peaministri büroo juhataja alates 2007

Mäletan eredalt seda sügis-päeva 11 aastat tagasi, mil ma erakonna vanasse peakontoris Tõnismägi 3a pisut ärevas meeleolus sisse astusin ning sekretär Piret Männilaanele teatasin, et soovin Reformierakonna liikmeks astuda. Kiirelt suunati mind kõrvaltuppa, kus tollane Tallinna piirkonna manager Keit Pentus mulle sõbraliku ülekuulamise korraldas. Ning juba mõned päevad hiljem, 30. oktoobril 1998 võeti mind Keidu ja Kristen Michali soovitusel Tallinna piirkonna liikmeks. Pisut hiljem sain ka vastloodud Tallinna Noorteklubi täisliikmeks. See oli väga uhke tunne. Alles hiljem sain teada, et omal initsiatiivil tulevad erakonna kontoris liikmeks astuma väga üksikud liikmed. Üldiselt tullakse ikka mõne sõbra või töökaaslase soovitusel. Aga see polegi tähtis – peasi, et tulevad need, kes seda tähtsaks peavad.

Selle 11 aasta jooksul on mul olnud suurim au kasvada koos erakonnaga suuremaks. Kui mina olen võtnud selle

Arto Aas aastal 1999...

ajaga juurde 20 kg, siis erakonna liikmeskond on kasvanud 1000 liikmelt 7000ni, reiting üle kahe korra, üleriigiline mõjuvõim veelgi rohkem. Mul on õnnestunud korraldada valimiskampaaniaid ligi 100 miljoni krooni eest ja töötada koos selliste põnevate ülemustega nagu

Pankurite partei mainega seltskonnast on saanud Eesti juhtiv erakond.

Rein Voog, Priit Vilba, Toivo Ninnas, Eero Tohver, Kristen Michal, Andrus Ansip ja Siim Kallas. Selle aja jooksul

on väikesest pankurite partei mainega nišierakonnast saanud Eesti juhtiv suureerakond, kes kaitseb ettevõtjate kõrval jõuliselt ka tavaliste tööinimeste, noorte perede ja eakate huve. Me oleme suutnud väga heitlikul poliitmaastikul püsida võimul üle kümne aasta järjest.

Sellist edumudelit pole Eestis kellelgi ette näidata, räägitagu mida iganes.

Mul on hästi meeles üks eriline, kuigi olemuselt täitsa tavaline hetk peakontori trepikojas 2001. aastal, kus me koos Kristen Michaliga mõtlesime erakonna laienemiseks välja strateegia

ja loosungi „Kõigile avatud”. See isenesest väga lihtne mõte avatusest uute

Erakonna liikmeskond on kasvanud 1000 liikmelt 7000ni.

inimeste ja ideede suhtes oli tol ajal erakonnas üsna murranguline. Aga koos Eero Tohver, Rain Rosimannuse, Kalev Lillo ja paljude teiste tublide reformikate abiga rajati sellest kasvustrategiast tänase edu vundament.

Ja mis kõige tähtsam – ma olen saanud erakonnast suure hulga asendamatu sõpru, kellega võib iga kell luurele ja peale seda pidutsema minna. Või siis vastupidi;

Võimas!

Ma armastan Reformierakonda!

...ja aastal 2009.

Maksumaksjate Ühingust majandusvabadust kaitsva erakonnani

Justiitsminister Rein Lang meenutab, kuidas krooni kehtimahakkamise järel jõuti tõdemuseni, et Eesti vajab poliitilist jõudu, mis seisaks majandusvabaduse ja kodanikuõiguste eest.

Hetk Maksumaksjate Klubi algusaegadest. Rein Lang esireas paremalt teine.

1992. aasta suvel, peale krooni makspanekut, kohtusime toonase Eesti Panga presidenti Siim Kallasega ühel restorani avamisel. Täna avatakse restorane Tallinnas rohkem kui neis keegi käia jõuab ja selline asi ei ületa mingit uudiskünnist.

Siis oli aga ühe hea söögikoha avamine pealinnas sündmus omaette. Üldiselt arvatakse, et täis kõhuga muutub inimene laisaks. Meie Siimuga olime aga vastupidiselt väga entusiastlikult meeletatud ja nii me jäimegi omanike meeletamiseks sinna jorutama ja filo-

sofeerima maksumaksjate poliitilisest mõjuvõimust Eestis. Olime mõlemad kõvasti Taani (ja konjaki) mõju all ja leidsime, et Eestile oleks vaja organiseeritud maksumaksjate liikumist, et survestada poliitilist võimu looma mõistuspärast majanduskeskkonda.

Jäi veel üle kokku ajada initsiatiivgrupp. Panime siis kirja 7-8 nime, keda tuli kokku kutsuda asja arutama. See arutelu toimus Siimu korraldamisel Viru hotelli 22. korruse restoranis. Hotell oli siis veel riigi oma ja nõukogude stiil täies elujõus. Nii oligi meil laual kartulisalad, rosolje, heeringas, täidetud munad, singilõigud ja soe valge viin. Laudlinas irvitas vastu koniga põletatud auk ja kelner oli lakku täis. Vajadus muutuste järele oli ilmne.

Initsiatiivgrupp otsustas, et meid saab olema 12 ja otsustas kaasata veel mõned aktivistid. Veel otsustati koguneda igal esmaspäeval peale tööd. Korraldajaks pidime olema kõik kordamööda. Korraldaja ülesanne oli katta laud, juhatada koosolekut ja maksta arve. Seepärast nimetati korraldajat kapraliks. Bande nimeks sai Eesti Maksumaksjate Ühing.

Meie esimeseks katusmuseks sai maksumaksjate seaduse eelnõu. Pidasime koos Toomas Lumaniga vihasest debati kahe valitsuskolitsiooni juhtpoliitikuga (Indrek Kannik ja Heiki Kranich), mis päädis viimaste tõdemusega, et meil oli küll õigus, aga tuli teha POLIITILINE KOMPROMISS. Meil kui Toompea mängudest kõrvalseisjatel polnud aga õrna aimugi, mida see pakkumine tähendab ja saatsime armastatud rahvaasemikud pikalt. Nood läksidki, Riigikogu võttis ilmselgelt Põhiseadusega vastuolus olnud seaduse vastu ja Toomas seadis sammud Kadrioru Lennart Meri juurde. Presidenti polnud vaja just kaua veenda, et maksu-

amet kaameraid ettevõtja kabinetti ikka paigaldada ei tohi ja jättis seaduse välja kuulutamata. Olime saavutanud oma esimese pisikese võidu – edaspidi võeti meie arvamusi tõsiselt ka ilma „poliitilise kompromissita”.

Nii need esmaspäevad siis veeresid, kuni ühel päeval otsustasime meeltesegaduses korraldada maksumaksjate üle-eestilise kongressi ja luua sellega riiki kattev organisatsioon. Siim kirjutas hingusele läinud „Hommikulehes” kaheosalise poliitilise manifesti „Kodanike riik”, panime kinni Sakala suure saali ja asusime koondama seltsimehi kohtadel. See mõjus valitsuskolitsioonile meile täiesti arusaamatutel põhjustel nagu härgjale punane rätik. Kranich ja Kannik korraldasid vastuaktiooni, teatades Hella

Korraldaja ülesanne oli katta laud, juhatada koosolekut ja maksta arve.

Hundi pubis Ausate Maksumaksjate Liidu asutamisest, „seltsimehi kohtadel” ähvardati maksuametiga ja mängiti muidu lolli. Aga meie üritus toimus, Siim pidas uhke kõne ja maksumaksjad organiseerusid.

Me olime 1992. aasta valimiste tulemusena tekkinud Mart Laari juhitud parempoolse valitsuse toetajad, kuid saamas väga kriitilised selle valitsuse rumaluste suhtes. Ja noores riigis jagus seda rumalust küllaga. 1994. aasta keskpaigaks oli igale mõtlevale inimesele selge, et nii objektiivsetel kui subjektiivsetel põhjustel ei suuda „Isamaa” enam enamuskolitsiooni kokku panna. Valimis-

te suursoosikuks sai Koonderakond, kelle koostöö kolhoosnikega ja muidu kõikuv positsioon turumajanduse aluste eest seismisel pani meid tõsiselt muretsema selle pärast, mis edasi saab.

Õnneks oli samadele järeldustele jõudnud ka Paul-Eerik Rummo juhitud liberaaldemokraatlik erakond. Seega ei olnud me oma mures vähemalt üksi. Liberaalne maailmapilt oli omane ka Maksumaksjate Ühingule. Järgnes loogiline jõudude ühendamine. Nii nagu lähetati Joonas vaala kõhtu, lähetas Eesti ettevõtluse eliit Siim Kallase poliitikasse. 1995. aasta Riigikogu valimistele

Me ei kohtu juba ammu igal esmaspäeval, vaid nüüd korra aastas.

läks uus parempoolne jõud, täis võitlusvaimu ja teotahet. Ja vaatamata kõigile tagasilöökidele ja raskustele on maksu- maksjad seni suutnud hoida Eestis poliitilist võimu, mis on lähtunud tervest mõistusest ja pole läinud populistliku ümberjagamise teed.

Maksumaksjate Ühing on endiselt olemas. Me ei kohtu juba ammu igal esmaspäeval, vaid nüüd korra aastas. Enamus meist on pidanud pikemalt või lühemalt ka mõnd avalikku ametit. Ainus, kelle me ühingusse vastu võtsime peale selle asutamist, on valitud Vabariigi Presidendiks. Seitsmeteistkümmene aasta sisse on mahtunud palju kirglikke vaidlusi, aga ka nalju ja seiklusi. Ka peotantsu kursused. On, mida unustada, ütleb üks meist, kes elab Brüsselis. ▀

Saksa liberaalid tegid Bundestagi valimistel tubli tulemuse

Ei mäletagi, millal Saksamaa Bundestagi valimised kulgesid nii igavalt kui seekord. Sakslased ise ütlevad, et pole nii pehmeid valimisi varem näinudki. Põhjusi oli siin mitu. Esiteks olid mõlemad suurparteid, so kristlased ja sotsid parasjagu koos „suures” koalitsioonis, mistõttu teist liigteravalt kritiseerides oleksid kritiseerinud paratamatult ka iseenast. Teiseks oli juba mõnda aega niigi selge, et sotse ei päästa miski, isegi mitte suur üleujutus, nagu 2002. aasta valimiste eel. Kolmandaks polnud kellelgi lõplikku selgust, kellega tuleb hakata valitsust moodustama, mistõttu püüti igati hoiduda sildade liigvarasest põletamisest. Näiteks liberaalid välistasid kolmikkoalitsiooni sotside ja rohelistega lõplikult alles nädal enne valimisi.

Viimase valimiseelse kuu kõikvõimalikud ennustused olid nagu ühte auku: kristlastele, so Kristlik-Demokraatliku Liidu (CDU) ja Kristlik-Sotsiaalse Liidu (CSU) kooslusele ennustati 34–36 protsenti häältest, sotsidele ehk Sotsiaaldemokraatlikule Parteile (SPD) 24–27 protsenti, liberaalidele ehk Vaba Demokraatlikule Parteile (FDP) 12–14 protsenti, rohelistele (Grüne) 10–11 protsenti ning kunagise DDRi poolt pärandatud Demokraatliku Sotsialismi Partei ja Lafontaine'i eestvedamisel sotside seast lahkunute järglasparteile

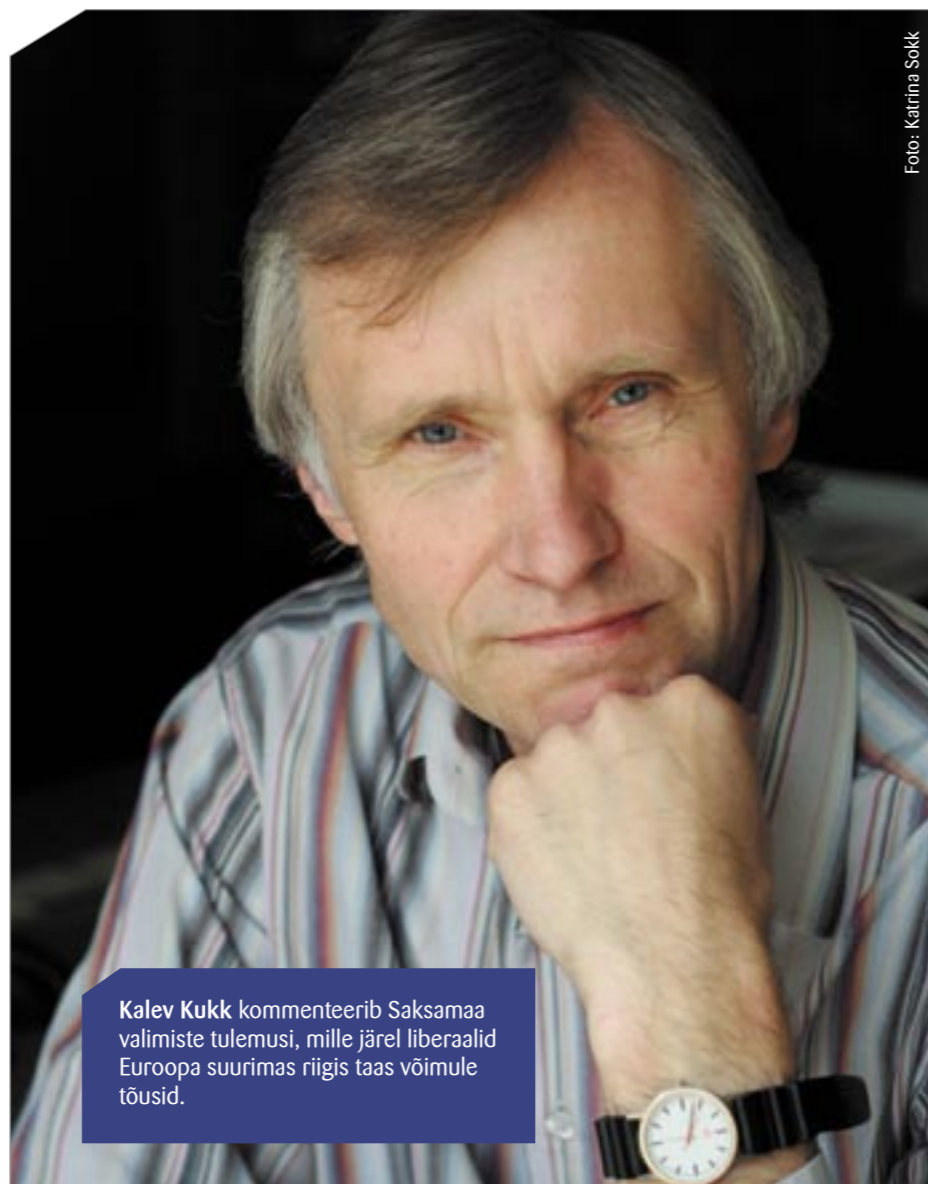

Foto: Katrina Sokk

Kalev Kukk kommenteerib Saksamaa valimiste tulemusi, mille järel liberaalid Euroopa suurimas riigis taas võimule tõusid.

„Die Linke'le” (vasakpoolsed) 11–12 protsenti.

Paremjõud võidutsesid

Seega olid liberaalide šansid esmakordselt pärast 1998. aastat koos kristlaste-

ga taas valitsusse tõusta vägagi suured. Tõsi, suured olid need olnud ka 2002. aasta valimiste aegu, kui välja tuldi kuulsa 18-protsendi projektiga. Sisetülid ja sekeldused Jürgen Möllmanni (1945–2003) ümber ei toonud toona liberaalidele siiski oodatud edu, mis-

tõttu võimule jäid endiselt Gerhard Schröderi sotsid, seda koos Joschka Fischeri rohelistega.

Nüüd olid ajad muutunud, pealegi näis saksa valija üha enam panustavat väiksematele parteidele. Liberaalid viisid oma valimiskampaania läbi tavakohases väikekodanlikus headuses. Pealegi viitas edule ka tubli esinemine suvistel Euroopa-valimistel, kui koguti 11 protsenti häältest, mida oli küll veidi vähem kui rohelistel.

27. septembril toimunud valimised tõidki paremjõududele loodetud edu. Kristlased kogusid 33,8 protsenti häältest, millele liberaalid lisasid omalt poolt 14,6 protsenti. Proportsionaalse valimissüsteemi tingimustes (nimekirjamandaate jagati seekord Sainte-Laguë meetodil), kus kehtib ka 5-protsendilise läve klausel, tähendas see parempoolsete selget võitu. Kuigi kristlased kogusid seekord 1,4 protsendipunkti võrra vähem hääli kui 2005. aasta valimistel, tagas parempoolsete võimuletuleku liberaalide kõigi aegade parim valimistulemus. Sellega pesid liberaalid maha ka oma 2002. aasta häbi, kui just nende ootustele ja lootustele mittevastanud valimistulemus jättis parempoolsed võidust ilma.

Liberaal saab välisministriks

Kristlased ja liberaalid kogusid niisii rohkem hääli kui ülejäänud kolm Bundestagi pääsenud parteid kokku: sotside läbi aegade nigelaimale 23,0 protsendile oluks pahempoolsetel lisada 11,9 ja rohelistel 10,7 protsenti. Pealegi ei tulnud sotside puhul, kes olid

võrreldes eelmiste valimistega andnud oma häälte osakaalust ära tervelt 11,2 protsendipunkti, mingil juhul kõne alla kokkuheitmine Lafontaine'iga. 21 vähem või rohkem kummalist pisiparteid valimiskünnist ei ületanud ja nende poolt kogutud hääled jagati sissepääsenutele (nende omavahelise pingerea lõpetas muide Saksamaa Kommunistlik Partei 1894 häälega). Mandaate jagus kristlastele 239 ja liberaalidele 93, mida on kokku 42 võrra rohkem kui opositsioonis olekuga leppima pidanud parteidel.

Liberaalidel läks seega vahest isegi paremini kui julgeti loota. Nende poolt hääletas 6,3 miljonit sakslast. Võrreldes 2005. aasta valimistega võideti juurde 4,7 protsendipunkti jagu hääli. Tee valitsusse, mida hakkas enesest mõistetavalt juhtima taas Angela Merkel, oli lahti. Lisaks tavakohaselt väiksemale koalitsioonipartnerile kuuluvale välisministriportfellile, mille sai FDP esimees Guido Westerwelle (sünd 1961), langes neile veel neli portfelli. Neist olulisemad on kaheldamatult majandus- ja tehnoloogiaministri oma, mida hakkab kandma Rainer Brüderle (1945), ja justiitsministri oma, mille sai juba Helmut Kohli kabinetis mõnda aega samal kohal olnud Sabine Leutheusser-Schnarrenberger (1951). Mõningaseks pettumuseks oli muidugi ilmajäämine rahandusministri kohast, mis läks Saksamaa ühele teenekamale ja populaarsemale kristlasest poliitikule, senisele siseministrile Wolfgang Schäublele.

Kõigi aegade parim tulemus

Liidumaadest läks liberaalidel kõige paremini Baden-Württembergis, kus koguti 18,8 protsenti häältest. Reinimaa-Pfalzis ja Hessenis jäi liberaalide saagiks

16,6 protsenti ning Schleswig-Holsteinis 16,3 protsenti häältest. Vaid kolmel idapoolsel liidumaal – Brandenburgis, Mecklenburg-

Vorpommernis ja Tüüringis ei suudetud ületada 10 protsendi piiri (seal koguti 9,3...9,8 protsenti häältest). Liberaalide senine parim valimistulemus 12,8 protsenti pärines 1961. aastast. 10 protsendi piir ületati viimati 1990. aastal, kui liberaalide ikoonipoliitikuiks olid sellised legendaarsed isiksused nagu Hans-Dietrich Genscher (1927) ja Otto Graf Lambsdorff (1926).

Liberaalide Bundestagi fraktsiooni hakkab juhtima Birgit Homburger (1965), Bundestagi ühe asepresidendina jätkab Hermann Otto Solms (1940). Üldiselt on enamik liberaalide saadikuist välismaailmale tundmatud, nimekamatest valiti Bundestagi lisaks neile kahele ja ministriportfelli pälvinuile (FDP viiest ministrist on nimelt neli ühtlasi Bundestagi liikmed) Wolfgang Gerhardt (1943), kes oli fraktsiooni esimees aastail 1998–2006, Bundestagi eelmises koosseisus eelarvekomisjoni juhtinud Otto Fricke (1965) ja Cornelia Pieper (1959). ✍

Juba mõnda aega enne valimisi oli selge, et sotse ei päästa miski, isegi mitte suur üleujutus, nagu 2002. aasta valimiste eel.

Saksamaa parlament võõrustab praktikante kogu maailmast

Marliis Elling käis praktikal Saksamaa parlamendis.

Foto: erakogu

Juba 23. korda võimaldab Saksamaa igal aastal nüüdseks 28 erinevast riigist 115 noorel teha viiekuine praktika Saksamaa Parlamendis. Kuna stipendium on mõeldud kuni 30aastastele ülikoolilõpetanutele, siis oli sellel aastal minul viimane võimalus kandideerida ja teha teoks üks oma suur unistus.

Peale tohututes kogustes kandideerimis-paberite täitmist ja Saksamaalt kohale sõitnud komisjoni ees enese tõestamist sain teada, et ma olen üks õnnelikust, kellel on võimalus sellest ainulaadsest rahvusvahelise parlamendi programmist (IPS) osa võtta. Kuigi olin antud praktikast unistanud aastaid olid tunded sellel hetkel väga erinevad. Ühelt poolt tõsiasi, et olen kahe väikese tütre ema (tollal Maria 4 a ja Katarina 2 a) ja hirm, kas abikaasa tuleb lisaks lastele ja täiskohaga tööle toime ka majapidami-

sega. Samuti oli vaja nõusolekut tööko-hast. Peale selle kõige tekitas ka ärevust tõsiasi, kas minu saksa keel on piisavalt hea, et Saksamaa Parlamendis igapäeva-tööga toime tulla.

Nüüd, kaks kuud peale praktika lõppe-mist, saan vaid öelda, et see oli minu elu võimalus. Tegutseda viis kuud teises keelekeskkonnas ja elada koos 28 erineva riigi esindajaga on kogemus, mida ei anna võrrelda millegagi. Kogemused ja sõprussuhted, mis jäävad eluks ajaks, on võrratud.

Saksamaal on igal parlamendisaadikul oma büroo, kes abistab teda igapäeva-töös. Parlamendi stipendiumi raames töötasime igaüks ühes Saksamaa parla-mendisaadiku büroos 612st. Minu töö-ülesannete hulka kuulusid nii igapäeva-sed toimetused büroos kui ka istungite ja töögruppide ettevalmistamine. Lisaks

igapäevatoole büroos sain koos oma saadikuga külastada palju huvitavaid istungeid ja poliitilisi kohtumisi nii sise- kui ka välispoliitikutega.

Kuid töötamine saadikubüroos oli vaid üks osa meie praktikast. Lisaks sellele oli meil võimalus käia kolmes Berliini ülikoolis loenguid ja seminare kuulamas. Samuti väisasime Saksamaa erinevates paikades kuut poliitilist aka-deemiat, kus meile selgitati Saksamaa riigikorra põhiluseid. Seega oli mul võimalus peale Berliini külastada Syti, Kieli, Kölni, Rostocki, Dresdeni, Leip-zigi, Nürnbergi, Tübingeri, Konstanzi, Bonni, Würzburgi, Stuttgarti, Frank-furti ja ka Brüsselit.

Viis kuud Berliinis elades oli ka piisav aeg, et tutvuda erinevate muuseumide, kontsertide ja näitustega. Üheks olulisemaks aspektiks pean aga siiski võimalust tundma õppida nii palju toredaid inimesi erinevates maadest, erineva kultuuri, elukogemuse ja reli-giooniga. See kõik kokku on muutnud mind kindlasti paremaks inimeseks, püüdmaks mõista erinevate inimeste erinevaid arusaamu maailmast.

Mis on selle viie kuu kõige olulisemad õppetunnid lisaks eelnevale? Esiteks kindlasti see, et oma unistused tuleb täide viia. Teiseks võimalus parandada oma saksa keele oskust, mis on üle 100 miljonile inimesele emakeeleks ja üks enam räägitavaid keeli Euroopa Liidus. Kolmandaks andis ta mulle kindlasti oskuseid ja enesekindlust kaasa löömaks oma kodukoha, Harku valla paremaks muutmisel. ▀

Kõike tehti üheskoos

Reformierakonna eelmine peasekretär **Eero Tohver** meenutab erakonna 15-aastasele ajaloole mõeldes seiku algusaastatest, kui poliitika oli veel uus ja huvitav nähtus ning kus mõned tänapäeval kaunis tavapärased asjad veel vägagi uudsed olid.

Televäitlus

Reformierakonna esimesest, 1995. aasta Riigikogu valimiste kampaaniast tuleb meelde üks seik, kus toona ETVs toimunud televäitlustel meie meeskond, Kallas, Kirsipuu ja Vilosius, läks vastamisi Keskerakonna kolmikuga. Loosi tahtel oli too saade suhteliselt kampaania lõpupoole, mistõttu veel eriti oluline. Niisiis jõudiski oodatud õhtu kätte ja ilmselt oli vaatajaid telerite taga õige rohkesti, sest oli see ju üks esimestest uue jõu, Reformierakonna, väitlustest.

Saade ise oli ehe näide Reformierakonna kaunis viisakast ja väljapeetud toonist ning Keskerakonna ägedast ja kohati ka demagoogilisest rünnakust. Igatahes oli kampaaniameeskond äärmiselt murelik, sest lihtsalt kõrvalt punkte lugedes jäi mulje, et ründav Keskerakond on selge liider. Tollane arusaamine üldisest poliitilisest väitlusest oli ka kaunis agressiivne ja jõuline, nii näiteks tellisid Isamaa ja Keskerakond lausa eraldi saateid telesse, mida nad siis teineteise materaldamisega sisustasid, et oma valijaid rohkem enda lipu alla koondada.

Kogu kampaaniameeskonna suureks kergenduseks selgus aga hiljem, et vaatajad ei hinnanudki mitte häälte tugevust ja kõnemehe rünnakumaneeri, vaid pigem seda, mida kellelgi öelda

Eero Tohver Reformierakonna peasekretärina aastal 2001.

Arhivifoto

oli. Ja toonased rünnakud tulid pigem erakonna mainele kasuks – igatahes Reformierakonna toetus pärast seda saadet tõusis. Ju siis Eesti inimesed ootasid poliitikasse jõudu, kes veidi viisakamalt oma asja ajab.

Plakatite tassimine

Reformierakonna esimene päris oma kontor asus vanalinnas, Suur-Karja tänaval. See oli igati kena koht, aga meie kontoris teisel korrusel viis paraku kitsas kivitrepp, mis tähendas seda, et kõik asjad tuli sinna ise süles üles tassida. Ja kuigi kampaaniate mahud olid tänaastega võrreldes mõnevõrra väiksemad, oli tassimist siiski tihti peale kõvasti.

Kuna kogu kampaania esimesel korral oli paljudele uus kogemus, siis tüüpiliselt koguneski erakonna meeskond õhtuti kontoris aru pidama, et kus

me parajasti omadega oleme, mida tuleb teha ja millised on plaanid lähemaks tulevikuks. Tavaliselt olid need sellised tujuküllased arupidamised. Ühe sellise arupidamise ajal saabusid kampaania ajaks tellitud plakatid – Kallas ja Kirsipuu kenasti kollasel taustal. Täpselt nüüd ei mäleta, palju neid oli, aga ikka päris kõvasti – erakonna toonane kampaania oli kindlasti mahu osas uus nähtus Eestis ja ületas teisi oluliselt.

Ja mis on väga meelde jäänud tollest hetkest, oli see, kuidas kogu erakonna juhtkond laua tagant tõusis ja nagu üks mees kogu selle plakatilasu süles teisele korrusele tassis. Ei kujutanud tookord ette, kuidas see teiste erakondade puhul oleks võinud niimoodi juhtuda, ei kujuta seda ka väga täna ette. See ühise äratagemise tunne on midagi, mis minu meelest on Reformierakonda kõigi nende aastate jooksul teistest eristanud. ▀

Riik turgutab tööturgu sadade miljonitega

Kuni 30. novembrini on kõikidel ettevõtetel, mittetulundusühingutel, riigi- ja oma-valitsusasutustel võimalus taotleda toetust tegevustele, mis aitavad inimesi tööturule naasmiseks või töötuse vältimiseks. Kokku on käesolevas taotlusvoorus eraldatud toetusteks 200 miljonit krooni. Sotsiaalminister Hanno Pevkur ootab taotlusvoorst vähemalt sama aktiivset osavõttu kui oli esimeses taotlusvoorus selle aasta alguses. „Kevadisest voorust on tänaseks ellu viidud või töös mitu olulist projekti. Toetused on juba loonud ja loovad jätkuvalt juurde töökohti näiteks puuetega inimestele, käivitusid koolitusprojektid ning muud tööturgu elavdavad projektid,” ütles minister. „Ootame ka nüüd hästi läbimõeldud ideid, kuidas töötust leevendada ning töökohti juurde tekitada. Eelmisest korrast võiks hea näitena tuua ETVs jooksvat saadet „Tööotsija”, kus lisaks sellele, et inimesed saavad reaalse töökohta, antakse väga kasulikke näpunäiteid tööintervjuule minemiseks, CV koostamiseks ja paljaks muuks,” lisas minister.

Rahastamise taotlemine kergemaks

Kuivõrd töötus on oluliselt võrreldes kevadega suurenenud, on ministerium otsustanud muuta taotlemistingimusi lihtsamaks, et võimalikult suur hulk

täna töötuna arvel olevaid isikuid toetuste kasutamisest ka kasu saaksid. Nii on võrreldes esimese taotlusvooriga suurendatud stipendiume ning muudetud näiteks sõidutoetuse taotlemise tingimusi. Aga veelgi olulisem on, et uute sihtgruppidega, kelle tegevusteks toetust saab taotleda, on lisatud lühiajalised töötud ning mittetöötavad Eestisse naasnud ja sisserännanud inimesed. Sotsiaalminister Hanno Pevkuri sõnul on tähtis, et kõik, kes toetust tulevad küsima, mõtleksid oma projektid väga tõsiselt läbi, sest innovatiivsed ideed on kindlasti ka tulevikuperspektiivi silmas pidades märksa jätkusuutlikumad. „Arvestades asjaolu, et oma särava idee teostamiseks on võimalik riigilt saada 90% vajaminevast summast ja ise peab panustama vaid 10%, oleks patt jätta oma suurepärased ideed töötusega võitlemisel enda teada,” lisas minister.

Sotsiaalminister Hanno Pevkur selgitab, milliseid meetmeid riik tööpuudusega võitlemisel rakendab.

Palgatoetus veelgi lihtsamaks

Jätkusuutlikkusega võiks need projektid olla seotud just selles valguses, et 1. jaanuarist on avanemas ka palgatoetuse meede ettevõtjatele senisest oluliselt lihtsamatel tingimustel. Kui varasemalt on räägitud, et palgatoetuse saamise tingimused muutuvad lihtsamaks ja töötaja peab olema olnud tööturult eemal vähemalt 9 kuud, millest vähemalt kolm ka registreeritud, siis nüüd on ministerium kaalumas nende tingimuste täiendavat lihtsustamist. Kaalumise all on variant, kus noore inimese töölevõtmisel piisaks sellest, kui ta on olnud töötuna registreeritud kolm kuud ning täiskasvanu puhul kuus kuud. Täpsed palgatoetuse tingimused kinnitab minister hiljemalt detsembriks ja seejärel teavitatakse sellest kindlasti ka avalikkust. ✎

Riigi meetmeid tööturu elavdamiseks

- ✎ Koolituskaart – ümber- ja täiendõppeks kuni 15 000 krooni
- ✎ Riigi makstav palgatoetus – kuni 6 kuuks, kuni 50% palgast, aga mitte rohkem kui miinimumpalk.
- ✎ Kogu töötusega võitlemise programm – www.sm.ee.
- ✎ Ettevõtlusega alustamiseks – kuni 70 000 krooni inimese kohta.

Kogu informatsioon nii taotlemise, vajalike dokumentide kui muu olulisega on kättesaadav kodulehelt www.innove.ee.

Möödunud valimistest

Viljandimaal ja eelseisvatest valimistest Eesti riigis

Viljandi linnas läks Reformierakonnal kohalikel valimistel hästi. Võitsime valimised ja saime 11 kohta volikogu 27st – neli kohta rohkem kui nelja aasta eest. Kõik ülejäänud kandideerinud erakonnad kaotasid ühe koha. Tahan rõhutada, et valimised polnud hinnangul mitte üksnes Reformierakonnale, vaid kogu koalitsiooni valitsemistulemusele. See hinnang oli positiivne. Koalitsioon sai võrreldes eelmiste valimistega kohti juurde. Saan ütelda, et jõudsime püstitatud eesmärgini: kui enne valimisi küsiti Leader koolitusel, palju me tahame kohti saada, vastasime linnapea Kalle Jentsiga mõlemad, et 11 kohta.

Pink on pikk

Oleme jõudnud arusaamisele, et isikud määravad kohalikus poliitikas küll palju, aga ainult nendele keskenduda ka ei tasu. Kui koalitsiooni ühel osapoolel on linnapeakoht – mis on määravaim – ja see esimene mees on asjalik, tuleb sellest kasu koalitsioonile ja ka koduerakonnale. 2005. aastal läksime valimistele ausa ütlemisega, et meie nimekirjast saavad juhtivatele kohtadele need, kes koguvad enim hääli. Kui kogusin Reformierakonna nimekirjas kandideerinuist enim hääli, asusin ka taas linnapeaks. Tänavustel valimistel oli meil teistmoodi taktika. Oli

Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni juht Peep Aru kinnitab, et kõige paremini tuleb valimisedu siis, kui sellest saab hinnang omavalitsusjuhtide aastate jooksul tehtud tööle.

Foto: erakogu

kasvanud tugev linnapea Kalle Jents. Tegime erakonnaga tööd selle nimel, et Kalle saaks sellel kohal jätkata. Ta oli meie nimekirja väga kindel esinumber. Nimekirjas oli kokku aga 60 nime. Täna hetkel on meil varus päris mitu head linnapeakandidaati. Juhul kui Kalle peaks näiteks Riigikogusse tööle asuma, on vahetus talle olemas.

Avatus on võti

Võrreldes varasemate aastatega on Reformierakond Viljandis veelgi rohkem avatud. Pole tähtis, kust hea idee

tuleb. Ühtegi linnale head mõtet ei saa tõrjuda tagasi selle tõttu, et selle on esitanud „valed“ inimesed. Tasub mees pidada, et poliitika on vaid 5% otsustamine ja 95% otsuste seletamine. Kodanike eest ei tasu raskeid otsuseid kunagi varjata ja nende tegemist ei tohi ka edasi lükata. Peab lihtsalt ja ausalt seletama. 1999. aastal kui sain esimest korda linnapeaks, oli Viljandil 6-7 miljonit maksmata arveid, katmata lubadusi. Linn oli aasta aega n-ö paastul. Kui ajalehes kirjutasin, et selline asi meid ees ootab, siis inimesed said sellest aru.

Võimalus on kõigil

Viljandis pole kunagi mängitud midagi omadele, linnast pärit inimesi ei eelistata ametisse kinnitamisel, kohalike ettevõtjaid linna korraldatavatel konkurssidel. Võtsime selle seisukoha juba 1993. aastal. Peab tagama Viljandi hea maine, nime ja arengu. Omade all pean silmas eelkõige Viljandi linna inimesi. Meil on seisukoht, et kogu linna asjaajamine on avalik, kõik asjad lähevad läbi konkursside, kohalikus seadusandluses oleme võtnud vastu üldiselt mõistetavaid punkte, et kõigil peab olema võrdne võimalus. 2001. aastast on meil näiteks selline punkt, et kui Viljandi linn läbi konkursi püstitab kellegi kasuks hoonestusõiguse, siis kui hoonestaja kõik linna esitatud tingimused täidab, saab ta selle maa välja osta. Kui mingi konkurss välja kuulutatakse, saadame e-kirjaga info selle kohta kõigile Viljandis tegutsevatele ettevõtetele. Ettevõtja asi on siis otsustada, kas ta konkursil osaleb või ei.

Poliitika on vaid 5% otsustamine ja 95% otsuste seletamine.

Kokkulepped ja selgitamine

Oleme võtnud Viljandi linna arengut pikaajaliselt, mitte valimistest valimisteni etappidena. Viljandis on kogu aeg olnud väga tugev opositsioon, kuid alati oleme linna arengu tähtsamad küsimused koostöös kokku leppinud, selle juures eriti poliitilist võitlust ei pea. Alati on otsustamise juurde kaasatud ka opositsiooni esindaja. Kui opositsioonis on tõsiselt võetavad inimesed, on neil ka „kiusu ajamata“ piisavalt võimalusi

ennast näidata. Jõupositsioonilt ei ole raske oma eelarve piires otsuseid teha. Kuid see ei saa olla eesmärk. Otsuseid tuleb teha kõigiga läbi arutades – teiste poliitiliste jõududega, huvigruppidega, linnaelanikega, et anda neile kaasarákimise võimalus. Ühesõnaga laial kandepinnal – siis pole vaja pärast tagantjärele midagi kirglikult tõestada ja on tunne, et tehtud on ühine otsus – see tunne on tähtis.

Maakonnas on arenguruumi

Viljandi maakonnas tervikuna meil valimistel eriti hästi ei läinud. Osalesime oma nimekirjaga seitsmes omavalitsuses. Abjas me volikogusse ei pääsenud. Veel kahes kohas ei saanud võimule. Valimisliitude kaudu saime lisaks võimule kahes kohas. Eelmisel korral olime võimul viies kohas, seekord neljas. Häälte järgi oleme saanud järjest paremaid tulemusi. Nüüdki oli saadud hääli pea 2000 rohkem kui 2005. aastal. Kuid ka valimisaktiivsus kasvas. Järeldus tulevikuks on, et ülejäänud kohalike organisatsioonidega tuleb rohkem tööd teha. Eesmärgiks seame, et nelja aasta pärast oleksime kohalikel valimistel väljas vähemalt 80% Viljandimaa omavalitsustes oma nimekirjaga.

Hoiame avatust ja turvatunnet

Mis võiks Reformierakonnale riigis 2011. aasta valimistel edu tuua? Kõige tähtsam on jääda iseendaks ja oma te-

gemistes tasakaalukaks. Võidelda tuleb oma ideaalide ja põhimõtete eest – kuid tuleb arvesse võtta ka praegust situatsiooni riigis. Peame olema edaspidigi vaba ettevõtluse ja avatuse kaitsjad, tagama, et meil on maailmas hea maine kui avatud konkurentsi ja avatud majanduse ning korraliku rahanduspoliitikaga riigil.

Inimestel on igapäevaelus kõige rohkem vaja turvatunnet. Näiteks vanemahüvitis on kujunenud üheks turvalisuse sümboliks. Sündimus on suurenenud. Teine turvalisuse sümbol on pensionid. Kui suudame ranget majanduspoliitikat ajades neid kahte sümbolit hoida, on meil lootust edule. Peame suutma elanikele selgeks teha, kuidas riik aitab raskel hetkel kaasa majanduse arengule ja uute töökohtade loomisele. Neid asju tuleb rohkem seletada.

Palju tuleb inimestele selgitada, see on lõputu protsess. Ja rasketel aegadel, mis praegu on käes – oleme võib-olla vähe selgitanud, millised on inimeste võimalused ja milline nende endi vastutus, et kõik teaksid, kuidas riik aidata saab. On vaja toetada riigikassasse maksuraha toovaid ettevõtjaid, kuid ka nõrgemate sotsiaalsete gruppide eest seista. Peame tegema oma igapäevatööd ja selle kõrval looma olukorra, et igal inimesel oleks valimiste eel otsustamiseks võimalikult palju tõest infot. Siis saadab meid taas edu. ▀

Inimestel on igapäevaelus kõige rohkem vaja turvatunnet.

Järgmine eesmärk – saada toetatavimaks kõigi Eesti elanike seas

Reformierakonna volikogu esimees Rain Rosimannus kirjutab, et Reformierakond on alati osanud eesmärke püstitada ning pole ka nende poole liikumisega hätta jäänud.

Foto: Katrina Sokk

Vaid 32 kuud tagasi ei olnud Reformierakond veel kunagi olnud Eesti kodanike hulgas poliitiline jõud number üks. See oli meile alles suur eesmärk. 2007. aasta Riigikogu valimistel me selle eesmärgi saavutasime, esimest korda erakonna mitmeteistkümnepäevases ajaloos.

Hoolimata valitsusvastutusest, masust ja pidevatest rünnakutest meie maine kahjustamiseks oleme suutnud seda positsiooni edukalt hoida. Viimane EMORI uuring näitab isegi, et meie toetus Riigikogu valijaskonna hulgas on täna suurem kui 2007. aasta kevadel. Selle uuringu ja valimistulemuste taustal pole kahtlust, kes võitis Eesti kodanike hulgas kohalikud valimised – Reformierakond.

Vana teada-tuntud tõde on aga ka see, et poliitikas peatuda ei tohi, poliitikas peab isegi üksnes paigalpüsimiseks aina edasi rühkima. Milline peaks olema Reformierakonna kui poliitilise organisatsiooni järgmine suur eesmärk? Mina arvan, et me peaksime seadma sihiks muutuda number üheks ka Eesti elanike hulgas. Kui mitte järgmisteks, siis vähemalt ülejärgmisteks kohalikeks valimisteks aastal 2017. Lõppenud valimised olid selle teekonna algus. Tegime jõupingutusi uute tulevikupoliitikute endiridadesse tõmbamiseks ja esitlemiseks,

varasemast rohkem panustasime enda tutvustamisele mitte-eestlaste hulgas. See kõik peab jätkuma.

Aga ega Eesti poliitiline süsteem puhkust võimaldagi. Järgmisest kümnest aastast tervelt seitse on valimisaastad. Sealjuures 2011. ja 2019. aastal toimuvad kahel valimised. Ettevalmistused 2011. aasta Riigikogu valimisteks ongi tänaseks alanud, see on meie järgmine oluline versitapost. Vasakpoolsed ja populistlikud jõud on majanduskriisis kosunud ja koondumas. Et Eesti jätkaks vaba, ettevõtliku ja hooliva ühiskonnana ning aruka majandamisega riigina, tuleb meil need valimised võita.

Kuidas me oma eesmärkideni jõuame? Kuidas me siiani oleme jõudnud? Ainult ühiskonna jaoks olulisi probleeme edukalt ja nutikalt lahendades. Sisu loeb.

Täna on võtmetähtsusega majanduse stabiliseerimine ja eurole üleminek. Viimane on Eesti ja Reformierakonna jaoks oluline fooni loov tähis, mille nimel oleme koos rahvaga mitu viimast aastat pingutanud. Tõhetk saabub järgmisel kevadel, kui meie eurokõlblikkust hinnatakse. Järgnevatel kuudel on kõige olulisem euro saatust mõjutav poliitiline protsess järgmise aasta riigieelarve vastuvõtmine. See näitab ka, millised erakonnad on tegelikult valmis Eestile oluliste asjade nimel koostööd tegema ja kes on mihklid ainult poliitilisi mängu mängima. Valitsus on

pannud kokku äärmiselt pingelise, tasakaalu euroraamidesse mahtuva eelnõu, kulutuste tõstmiseks eelarves täna ruumi ei ole.

Kindlasti mõjutab järgmiste Riigikogu valimiste tulemusi ka erakonna seisukoht presidendivalimiste asjus. Vaid pool aastat pärast 2011. aasta Riigikogu valimisi asub ju see sama vastvalitud parlament valima Eestile riigipead.

Et Eesti jätkaks vaba, ettevõtliku ja hooliva ühiskonnana ning aruka majandamisega riigina, tuleb meil Riigikogu valimised võita.

Nii on parlamendivalimised kaudselt ka presidendivalimised. Ka Reformierakonnal tuleb üsna varsti oma seisukoht presidendikandidaadi osas kujundada. Esialgu pole Reformierakonna toetusel ametisse valitud president Toomas Hendrik Ilves avalikult teada andnud, kas ta soovib kandideerida ka järgmiseks ametiajaks.

Kõige olulisemaks saab eelolevatel valimistel aga ikkagi suur plaan, tegevus-

Foto: Lea Tammit

kava Eesti riigi arendamiseks aastateks 2011-2015. Mida tahame Eesti jaoks ära teha, kui valimised võidame? Me oleme alati valimisprogrammi kokkupanekut väga tõsiselt võtnud ja see on edu toonud. Käige ringi lahtiste silmadega ja kus viga näete laita, seal tulge ja... pange kirja. Tegu on tömahuka ettevõtmisega, tavaliselt kulub valimisprogrammi ettevalmistamisele kogu erakonna ühistööna vähemalt aasta. See tähendab, et stardime hiljemalt järgmise aasta algul.

Seniks on kõige patriotlikum tegu pühendada aasta lõpp oma perele ja lähedastele. Toetage jõulude ajal kõvasti Eesti majandust – sööge kodumaiseid verivorste isamaalise kapsa ja pohla-moosiga.

Puhake ja olge ikka rõõmsad. Ilusat aasta lõppu. ✎

Esialgu pole Reformierakonna toetusel ametisse valitud president Toomas Hendrik Ilves avalikult teada andnud, kas ta soovib kandideerida ka järgmiseks ametiajaks.

Südamebuss sõitis mööda Eestimaad

Tekst: Anni Vahtras

26. septembril alustas Südamebuss oma teekonda, et viia armastust kodukoha vastu, millel Reformierakonna valimiskampaania seekord põhines, igasse Eesti väiksemassegi kohta ja veenduda, et Eesti inimeste südamed on terved. Selleks sõitsime kolme nädalaga läbi 4500 kilomeetrit, külastasime 41 erinevat Eestimaad paika ja möötisime üle 2000 inimese vererõhu ja veresuhkruisalduse. Igal pool võtsid meid soojalt vastu kohalikud reformierakondlased, kellega koos armastuse loo inimesteni viisime. Südamebussi meeskond kohtas ringi tuuritades väga palju toremaid inimesi. Eriti jäid meelde kohad, kus inimesed juba pool tundi varem olid Südamebussi ootama tulnud ning mitmel pool olid inimesed meile koduaiast õunu kaasa toonud, mis meile tänutäheks teele kaasa pandi.

Uus maailmarekord: 104 313 e-valijat

Tekst: Hannes Astok

Sügisese kohalike volikogude valimised ei löönud rekordeid mitte ainult ühele inimesele antud hääle või osalusprotsendi osas.

Foto: Katrina Sokk

Püstitati Eesti, Euroopa ja maailmarekord e-valimistel osalejate arvuga: interneti kaudu ja ID-kaardiga käis valimas 104 313 valijat. See number on märgiliselt veelgi suurem, kuna kõigist antud häälest moodustasid e-hääled 15,8%.

Miks inimesed hääletavad interneti kaudu? Eeskätt on see mugav. Võib hääletada kus tahes ja millal tahes (mõistagi e-hääletuse perioodi jooksul). Mina näiteks hääletasin Jaapanis Eesti IT-lahendusi tutvustaval seminaril otse Jaapani elektroonikahiidude esindajate silme all, osana Eesti demonstratsioonist. Ma ei rikkunud sellega ka mingit valimissaladust, sest hääletasin ühe hea ja mulle hästi tuntud kandidaadi poolt Tartu linnas, keda hommikul peeglis vaadates alati kohtan. Jaapanlased olid mõistagi hämmingus. E-valimise esitluse korraldas ka president Ilves oma valimiste-aegsel visiidil Makedooniasse, mille tulemusena ootavad makedoonlased nüüd külla eestlasi, kes neile e-valimiste korraldamise kiiresti selgeks teeks.

Kindlasti on e-hääletus turvaline, sest sama, ID-kaardil põhinevat tuvastamist ja digiallkirja usaldavad pangadki. Lisaks peame hea e-valimiste osalustulemuse eest siiralt tänulikud olema just meie pankadele, sest nad on madalate tehingupiirangutega sundinud inimesi

üles otsima oma ID-kaartide PIN-koodid ja ID-kaardid digitaalsesse kasutusse võtma.

Taustana on väga oluline, et oleme kogu riigi hästi ära arvutiseerinud ja mobiiliseerinud – juba 70% peredest kasutab igapäevaselt arvutit ning mobiilikaarte on välja antud poolteist korda enam kui elanikke. Viimase põhjuseks ei ole mitte mitme telefoni kasutamine, vaid aina laienev mobiilside kasutamine valvüsteemides, valgustuse, tõkkepuude ja kõikvõimalike muude seadmete kaugjuhtimisel.

Eesti kindlalt kõige populaarsem e-teenus on e-maksuamet, mida tänavu kasutas 90% tulu deklareerijatest. Teenus on ülimõnus, sest andmed on elektroniliselt deklaratsioonis juba olemas. Jääb üle vaid andmete õigsust kinnitada ja deklaratsioon teele saata. Aga e-maksuameti populaarsuse tegelik põhjus on ka majanduslikus motivatsioonis. Nimelt on riik lubanud kõigile e-deklaratsiooni esitajatele tulumaksu tagastada viie päeva jooksul, paberite esitajatele aga hiljemalt 1. juuliks. Mina sain enam-makstud tulumaksu tagasi kahe päevaga. Siis polegi ju põhjust imestada, et e-maksuamet kipub ümmistuma esimestel deklareerimistundidel ja põhjus pole mitte eestlaste ürgomasest soovis riiki maksudega nuumata...

2005. aasta omavalitsuste valimistel anti interneti kaudu 2,2% häälest (9317 häält). 2007. aasta Riigikogu valimised viisid selle protsendi 5,5 ning suvisel europarlamenti valimisel kujunes e-hääle osakaaluks 14,7%, kui anti 58 669 e-häält.

Hannes Astok tutvustas Eesti e-hääletamise võimalusi Jaapanis.

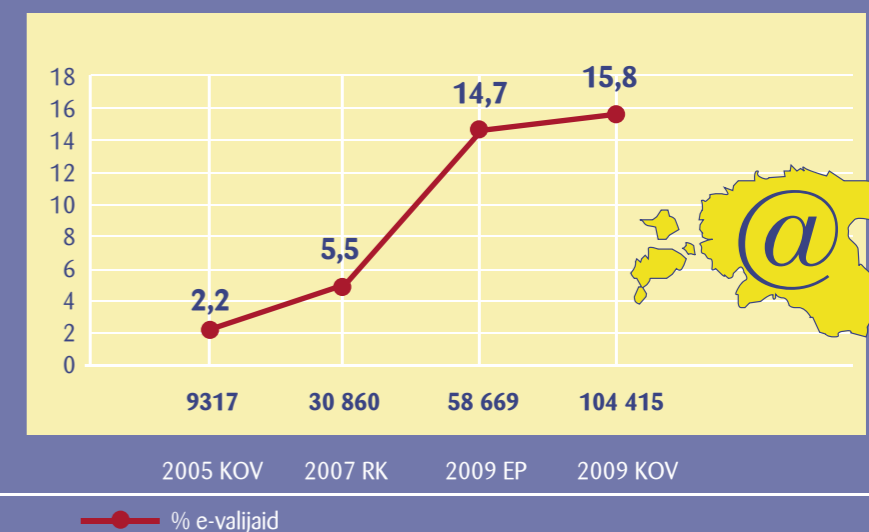
Teoreetikud väidavad, et kui juba 9% sihtgrupist kasutab mingit teenust, siis on pöördumatu murrang saavutatud – lisaks tehnoloogiafriikidele ja visionääridele on teenust kasutama hakanud ka põhiline kasutajamass ehk pragmatikud. Seega võime täna väita, et e-hääletus on tulnud, et jääda ning järgmistel Riigikogu valimistel annab minu hinnangul e-hääle juba üle 30% valijatest.

Kas on veel kusagile areneda? Jah, muidugi! Pea kõigil inimestel on mobiiltelefonid ning rakendatud on mobiil-ID,

millega antud allkiri on täpselt sama-sugune digiallkiri nagu ID-kaardi abil antu. Ja seadus lubab 2011. aasta Riigikogu valimistel kasutada ka mobiil-IDga varustatud telefoni. Uued maailmarekordid on Eestist tulekul!

E-VALIMISED EESTIS

Rahvaliidu pärandi jagamine

Tekst: Terje Trei, Reformierakonna Jõgeva- ja Tartumaa arendusjuht

Ametlikud kokkuvõtted valimistulemustest Jõgeva- ja Tartumaal ei anna tegelikult täpset ülevaadet erakondade tugevustest ja nõrkustest. Valimisliitudesse peitunud oli tegelikult igast erakonnast, v.a. Keskerakond. Kõige suurem võõra nime all esineja oli muidugi Rahvaliit. Jõgevamaal oldi oma nimele ustavamad, aga siingi oldi kahes omavalitsuses väljas valimisliiduna. Tartumaal aga olid rahvaliitlased oma nime all kandideerimas vaid kolmes omavalitsuses. Võrdlusena: 2005. aastal pürgis Tartumaal volikogudesse 18 Rahvaliidu nimekirja.

Reformierakonna liikmed koondusid Jõgevamaal ühes ja Tartumaal kahes omavalitsuses valimisliidu nimekirjas. IRLi esindajaidki võis leida paarist kolmest valimisliidust. Valimisliidud kohalike valimiste kontekstis on täiesti asjakohased, kui need koosnevad erinevate erakondade ja erakonda mittekuuluvate gruppide esindajatest. Valija eksitamine on aga kindlasti, kui nn valimisliit on tegelikkuses puhtalt ühe erakonna mõju all olev nimekiri. Päril mitu valimisnimekirja Jõgeva- ja Tartumaal ei erinenud sisult suurel määral 2005. aasta Rahvaliidu nimekirjadest. Tõenäoliselt hirmutas neid

Erakonna Jõgeva- ja Tartumaa arendusjuht Terje Trei (vasakul) on veendunud, et Rahvaliidu kadumise järel tuleb Reformierakonnale toetajaid järjest juurde.

Foto: Peep Lillemägi

oma nime all esinemast suvel toimunud Euroopa Parlamendi valimistel Rahvaliidule antud napp toetus.

Jõgeva- ja Tartumaal on Rahvaliit küll viimaste valimistega iga kord oma toetust kaotanud, aga täna on neid toetamas siiski tugev kolmandik valijaid. Kas sellest piisab Rahvaliidu nime all Riigikogusse pääsemiseks, on küsimus omaette. Kui nad peaksid poliitikamaastikult erakonnana kaduma, siis on ees oodata kindlasti mitte Keskerakonna toetuse tõusu põlistes Rahvaliidu kantsides, vaid ajutist segadust ja jagunemist kahel rindel.

Rahvaliidu liikmed otsivad ja leiavad oma koha ning nende senised valijad otsivad ja leiavad sobiliku erakonna, kelle poolt tulevikus hääletada.

Kui liikmeid võib ühest nimekirjast teise kanda, siis valijaid sama lihtsalt kaasa ei võta. Isamaa ja Res Publica ühinemisel sündis IRL: liikmeskonnas olid väiksed muutused, aga valijate kogusumma ei kasvanud lihtsa liitmistehte alusel.

Nii ametlikult kui mitteametlikult analüüsid on selge, et kõige märgatavamalt on Jõgeva- ja Tartumaal

kasvanud Reformierakond. Seda nii piirkondade arvult kui oma nime all valimistel kandideerimiselt. Ja muidugi kõige tähtsam – tulemused. Jõgevamaal valis Reformierakonda või Reformierakonna liikmetest koosnevat valimisliitu pea 20% valijaid. Võrdlusena – seitse aastat tagasi toetas meid vaid 7% valijaid. Oleme saavutanud toetuse stabiilsuse ja enam kohalike valimiste ja üleriigiliste valimiste toetus ei erine.

Reformierakond Tartumaal on kohalikus kontekstis veel lapsekingades ja kuigi seekord tehti suur samm edasi ning kasvatati toetust kaks korda, siis on arenemisruumi Tartumaa reformikatel palju. Enamus piirkondi on värskest loodud ja paljudes kohtades saadi esmakordselt jalg kohaliku omavalitsuse volikogu ukse vahele. Kui üleriigilistel valimistel on Reformierakonnale Tartumaal toetus olnud kindlalt veerand valijaskonnast, siis on põhjust uskuda sama toetuseni jõudmist ka 2013 kohalike volikogude valimistel. Millised on erakondade nimekirjad aasta pärast ja millised valimistulemused 2011 märtsis? Seda saame ametlikest allikatest teada, kui aeg käes. Enne ametliku statistika tekkimist aga tegutsevad inimesed ja toimetavad oma toimetamisi – teevad politoloogide ja ajaloolaste tegevuse kindlustamiseks oma tööd... Reformierakondlased Jõgeva- ja Tartumaal soovivad selles töös olla kindlasti ühed usinamad.

Jõgeva linn

Valimised võitnud Reformierakond on oma toetust valimistega järjest kasvanud. Kui 2002. aasta toetas reformierakondlasi Jõgeval 24,4% valijaid, siis viimastel valimistel otsustas 39,6% Jõgeva linna valijaid, et Reformierakonda võib usaldada. Jõgeval on allkirjastatud koalitsioonileping Reformierakonna ja IRLi vahel ning selles on kokku lepitatud, et linnavolikogu hakkab juhtima Meelis Pauklin ja linnapea ametis jätkab valimistel kindla mandaadi saanud Kalmer Lain.

Foto: Katrina Sokk

Kalmer Lain: „Omavalitsuse juhtimisel on kõige tähtsam mitte unustada seda, milleks meid on kutsutud ja seatud. Linnakodanik on kõige tähtsam ja lisaks tavapärasele tegevustele, mis seotud üldise majandamisega, peame looma tingimusi linnarahva vaba aja veetmiseks. Terve linnakodanik on linna rikkus. Rikkus ei tule aga iseenesest – selleks tuleb tööd teha.”

Elva linn

Elva linnavolikogus on valimiste järel enamus kohti reformierakondlaste käes. Valimistel on toetus järjest kasvanud. 2002. aastal toetas 27% elvalasi Reformierakonda, viimastel valimistel otsustas tegutsevat linnapead ja tema meeskonda toetada 50,1% valijatest. Kuigi valimistulemuste põhjal võiks Reformierakond üksi linna juhtida, otsustati siiski jätkata koos seniste koalitsioonikaaslastega Keskerakonnast.

Elva linnapea Reno Laidre: „Oleme Keskerakonnaga kooslinna juhtinud ja otsustasime jätkata, sest meeskonnad ei sünni loomise hetkel ja toimivat ei ole mõtet lõhkuda. Värskendada saab ka vana, kui see ei ole väga väsinud. Elvas saavutatud tulemuse taga on nii seniste linnavalitsete tubli töö kui ka Reformierakonna Elva piirkonnaorganisatsiooni hea meeskonnatöö.”

Foto: erakogu

Mõned kirevamad lehed

Euroopa Parlamendi saadik **Kristiina Ojaland** kirjutas Reformikirjale mõnest Euroopa Liidu olulisemast arengust ja otsusest sellel sügisel.

©European Parliament/Pietro Naji-Olsari

Saksamaal septembri lõpus toimunud Bundestagi valimised kujunesid mustaks päevaks sotsialistidele ning andsid uut lootust Euroopale. Need valimised on Saksamaa jaoks suur muutus, aga suur muudatus ka kogu Euroopa jaoks. Stagneeruvale vanale Euroopale on vaja nii uusi ideid kui ka uusi liidreid. Saksa vabade demokraatide edu valimistel pakub nii ühte kui teist.

Liberaalid Saksamaal võimule

Saksa liberaalide liider, tulevane välisminister Guido Westerwelle viis oma partei parima tulemuseni alates 1949. aastast. Kui liberaalide lahkumisel föderaalvalitsusest 1998. aastal oli nende toetus valimistel 6,2%, siis äsjastel valimistel 14,6%. Westerwelle on praegustel, maailmapoliitiliste tõmbetuulte aegadel, jäänud kindlaks väärtuspõhisele välispoliitikale. Tema isiksus tooks maailmapoliitikasse vajalikul määral tasakaalu, mis küllaltki ootamatult ja väga lühikese aja jooksul on kaotsi läinud.

Veelgi olulisem on aga Saksa liberaalide majanduspoliitiline agenda. Kui ma eelmisel aastal Saksa Vaba Demokraatliku Partei 59. parteipäe-

Euroopa poliitikasügisest

val Münchenis kohtusin partei liidrite Westerwelle, Gerhardti ja Genscheriga, jagasin ma eelkõige Eesti maksude alandamise kogemusi. Maksude alandamine oli siis muutumas saksa liberaalide põhiliseks valimisloosungiks. Täna on valimised läbi ning koalitsioonikõnelustel kristlike demokraatidega maksude alandamine kokku lepitud. See on selgelt tugev signaal sotsialismi käes vaevlevatele vana Euroopa riikide ühiskondadele.

Hinnang Vene-Gruusia sõjale

Euroopa Parlamendis Brüsselis oli sügise üks olulisem sündmus debatt Tagliavini missiooni raporti üle, mis hindas eelmisel aastal aset leidnud Venemaa ja Gruusia konflikti. Esinesin selles küsimuses Euroopa liberaalide ülesandel kogu fraktsiooni nimel ka kõnega plenaaristungil. Venemaa oli läbi viinud põhjaliku PR-töö üle Euroopa, püüdes jätta muljet, et Euroopa Liidu moodustatud sõltumatu rahvusvaheline missioon faktide tuvastamiseks Gruusia konfliktis süüdistab Gruusiat sõja alustamises augustis 2008. Tegemist oli fantaasiaga, midagi sellist missiooni raportis ei ole. Mina oleksin raportis rohkem rõhutanud, et alates NSVL lagunemisest viib Vene Föderatsioon läbi järjekindlat poliitikat Gruusia

territoriaalse terviklikkuse lõhkumiseks. Täna on see kulmineerunud Venemaa poolt eraldatud Abhaasia ja Lõuna-Osseetia territooriumite tunnustamisega Vene Föderatsiooni poolt iseseisvate riikidena.

Etniline puhastus Abhaasias

Vene Föderatsiooni tegutsemise näol Abhaasias ja Lõuna-Osseetias ei ole tegemist mingite täiesti iseseisvate ja unikaalsete juhtumitega. Täpselt samasugust jõhkrat stsenaariumit kasutas Vene Föderatsioon Transnistrias ning püüdis samasugust olukorda tekitada ka Eesti Vabariigis 1993. aastal. Täiesti vale on seostada Gruusia sündmusi Kosovo pretseedendiga.

Kosovo pretseedendi aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu ühehäälneline mandaat. Mis puudutab Gruusiat, siis hoopis vastupidi, ÜRO Julgeolekunõukogu

on ühehäälselt tunnustanud Gruusia territoriaalset terviklikkust. Kindlasti ei ole meeldiv, et missiooni õiguseksper professor Otto Luchterhandt esines ajakirjanduses seisukohaga, et Euroopa riigid peaks tunnustama Abhaasiat. Vene Föderatsiooni vägede tegevuse tulemusena on veerand miljonit Abhaasia põliselanikest grusiinlastest kihutatud välja oma kodudest, sooritatud on enne-

olematu etniline puhastus Euroopa ajaloos. Ja nagu ma aru saan, on Vene Föderatsiooni poolt edukalt läbi viidud etniline puhastus Abhaasias just see põhjus, miks missiooni õiguseksper professor Otto Luchterhandt kutsub üles Euroopa riike Abhaasia iseseisvust tunnustama. See ei olnud loomulikult Tagliavini raporti seisukoht, vaid Hamburgi professori isiklik nägemus.

Euroopa liberaalide juht Tallinnas

Eesti mõjukusest Euroopa liberaalide kaardil annab tunnustust Euroopa Parlamendi liberaalide fraktsiooni juhi Guy Verhofstadti hiljutine visiit Eestisse. Verhofstadt kohtus Tallinnas Reformierakonna esimehe, peaminister Andrus Ansipiga. Euroopat ootavad ees olulised sündmused juhul kui Lissaboni leping jõustub. Liberaalide seisukohad vajavad siin kooskõlastamist. Ka Eestil on oma hetkehuvid, mis vajavad kaitsmist. Seda muuhulgas eeskätt eurole üleminekuga seondult. ✓

Täna on valimised Saksamaal läbi ning maksude alandamine koalitsioonikõnelustel kokku lepitud.

Liberaalide tõus Eesti poliitikakaardile

Meelis Atonen, kes Reformierakonna loomise ajal oli liberaaldemokraatliku erakonna poliitikasekretär, meenutab kahe seltskonna ühendamisele eelnenud otsuseid ja rasket, kuid möödapääsmatut tehnilist tööd.

Foto: Lea Tammik

pani ühel väliskomandeeringul Siimu teemast innustuma. Esimesed kohtumised olid kompavad, mis seal salata, oli mõlemapoolset umbusku ja ilmselt kartis nii mõnigi oma koha pärast. Oluline, et Paul-Eerik Rummo oli meie poolt algusest peale ning aitas igati kaasa, et Siim lõplikult süttiks. Ilmselt sai Siimu poolt määravaks läbikukkunud peaministriks pürgimine, pärast seda oli oma partei loomine ja võimalik edu nagu ka auküsimus.

Meenuvad enamuses inimesed, kes ei seadnud oluliseks enda positsiooni poliitikas, vaid pigem põlesid soovist teha midagi suurt ja nautisid võimalust olla ASJA tegemisel poliitikas osalised. Loomulikult tulid ka kaasajooksikud, kes lugesid võimalikke pingeridasid, aga tänaseks on nad end paljastanud ja neid oli väga vähe.

Entusiasm oli meeletu. Lõplik selgus erakonna loomiseks saabus vähem kui pool aastat enne valimisi märtsis 1995, mis pidid näitama, kas liberaalne erakond ka käegakatsutavat edu saavutab. Programmi arutati öösiti, päeval toimusid sõidud mööda Eestit, et piirkondi luua, aga enamusel oli ju ka põhitöö. Ometi sai kõik tehtud.

Paar viimast kuud enne erakonna asutamist jagasin end partei asutamise organiseerimise ning Valga linnapea

töö vahel. Vähemalt üle päeva sõitsin Tallinna ja Valga vahet, lisaks ka piirkondade asutamised, igatahes oktoobris ja novembris 1994 sõitsin autoga kaugelt üle 10 000 kilomeetri kuus. Uneaega jäi õige napilt. Kui erakond ära asutati, oli esimene preemia käes, sest sisetunne ütles, et Eesti poliitilisele maastikule on tulnud tugev tegija, kelle sünnis sain kaasa lüüa.

1995. Riigikogu valimiste järgsel ööl sadas lund. Õhtul, tegelikult päris öösel juba, asutasime Arne Veedlaga end autoga teele Tallinna poole. Esimesed tulemused olid teada, nii 17-19 kohta Riigikogus. Tee oli põrgulikult vilets ja magada oleks ka tahtnud, aga autoroolis kimasin ikka Tallinna poole – süda laulis sees. Ehkki ma ise ei kandideerinudki, sest olin alles värskest Valka kolunud, tegi erakonna hea tulemus rõõmu. Aeg on näidanud, et põhjusega – nende valimistega sisenes liberaalne ilmavaade jõuliselt meie poliitikamaastikule.

Järgnes argipäev, ka opositsioonistaad ja mõned väiksemad ebaõnnestumised, aga liberaalne ilmavaade on Eesti poliitikaardil vastaseid pahatihti vihaseks tegevalt tugevalt esindatud tänaseni. Ja seda kõike lõhkuda võime me ainult ise. Jätkugu siis meil jõudu, et liberaalne ilmavaade ikka ülimaks jääks ja kõigest, ka puhutisest kiuslikkusest ja võimuah-nusest, võitu saaks. ✎

Erakonna laienemine üle Eesti

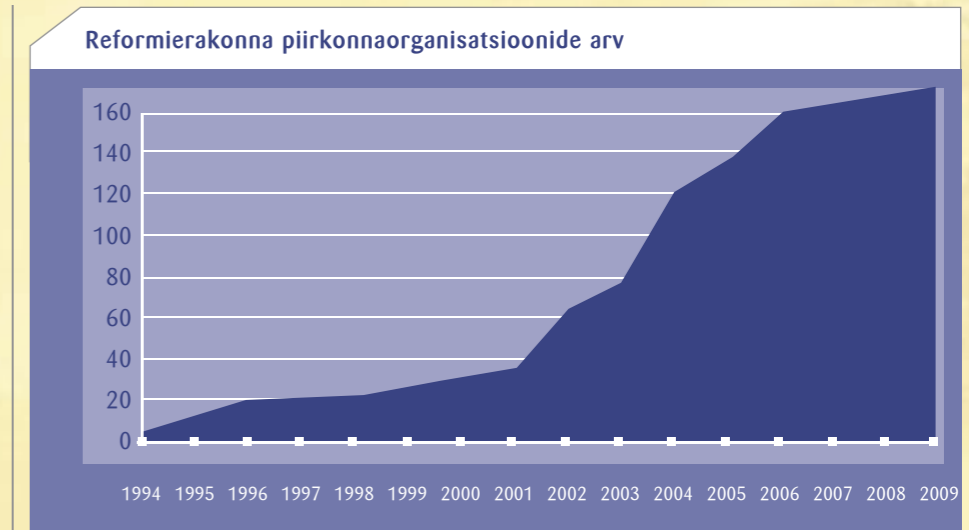
15 aasta jooksul on Eesti Reformierakonnaga liitunud 7823 liiget. Maakonnaorganisatsioonid on kõigis 15 maakonnas ja 226 omavalitsuses üle Eesti on meie erakond piirkonnaorganisatsioonina esindatud 167s. See kõik on saanud võimalikuks vaid raske ja sihipärase meeskonnatööga.

Tekst: Kalev Lillo, Reformierakonna piirkondade arendusdivisjoni juht

Vaadates tagasi piirkondade arengule möödunud 15 aasta jooksul, joonistub välja selge tsüklilisus. Kõigi valimiste järel vaadatakse tagasi, mõeldakse, mida saab teha paremini ja seatakse eesmärk järgmiseks perioodiks. Oluliseks verstapostiks on siin kohalike omavalitsuste volikogude valimised.

Kuidas kõik algas?

Eesti Reformierakonna moodustamisel 1994. aastal tekkis koheselt viis piirkonnaorganisatsiooni: Jõhvi, Põlva, Saaremaa, Viljandi ja Tartu. 1996. aasta kohalikeks valimisteks õnnestus piirkonnaorganisatsioonide arvu kasvutada 20ni. Oli periood, kus uus poliitiline jõud – Eesti Reformierakond – oli sisenenud poliitikamaastikule, võtnud 1995. aastal Riigikogus 19 kohta. Laienemine toimus valdavalt maakonnakeskustesse. Loodi Narva, Jõgeva, Haapsalu, Pärnu, Valga, Võru, Rakvere ja loomulikult Tallinna piirkonnaorganisat-

sioonid. 1996 kuni 1999 oli erakonna areng tagasihoidlik: erakonnaga liitus sel ajal keskmiselt 170 inimest aastas ja lisandus vaid viis erakonna rakukest, kusjuures aasta 1998 on siiani ainuke, kus ei lisandunud ühtegi piirkonda.

Samas tekkisid juba esimesed maakondlikud organisatsioonid. Organisatsiooniliselt jõuti järgmisele tasandile ehk teisisõnu – oli maakondi, kus piirkondi oli rohkem kui kaks: Harjumaa, Hiiumaa, Ida-Virumaa, Järvamaa, Lääne-Virumaa, Põlvamaa ja

Viljandimaa ning oli vajalik tegevuste maakondlik koordineerimine.

Hüpe aastasse 2002

Aastatel 1999 kuni 2002 toimus muutus erakonna liikmelisuse kasvutamisel – viiekordistasime erakonna liikmete kasvu aastas. 2002 on tänaseni rekord-aasta – 876 uut liiget. Koos erakonna kandepinna laiendamisega moodustati järjest juurde ka piirkonnaorganisat-

2002 on tänaseni rekordaasta – 876 uut liiget.

sioone (37) ja kõikides maakondades oli selle perioodi lõpuks olemas töötav maakonnaorganisatsioon. Erakonna arendamine toimus ideelistel alustel. Sellega tegelesid maakonna- ja piirkonnajuhid ning „manager” oma vabast ajast ja missioonitundest, peakontorist toimus tegevuse koordineerimine.

Arendusjuhid töid arenguhüppe

2003. aastaks oli selge, et erakonna kasvatamisel ja arendamisel ei saa hakka-ma senise süsteemiga, kus nn managerid muu töö kõrvalt natukene kaasa aitavad. Loodi palgaliste arendusjuh-tide võrgustik. See oli oluline samm erakonna uuele kvalitatiivsele tasemele

viimisel. Järgmise kolme aasta jooksul kasvas piirkondade arv üle kahe korra 62lt 130ni. Aasta 2004 oli rekordaasta, piirkonnaorganisatsioon moodustati 41 omavalitsuses. Erakond tuli arendus-juhi isikus inimestele lähemale, tekkis personaalsem suhe valijatega.

Viimasel neljal aastal on olnud or-ganisatsiooni tugevdamise aeg. Uusi liikmeid lisandus stabiilselt üle 600 inimese aastas. On moodustatud ridamisi uusi piirkondi. Jõgevamaal on esimesena meie töötavad piirkonnaorganisatsioonid kõikides omavalit-sustes. Olemasolevad organisatsioonid kasvatasid oma mõjuvõimu. See kõik kajastub ka omavalitsuse volikogu

Viimasel neljal aastal on olnud organisatsiooni tugevdamise aeg.

valimistel, kus 2002. aastal olime oma valimisnimekirjaga esindatud 55 omavalitsuses, 2005. aastal juba 116 ja 2009. aastal 134 omavalitsuses.

Juubeli puhul on kombeks öelda ilusaid sõnu suure vaeva nägijatele. Tahan tänada kõiki, kes 15 aasta jooksul on erakonna arengule kaasa aidanud: erakonna peasekretärid Heiki Kranich, Eero Tohver ja Kristen Michal, minu eelkäija erakonna piirkondade koor-dinaatori ametis Meelis Atonen, kõik eilsed ja tänased arendusjuhid ning piirkonna- ja maakonnajuhid. Eraldi tahan tänada kõiki liikmeid, kes on öla alla pannud. Suured tänud ka Lauri Luigele ja Reimo Nebokatile, kes on selles raskes töös mulle abiks olnud. ▀

Foto: Rain Hansen

Okastraadiga vabadus

Vabaduste ja kodanikuõiguste olukorrast kõikjal maailmas huvituv Riigikogu liige Silver Meikar kirjutab seekord, kuidas on nende asjadega lood Lõuna-Aafrika Vabariigis.

Kui Kaplinn peaks endale uue linnalogo kujundama, võiks selleks saada okastraat. Kõik väravad, aiad ja isegi linnaosad paljastavad valvekoera kombel oma teravad metallhambad, andes möödujale selge hoiatuse: „Võõras, ära tule!” Müüride tagant leidsin aga alati külalislahked ja avatud elanikud, isegi kõige hulle-mast *township*ist.

Townshipi eestikeelne tõlge ei peegelda nende asumite tõelist palet. Vald, külakogukond või maakonna väikelinn ei sobi kuidagi kirjeldama mitme miljoni elanikuga maa-ala, kus kättejuhtuvast materjalist kokkuklopsitud hurtsikuid on pillutatud neljas ilmakaares nii kaugele kui silm ulatub. Suur osa sealsest ainult mustanahalisest elanikkonnast on töötud, madalalt haritud ning lootusetult vaesed. „Normaalne” valge inimene sinna oma jalga ei tõsta või kui, siis ainult reisibüroo korraldatud apartheidi „jäänukeid” tutvustaval ekskursioonil.

Apartheidiks nimetasid Lõuna-Aafrika valgetest võimukandjad enda rassialduspoliitikat, mille eesmärgiks oli viia erinevatest rassidest inimeste omavaheline läbikäimine miinimumini. Üheks selle poliitika osaks oli ka 1950. aastal vastu võetud seadus, mis keelas mustanahalistel linnas elamise ning löi

▀ Kiiraborti reklaamiv kuulutus slummitänaval.

Fotod: Silver Meikar

Uudishimulikult turiste piidlevad lapsed on kõikjal maailmas sarnased.

aluse just selliste illegaalsete slummide tekkeks.

1994. aasta tähistab äärmusrassistliku apartheidipoliitika lõppu Lõuna-Aafrikas, kuid selle pärand kestab edasi. Küsisin mitmelt Khayelitsha (2 miljoni elanikuga slumm Kaplinnas) elanikult, mis on nende elus viimasel 15 aastal muutunud. „Võime küll linna minna, kuid paraku ei ole sinna minekuks raha, ammu pole siis raha seal midagi teha,” kirjeldas mulle uut vabadust üks Khayelitsha põline elanik ning uuris siis kiiresti, ega mul talle tööd pakkuda pole.

Khayelitshas mulle ringkäiku teinud Rootsi sponsoreeritud mittetulundusühingu kolm kohalikku liiget väitsid, et toimetulekutoetuste süsteemi sis-

seviimine ei ole perede elustandardit parandanud. „Töötus- ja lasteraha vahetatakse juba kättesaamispäeval kohalikus kõrtsis märjukese vastu, mitte ei investeerita laste haridusse või kodusse.”

Haridus ja töö on ainuke hea tee, mis võib slummist välja viia.

Haridus ja töö on ainuke hea tee, mis võib slummist välja viia. Kaplinnas mulle peavarju pakkunud

Elizabeth aitab oma slummis elava koduabilise tütre sekretäri elukutse omandada ning ema rääkis mulle ülevas õnnes, et tema silmarõõm on töö leidnud kesklinna pilvelõhkuja kõrgel korrusel ja elab normaalses linnaosas.

Gümnasistide liidu juhtkonda kuuluva Elizabethi südameprojekt on seotud mõistagi spordiga. Mitmes slummis üle riigi on ta tööle pannud võimlemisklu-

bid, mis pakuvad noortele vaba aja tegevust, aga treenivad ka professionaalseid sportlasi. Apartheidi tõttu ei lubatud Lõuna-Aafrika sportlasi pikki aastaid rahvusvahelistele võistlustele, riigis aga ei lastud mustanahalisi spordisaaligi. Elizabeth töötab praegu selle nimel, et kunagi võidakse mustanahaline võimleja Lõuna-Aafrikale olümpiakulla.

Inimesi ja organisatsioone, kes soovivad vaesuses virelevaid miljoneid slummielanikke aidata, on palju, kuid ka nende ennastalgav tegevus toob vaesusemerre vaid hetkelise rõõmupiisa. Pole siis ime, et slummist välja pääsemiseks valivad paljud noored lihtsama ehk kuritegeliku tee.

„See on vargajõugu liige,” viitasid mulle kaaslased Khayelitsha tolmusel tänaval uitavale tähelepandamatule noorukile. „Nädalavahetusel oleksime pidanud

talle oma mobiiltelefonid ja rahakotid loovutama.” Kohalike kirjelduse järgi kuulub slumm reede õhtust esmaspäeva hommikuni kohalikele jõukudele ning iga nutikas elanik nina hurtsikust välja ei pista. Röövimised, vägistamised ja ka mõrvad on igapäevase elu osa.

Pole siis ime, et kohalikud pidasid mind hulluks, kui soovisin hääletades riigis ringi sõita, palusid mul üksi slummidesse mitte minna ja pimeduse saabudes elektrirongi asemel taksot kasutada. Kõrged aiad, suletud ukсед ja kuulivestidega turvafirmatöötajad

võivad Kaplinna elanikele turvatunnet anda, kuid mulle mitte. Ei tahaks elada riigis, kus enda ümber peaks okastraatidest turvasilindri püstitama.

PS: Kaplinn ja selle ümbrus on maailma üks kõige kaunimaid paiku. Kui krõbe lennupileti hind takistuseks ei ole, soovitatakse sinna kindlasti turismireisile või 2010. aasta suvel toimuvaid jalgpalli maailmameistrivõistlusi nautima minna. Kaplinna kaunist

loodust ja linna nautides võiks aga alati mees pidada, et enamiku seal elavate inimeste elu ei ole kaugelki nii ilus. Ma ei tea, millised näevad välja turismibüroode korraldatavad visiidid slummidesse ja kui palju kohalik kogukond nendest võidab. Vaesuse,

mure ja õnnetuse konventeerimine turismiobjektiks on minu hinnangul alati ebaväärakas ja taunimisväärne. Paratamatult tikub pähe mõte, et sellega muudetakse slumm loomaaiaks ja seal elavad inimesed puuriatraksioonideks.

Valimisedu Urmas Suklese moodi

Tekst: Kärt Luik

Haapsalus enim hääli kogunud Urmas Sukles on valimistulemustega rahul. Selleks on ka põhjust, sest Reformierakonna nimekirjas kandideerinud kogusid Haapsalus tänavustel valimistel enam kui kolmandiku kõigist häälest.

Foto: Katrina Sokk

Urmas Sukles tõuseb seitsmeaastase vaheaja järel taas Haapsalu linnapeaks.

„Eriti üllatas see, kui paljud valijaist minu poolt oma hääle andsid,” ütleb Urmas, kes Haapsalus Reformierakonna esinumbriina 922 valija toetuse pälvis. Üheksa

aastat Haapsalu linnapeana tegutsenud ning seitse aastat opositsioonis olnud Sukles peab üheks suurimaks saavutuseks linnapeana Haapsalu kui kuurortlinna toomist Eesti ja ka maail-

makaardile. „Sel ajal taastasime Haapsalus raudteejaama, kuursaali ja piiskopilinnuse, korraldatud sai erinevaid kultuuriüritusi, tõime siia ka maailma tasemel artiste,” räägib Urmas.

Sukles pole alati Haapsalus elanud. Mees sattus Läänemaale kaheksakümnendatel aastatel ning peale paariaastast tööd Kullamaa haiglas kolis ta 1985. aastal Haapsallu. Üheksakümnendatel aastatel hakkas Sukles tegelema muudärriga ning 1997. aastal rajatud Fra Mare tervisekeskus tegutseb vaatamata praegustele rasketele aegadele edukalt tänase päevani. „Spaaäri läheb väga hästi,” kiidab Urmas.

Sukles leiab, et tänavustel valimistel tõi edu tehtud töö ja konkreetsed lubadused, mis valijaile antud said. „Kohtusin rahvaga – käisin tänavatel ning turul inimestega suhtlemas,” räägib Urmas ning toob välja ka poolteist aastat aktiivset tööd opositsioonis.

Taas meeriks tõusev mees avaldab arvamust, et Haapsalu rahvas oli praegusest lin-

navalitsusest lihtsalt väsinud. „Arvan, et linnakodanikud vajasid vaheldust. Küllap olid inimesed samamoodi väsinud ka minu üheksa aastat kestnud linnajuhtimisest. See on loomulik,” ütleb Urmas ning tõdeb, et seda on ka üsna raske vältida.

„Inimesed võrdlevad kindlasti ka minu juhitud linna praegusega,” ütleb Urmas ja usub, et rahvas mäletab, milline oli Haapsalu aastate eest ning sellest ka Reformierakonna edu tänavustel vali-

mistel. „Uue linnavalitsuse ukсед ei jää linnarahvale suletuks – ennekõike tuleb töötada kodanike huvides efektiivsemalt ja läbipaistvalt. Senisest enam tahetakse kaasata linnaelu korraldamisse kodanikeühendusi, mittetulundusühinguid ja seltse.”

Eelkõige tahab Urmas Sukles kultuurisuve ja enne seda ka kultuuritalve elavdada. „Eelarve on küll pingule tõmmatud, kuid tuleb leida lisavõimalusi ja taotleda erinevaid toetusi,” räägib Urmas. Selleks, et Haapsalust saaks Eesti esikuurort, on veel palju teha: remontida kuursaal, korrastada lossiplats kuurordile vääriliseks esindusväljakuks ning korda teha Haapsalu merevärav. Plaanis on taastada Haapsalu kui merlinna mainet, arendada supelrandu, otsida võimalusi sadamakohtade loomiseks, taastada kuurordi skulptuure ning väärtustada senisest enam linna ametlikke sümboleid.

21-liikmelises volikogus sai Reformierakond kaheksa kohta. Isamaa ja Res Publica Liit sai seitse, Keskerakond viis, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ühe koha volikogus. Nüüd on alla kirjutatud ka koalitsioonileppele Keskerakonnaga. „See on Haapsalu jaoks hea lahendus,” leiab Urmas Sukles. ✎

Foto: Lea Tammik

Lauri Luik, Riigikogu liige

Neid inimesi pole palju, kes oma eluajal legendiks kujunevad, kuid Urmas on üks neist. Imetlust väärrib tema töö Haapsalu linnapeana ning jõupingutused, mis taastasid Haapsalu kuurordisära ja kiire arengu, nagu see oli dr Hans Alveri ajal.

Urmas on värvikas isiksus. Muljet avaldav on tema huumorisoon ja tabavad ütlemised. Suu peale ta igatahes kukkunud ei ole. Kõige selle juures on ta karismaatiline ja siiras inimene ning hea juht, millest annab tõestust ka edukas ettevõtjakarjäär.

Prognoosin, et klassikaks kujuneb tema üks viimaseid ütluseid oma tagasituleku kohta Haapsalu linnapeaks. Põhjendus kõlab: „Terminator 2 on parem kui Terminator 1.”

Kuidas poliitik uksele koputab

Riigikogu aseesimees, Tallinna linnapeaks kandideerinud Keit Pentus rääkis Reformikirjale, kuidas ta kohalike valimiste eel Lasnamäel suurtes majades trepikojast trepikotta käis, et kuulata inimeste mõtteid ja muresid ning tutvustada oma vaateid ja plaane.

Tekst: Peep Lillemägi

„Nõnda koputasin valijate uksele juba Riigikogu valimiste eel. Siis küll kesklinnas ja Pirital. Eestis on see veel veidi võõrastav, kuid mujal maailmas üsna tavaline. Seekord tegi minu kampaania eriliseks asjaolu, et tegemist oli linnaosaga, mille kohta kõik küsitlused ütlesid, et meie toetus seal on olematu,” rääkis Tallinna linnavolikogu valimistel Lasnamäel 3396 häält kogunud Keit.

Lasnamäe on hiiglasuur. Eraldi linnana oleks ta suuruselt kohe Tallinna järel. Teda ümbritsevad müüdid nagu polekski tegu Eesti või Tallinnaga. Ilmselt on puhtpsühholoogiliselt lihtsam ja ka turvalisem minna linnaossa, kus asuvad eramajad, kui suurte kortermajade trepikodades käia ja uksekella helistada. Piirkonnad on Lasnamäel aga väga erinevad. On selliseid, kus rohkem eestlasi ja maju, kus ust avades kõlab vaid vene keel. Kohati, kus Reformierakonna esinumbrilt nähes üks kohe kinni löödi, oli vähe. Väga vähe. Praktiliselt polnudki.

„Kuna ajalehed sellest päris palju kirjutasid, et ma Lasnamäel ringi liigun, siis inimesed küll üllatusid ust avades, aga olid võimalusest, et ukse taga võib olla poliitik, tihti teadlikud.

Fotod: Katrina Sokk

Hetk kohtumiselt valimiskampaania telgis Lasnamäel.

Üllatunud nägusid oli siiski väga palju, üllatuse järel olid kõik aga hästi positiivsed, avatud, rääkisid enda muredest ja arvamustest riigiasjade kohta.” Vahel liikus kumu sellest, et linnapeakandidaat trepikojas liigub, tema ees nii, et kui Keit jõudis kuuendale korrusele, oli teiselt korruselt sinna juba info laekunud, et sellist külalist oodata on.

„Tutvustasin ennast, ütlesin, et kandideerin Lasnamäel ja soovisin siis teada, mis on kõige suuremad probleemid, mis ukse avanud inimese sõnul lahendamist vajavad,” räägib igapäevatööna Riigikogu istungeid juhatavat Keit. Kolme tilka verd ja kindlat lubadust enda poolt hääletada ei küsinud ta kusagil.

Õhtuga, kella kuuest üheksani, jõudis mõnel päeval läbi käia paar maja, mõnel päeval aga vaid mõne korteri. „Kui ikka kutsutakse sisse ja tahetakse rääkida pi-

kemalt, ei saa öelda, et mul on kiire ja tahan ära minna.” Nädala lõpus pandi nende majade vahel, kus eelnevatel päevadel õhtuti käidud oli, püsti telk, kus inimesed said küsida lisaküsimusi. Siis tulid juttu rääkima ka need, kes kandidaadi käikudest seni vaid kuulnud olid.

Konkurentsituult suurimaks mureks kõikides juttudes lasnamäelastega oli tööpuudus. Turvalisus, mille puudumisega seda linnaosa tihti seostatakse, oli probleemiks vaid ühes piirkonnas. Palju küsiti poliitikele lihtsaina tunduvaid asju, mille kohta valitseb arvamus, et inimesed teavad neid nagunii. Võimalused, mida riik töötutele pakub, olid tihti tundmatud, pensionide vähendamise plaanist, mida tegelikult olemas ei ole, teati see-eest palju. Küsiti ka konkreetseid nõuandeid, fakte. Kui kohe vastust ei teadnud, pani Keit küsimuse kirja, võttis küsija kontakti, tavaliselt meili-

aadressi ja vastas hiljem. „Vastata aga tuleb sellisel juhul kindlasti ja mõistliku aja jooksul,” paneb ta kõigile, kes sedasi kampaaniat teevad, südamele.

Taas sai kinnitust tõsiasi, et teise emakeelega inimesed elavad Eestis hoopis teises kultuuriruumis. Vaatavad paari võõrkeelset telekanalit, mis adekvaatset infot Eestis toimuva kohta ei edasta. Nii saavad hoogu müüdid pensionide langetamise ja maksutõusude kohta. See on probleemiks kogu Eesti riigile.

„Igal juhul soovitan kõigile, kes kandideerivad, sellist otsesuhetlemist valijatega,” ütleb Keit, kes kavatses Lasnamäel inimeste külastamist jätkata. „Esimesel päeval on väga keeruline, aga kui oma kõhklused ületad ja positiivsed emotsioonid kätte saad, on juba palju lihtsam. Pealegi saab just nõnda kõige paremini teada, mida inimesed riigiasjadest mõtlevad, poliitikute tööst arvavad. Seda teades sünnivad paremad otsused nii parlamendis kui linnavolikogus,” julgustab Keit Pentus kolleege – poliitikuid.

Ka küsimusele, miks peaks eelistama sellist suhtlemist kohtumistele, kus palju inimesi korraga koos, on vastus lihtne. „Koosolek jääb koosolekuks. Seal on paar-kolm inimest, kes küsivad ja paar-kümmend või paarsada, kes püsti tõusta ja küsida ei söanda. Inimese koduuksel on suhtlemise tasand hoopis teine.”

Karl Tamme: edu tõi meeskonnatöö

Raplamaal Kehtna vallas kogus kõigist kandideerijaist enim hääli noor reformierakondlane Karl Tamme. Seljataha jäid nii praegused vallajuhid kui Kehtna vallas kandideerinud hiljutine Rapla maavanem.

Tekst: Kärt Luik

➤ Karl Tamme (vasakul) ja tema eeskuju – Riigikogu liige Kalle Palling.

Fotod: Katrina Sokk

„Olen ka ise üllatunud, nii head tulemust ei oleks osanud oodata,” räägib Tamme. „Kui oleksin kogunud alla kaheksakümne hääle, siis oleksin küll pettunud olnud,” ütleb Karl, kelle poolt andis oma hääle 158 2188st Kehtna vallas hääletanud valijast.

Suurepärase tulemuse nimel sai ka kõvasti tööd tehtud. „Mul oli kampaania juures koguni viis inimest abiks: Heiki Kapstas, Madis Haasma, Kaisa Kuusemets, Gerda Tammik ja Jaanus Zoobel,” räägib Tamme, keda kandideerimisel nõu ja jõuga toetas ka Riigikogu liige ning Karli hea sõber Kalle Palling.

„Kampaania käigus vestlesime paljude noortega – tutvustasin oma plaane ja ideid, rääkisin, mida plaanin tulevikus korda saata.”

Vaid 21-aastane Karl leiab, et kampaania käigus päris palju valijaid ilmselt mõistis: vald vajab värsket energiat ning seetõttu valiti volikokku ka nii noor inimene. „Mingit rolli mängis ehk see, et kandideerisin Reformierakonna esinumbrina,” leiab Tamme.

Kuna Karl mängib klubis FC Flora Kehtna jalgpalli, olid suuresti abiks ka viisteist meeskonnakaaslast. „Selgitasin neile, et spordiklubi töö on siis lihtsam, kui oma inimene volikogus on.”

➤ Lauluharrastusel oli ka valimiskampaanias oma koht.

Reformierakonna valimistulemus Kehtna vallas on Karli arvamusel suurepärase. „Kui varem polnud meil vallavolikogus ühtegi kohta, siis nüüd on kohti kolm. See on hea pinnas edaspidiseks tööks,” räägib Tamme. Ka Raplamaa tulemuse üle on noormehel hea meel. „Raplas võitsime valimised kindlalt: vallajuht Aare Heinvee on teinud head tööd!”

Kehtna vallas otsest tänavakampaaniat ei tehtud. „Tuginesime peamiselt noortele,” ütleb Karl. Üleriigilise kampaania osas oli noormees alguses skeptiline, kuid tõdeb nüüd, et kampaania oli väga hea. „Mulle tuldi isegi ütleva, et väga lahe telereklaam on,” räägib Karl ning leiab, et üldine, kuid selge ja südamliku sõnumiga reklaam oli praegusel raskel ajal kõige õigem valik. „Ei tohi liiga palju lubadusi anda, kui pole kindel, palju neist täita suudetakse.”

Reformierakonnaga liitus Karl 2007. aastal. „Liitumine tuli läbi ühise muusikahuvi: teadsin Kalle Pallingut ning tema kutsus mind ka Noortekogusse,” räägib noormees. „Kui Noortekogus toimus peasekretäri valimine, otsustasin selle väljakutse vastu võtta.” Praeguseks on Karl peasekretäri ametit pidanud ligi kaks aastat. „Kui asusin sellele kohale, oli Noortekogu töö pisut unarusse jäänud,” räägib Tamme, kes noorteklubide töösse uut energiat tõi. „Noorte suvepäevadest võttis 2008. aasta suvel osa rekordarv inimesi, kohale oli tulnud ligi 400 noort. Tänavu keskendus Noortekogu eesmärgile saada võimalikult palju noori volikogudesse üle Eesti. Valimised on nüüd möödas ja eelolevatel kuudel on kavas Noortekogu töö taas jõuliseks muuta,” lausub ta lõpetuseks. ➤

Valdo Randpere: loodan heas suunas mõjutada mõnd Eestile olulist otsust

Küsimused: Silver Pukk

Milliseid müüte poliitikasse tulles Sinu jaoks oli ja kuidas need said esimese kampaaniaga murtud?

Müüte polnud eelkõige seotõttu, et ma ei teadnud eriti midagi sellest, kuidas kampaaniat tehakse. Küll aga olid mõned hirmud. Loomulikult oli mul hirm selle ees, et äkki saan väga vähe häält. Ma ei kuulu kindlasti mitte nende inimeste hulka, kes väga enesekindlalt endale tohutut toetust ennustada julguvad. Pigem loodan vähesele ja teen kõvasti tööd, et oma lootusi ületada. Teine suur hirm tekkis esimese valimiseelse koolituse järel, kus õpetati, kuidas inimesi tänaval peatada ja mis veelgi hullem – kuidas inimeste kodude ustele koputada.

Tagantjärele tarkusega võib öelda, et see hirm oli täitsa põhjendamatu ja inimestega otsene suhtlemine oli tegelikult vaata et kõige toredam osa kampaaniast. See nõudis lihtsalt pisukest eneseületamist ja esimeste kontaktide võtmist. Väga, väga suur enamus inimesi olid üliposiitvused ja sõbralikud. Isegi need, kes ei olnud mingit pidi Reformierakonna

Poliitikas esimesed tuleristsed saanud Valdo Randpere rääkis Reformikirjale, milliseid kogemusi ta esimese valimiskampaaniaga sai ja milliseid mõtteid see tekitas.

Foto: Katrina Sokk

toetajad. Korralikult sõimata saime ainult kolm korda. Ja ega seegi midagi eriti hullu polnud. Muidugi on võrreldamatult toredam inimestega sõbralikult vestelda, aga kraaklejad on meie ümber ka tavaliselt ja üks nemadki peavad kuidagimoodi ennast väljendama saama.

Kuidas Sinu esmamuljed erakonna siseelust on?

Siinemaani väga positiivsed. Võiks isegi öelda, et palju paremad, kui oodata oskasin. Olen ju olnud po-

liitkasta ja ühiskonnas toimuvast huvitatud juba palju aastaid. Seepärast on väga huvitav näha nüüd asju seestpoolt. Olen kohtunud paljude inimestega nii juhtkonnast kui ka kõige nooremate ja värskemate liikmete hulgas. Siinemaani on kõik olnud väga sümpaatsed ja abivalmid. Valimiskampaania ajal sain väga palju abi ja toetust noorte inimeste käest, keda paar kuud tagasi veel ei tundnudki. Ruth Maria, Sandra ja Marianna võiksid end siinkohal kiitusest puudutatuna tunda. Päriskindlasti ei ole ma kordagi kahetsenud, et

Reformierakonnaga liitusin. Pigem olen tabanud end mõttelt, et miks ma seda varem ei teinud.

Millised ootused Sul oma valimistulemusele olid?

Nagu juba ütlesin, ootused eriti kindlad ja selged ei olnud. Valimiste eelõhtul osalesin väikeses enustuvõistluses ja enustasin endale 1200 häält. Sain pea kaks korda rohkem. Seega peaks vist tulemusega rahul olema. Rohkem veel, kui nende numb-

Päriskindlasti ei ole ma kordagi kahetsenud, et Reformierakonnaga liitusin. Pigem olen tabanud end mõttelt, et miks ma seda varem ei teinud.

ritega, olen aga rahul selle tagasisidega, mida sain inimestelt kampaania jooksul. Sain paljudelt inimestelt nii e-maile kui ka telefonikõnesid. Teemad ja põhjused ühenduse võtmiseks olid erinevad – aga jällegi, pea kõik olid positiivsed. Üks inimene helistas ja tegi mulle kiirelt selgeks, et ma tema ega kellegi teise häält ei saa, aga tema oli ka ainuke, kes helistas salastatud numbrilt. Eks seegi ütle nii mõndagi helistaja suhtes. Ülejäänutel olid kas mingid mured või tahtsid niisama suhelda.

Millised plaanid on Sul Tallinna linnavolikogu RE fraktsiooni aseesimehena?

Eelkõige tahaks võimalikult kiiresti selgeks saada volikogu töö põhimõtted ja kombid. Esialgu on kõik mulle uus ja võõras. Lubasin juba valimiskampaania ajal inimestele, et valituks osutudes asun volikogus tööle ja annan oma

parima, et õigustada minu valimist. Reformierakonna fraktsioonis linnavolikogus on 14 liiget. Koos IRLiga on meil 27 opositsionääri. 79liikmelises volikogus ei ole seda just liiga palju selleks, et tõsimeeli uskuda, et me oma ideid väga laialdaselt ellu suudaks viia. Väike lootus siiski on, et ka mõned meie mõtted teoks saavad tehtud ja et need linnelanikele kasuks tulevad. Igatahes kavatsen päris kindlasti selliseid ideid nii enda kui fraktsiooni poolt esile tuua ja eks siis paistab, kui kaugele me nendega jõuame. Teine teema

on muidugi töö komisjonides ja halduskogudes. Kavatsen selles aktiivselt osaleda, aga esialgu on veel ebaselge, kas ja millistes komisjonides opositsiooni esindajad tegutsema pääsevad.

Kuidas näed oma tulevikku erakonnas mitme aasta perspektiivis?

Ei oska midagi öelda ega arvata. Loomulikult on mul ambitsioonid ja imelik oleks, kui kogu mu ambitsioonikus oleks otsa saanud just sel hetkel, kui ma erakonnaga liitusin. Samas on mul palju õppida ja ma ei pea end täna kaugeltki mitte väga kompetentseks poliitikuks. Küll aga olen aastatega saavutanud teatud kompetentsuse taseme mõnedes valdkondades – näiteks majandus, infotehnoloogia jne. Loodetavasti leian sellele kompetentsile erakonnas rakenduse ja saan ehk mõjutada mõnda Eestile olulist otsust. Esialgseks rahuloluks jätkuks sellest. ➤

Valdo Randpere kogemusi valimiskampaania käigus inimestega suheldes

Pärisk palju oli selliseid inimesi, kes kirjutasid ja ütlesid, et kui ma nende uksele poleks koputanud, poleks nad üldse valima läinud. Nii kirjutas üks noor naine Kadriorust muu hulgas: „Täna Teid huvitava vestluse eest meie koduvärrava ees Kadriorus! Hindan Teie pealehakkamist ning initsiatiivi ning vaatamata oma esialgsele otsusele – sobiva kandidaadi puudumisel seekord valimised vahele jätta, otsustasin minna üle õue valima ja hääletada Reformierakonna poolt!”

Väljavõtte teisest kirjast: „Tahtsin lihtsalt tagasisideks anda, et tänu sellele, et te mu ukse taha täna Vesivärrava tänavas ilmusite, tuleb minu hääl e-valimistel teile. Ma olen erakonna valija ja alati reformi valinud, üle kõige lemmikreformikaid mul pole. Aga kuna te olete nii julge, töökas ja südamega asja juures, et uste taga käite, siis sel korral tuleb mu hääl teile.”

Sellised kirjad andsid ühest küljest kinnituse, et inimestega kohtumine ja suhtlemine on hädavajalikud. Teisest küljest on sellised kirjad loomulikult innustavad ja energiat andvad. Nii et kokkuvõttes võiksin oma ootuste kohta öelda, et ei osanudki midagi oodata, aga tulemused olid veel paremad. See ei kõla eriti loogiliselt, aga on see-eest täiesti aus vastus. ➤

Leisi vallas võttis Reformierakond kaks kolmandikku volikogukohtadest

Saaremaal Leisi vallas said Reformierakonna nimekirjas kandideerinud 13-liikmelises volikogus koguni üheksa kohta.

Tekst: Kärt Luik

Foto: erakogu

Leisi vallavolikogu esimees Andrus Kandima (vasakul) ja vallavanem Ludvik Mõtlep.

Reformierakonna Saaremaa organisatsiooni esimees Jüri Kuusk kiidab ennekõike väga head tiimi. „Arvan, et meil polnud siin vaja mingit kampaaniat, meie teod rääkisid juba ise enda eest,” ütleb Kuusk. „Vastased keerasid oma

kampaaniaga vindi üle, meie ajasime oma rida ega hakanud kedagi mustama,” lisab Kuusk.

Vallavanem Ludvik Mõtlep, kes tänavustel valimistel Leisi vallas

Vastased keerasid oma kampaaniaga vindi üle, meie ajasime oma rida ega hakanud kedagi mustama.

enim hääli kogus, usub, et tähtsaim on rahva usaldus. „Tahaksin loota, et inimesed on eelneva perioodiga rahule jäänud,” ütleb Mõtlep. Ka Ludvik ütleb, et palju lubadusi kampaania käigus

Hääletamistulemus erakonniti • SAARE MAAKOND

5122	32,8%	Eesti Reformierakond
2991	19,1%	Eesti Keskerakond
2264	14,5%	IRL
541	3,4%	SDR
96	0,6%	ERKD
74	0,4%	Eestimaa Rohelised
KOKKU 15 585		

ei antudki. „Pigem tõime välja need asjad, mida kindlasti on vaja ära teha ja mida me ka ära teeme,” sõnab ta.

Leisi vallas on ka viimaste aastate jooksul palju ära tehtud. „Korrastatud supluskoht, kultuurimaja, spordiväljakud, rekonstrueeritud on Leisi keskkool, tehtud on asulate vee- ja kanalisatsioonitöid. Oleme alustanud teede remontimise ja külade tänavate valgustamisega,” loetleb Ludvik teh-

tud töid. Siiski tõdeb mees, et nii hea valimistulemus üllatas ka teda.

Rahva usaldus on võidetud aastatega.

Leisi valla piirkonnaorganisatsiooni juht Andrus Kandima on samuti seda meelt, et hea valimistulemus on pikaajalise tubli töö tulemus. Rahva usaldus on võidetud aastatega. „Meil on tiim usaldusvää-

seid inimesi, seda tõestab ka fakt, et meiega liitus inimesi, kes varem pole ühtegi erakonda kuulunud,” räägib Andrus.

Leisi vallas oli omamoodi vallavanemate vastasseis. „Tegemist oligi justkui vallavanema valimisega – kas rahvas soovib üht või teist vallavanemat,” räägib Kandima. „Meie hoidusime kriitikast opositsiooni suunas ja lähtusime põhimõttest, et „väikeses kohas ei tohiks teha suurt poliitikat.”

Leisi vallavanemana jätkab Ludvik Mõtlep.

„Ludvik on väga tasakaalukas ning igaühe õige mees Leisi valda juhtima,” ütleb Kandima, kes ise vallavolikogu esimehe kohale asub. Lähiaastatel on valda plaanis ehitada tankla, terviserada, jätkatakse mängu- ja spordiväljakute rajamist ning Leisi aleviku tänavate ja külavaheteede mustkatte alla viimist ning tänavavalgustuse arendamist. ▀

Kohalikud valimised.

Jutud Keskerakonna suurvõidust kohalikel valimistel kogu Eestis on eksitavad. Järgnevalt mõned tähelepanekud ja arvutused valimistulemustest.

Kui vaadata erakondade häältesaaki kogu Eesti Vabariigis, siis näib Keskerakond ülivõimas (31,5%), teised tunduvad tagapool (RE 16,7%; IRL 13,9%; SDE 7,5% ja ülejäänud juba alla 2%). Need on ka arvud, mida on eriti avalikkuses rõhutatud ja vähe põhjalikum sissevaade tulemustesse pole välja kostnud.

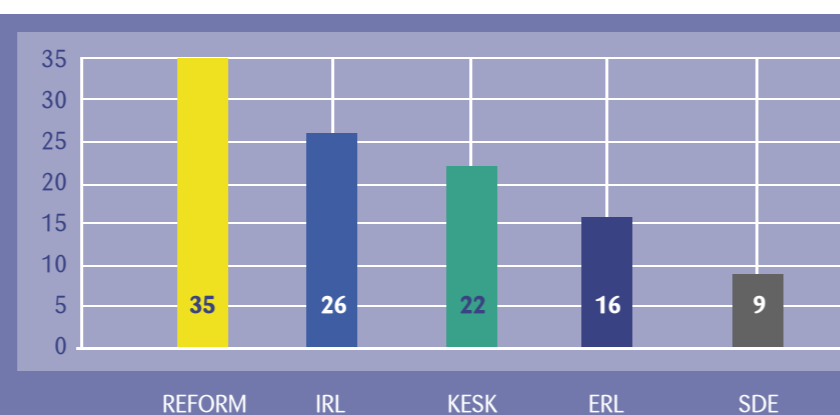
Järgnevalt arve erakondade kandepinnast. Kui eksperimendi korras võtta kõigilt erakondadelt ära nende hääled Tallinnas ja Ida-Virumaal, siis selgub, et üle (eestikeelse) Eesti sai rohkem hääli Reformierakond. Piisab ka sellest, kui ära võtta vaid Tallinna ja Narva hääled. Keskerakonna võit on äärmiselt kontsentreeritud mõ-

nesse üksikusse omavalitsusse. Teiste erakondade puhul see nii kontsentreeritud ei ole. Kõigi omavalitsuste peale kokku kogus selgelt kõige enam võite Reformierakond.

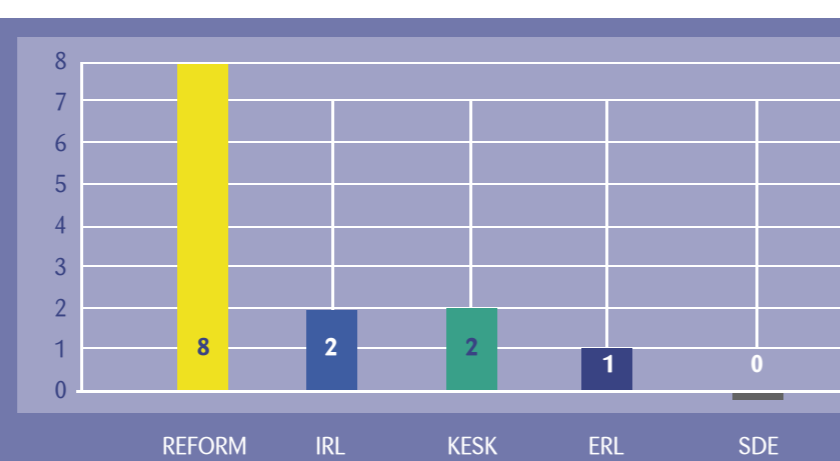
Maakonnakeskustes oli Reformierakonna tulemus iseäranis hea. Reformierakond võitis valimised Tartus, Viljandis, Kuressaares, Haapsalus, Raplas, Jõgeval, Valgas ja Võrus. IRL võitis Paines ja Kärdlas, Keskerakond Tallinnas ja Põlvas. Sotsiaaldemokraadid võitsid Rakveres. Ülejäänud maakonnakeskustes võitsid valimisliidud.

Valdades oli erakondade võitude arv selline, nagu esitatud joonisel 3. Siin ei ole uuesti arvestatud maakonnakeskusi, mis on haldusüksusena tegelikult vallad (nt Rapla).

Võidetud omavalitsusi KOKKU

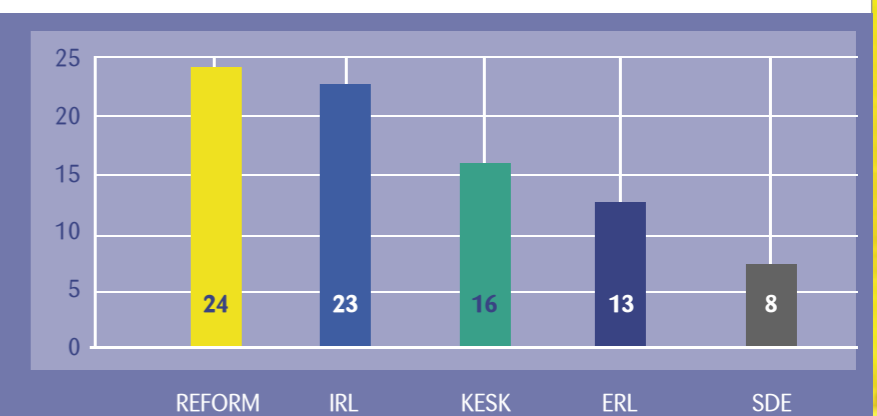
Võidetud maakonnakeskusi

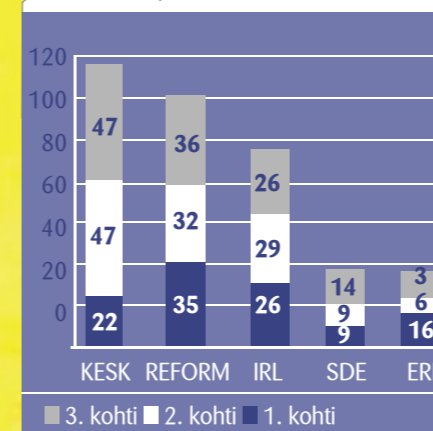
Kes tegelikult võitis?

Valimisliitude kohta on teada, et nad võitsid 118 omavalitsuses ja et osad neist on selgelt erakondliku taustaga. Kuna Keskerakond oli praktiliselt igal pool väljas oma nimekirjaga (205 omavalitsuses 226-st), siis on valimisliitudesse lahustunud ilmselt rohkem Reformierakonna, IRL-i ja eriti Rahvaliidu kohalikke organisatsioone ja juhte. Eelnevas seda arvesse ei võetud ja vaadeldi vaid erakondi.

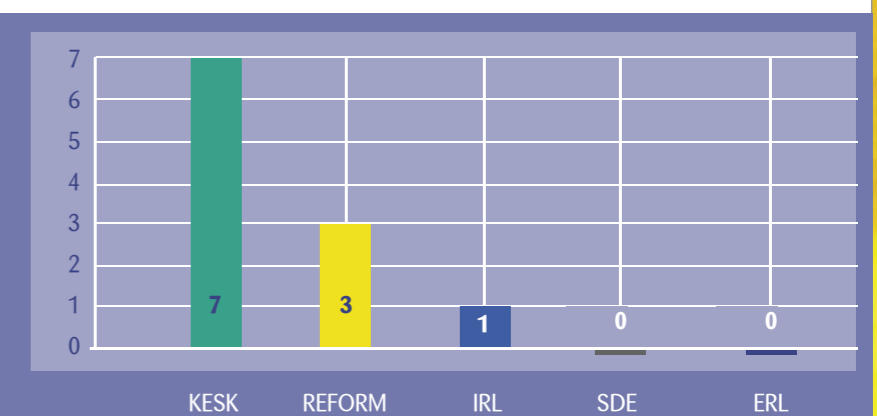
Võidetud valdu

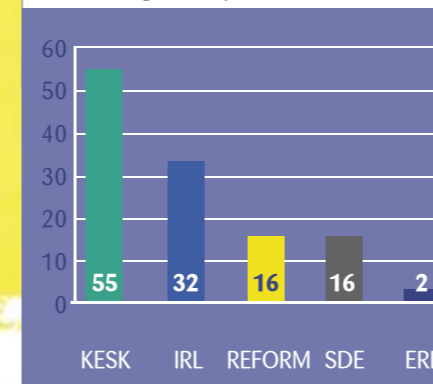
Nimekirjade edukus

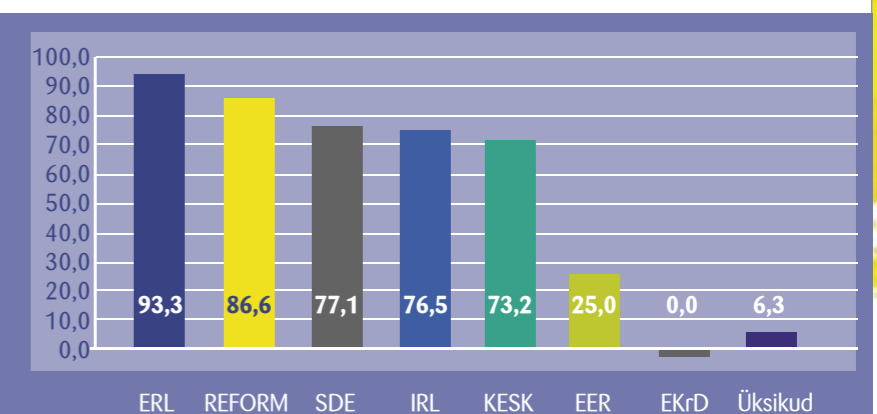
Võidetud muid linnu

Erakondade nimekirju, mis jäid volikogust välja

Edukuse määr

Parlamendiliikme kodus piiluvad päkapikud

Riigikogu liige Väino Linde hakkas päkapikke koguma rohkem kui kakskümmend aastat tagasi tänu tütrele.

Tekst: Peep Lillemägi

„Kui tütar oli väike, saatsid tuttavad välismaalt meile kord ühe päkapiku. Mõni aeg hiljem, kui hakkasin Pärnust tööle käima Tallinna, küsis tüdruk iga kord, kui koju jõudsin, „päkade“ kohta. Nii hakkasingi töölt tulles punastes kuubedes tegelasi koju viima. Ega neid siis alati saada polnudki, pidi ikka otsima.”

Praegu, kui defitsiiti enam ei ole ja juba mitu kuud enne jõule päkapikke poodides tuhandete kaupa, jõuab Riigikogu liikme päkapikukogukonda vaid selline päkapikk, millel oma „lugu“. Mõni punasekuuline mehike on ise valmistatud, üks pärit isegi sünnipäevatoridilt. „Nägin kord koosviibimisel päkapikuga torditükki ja panin kaunistuse hoopis

Foto: Katrina Sokk

Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde oma päkapikukollektsiooniga.

taskusse, mitte suhu.” Kollektsoonis on veel päkapikukaksikud, kes tänu Väino Lindele pääsesid Valgevenest president Aleksandr Lukašenka võimu alt. „Neil ei olnud seal üldse hea olla, tundsin kohe, et nad tahavad minuga kaasa tulla,” räägib mees muheledes.

„Olen päkapiku ostnud Kihnu memmedelt, kes Riigikogus Kihnu kultuuri ja sokke-sukki-käpikuid näitasid ning müüsid. Lõuna-Eesti memmedelt ühel aastal ostsin, teisel aastal oli neil minu jaoks päkapikk lausa kingituseks kaasas, kui nad jälle Riigikogus jõululaata pidasid. Haruldasteks pean aga kollektsiooni seitsmest erinevast klaaspudelipäkapikust, milles „nõuka” ajal oli sees odekolonn või lõhnavesi. Neist kolm olid mul kodus lapsepõlvest, ühe kinkis Pärnus postiljon ja kaks sain osta Kuressaare antiigipoest,” jutustab Riigikogu liige.

Väino päkapikkudel on isegi oma ausammas või „pronksõdur”, aga selle ümber mingeid vaidlusi pole. Ostetud on kuju aastaid tagasi Berliinis ühest kodutarvete poest – metallist vasekarva päkapikk tundus harjumatu, aga ausambana kena. „Kui fraktsiooniga Jõgeva kandis käsi-me, oli Laiusel õlest tehtud asjade kauplus, kus kohalikud naised omatehtud suveniire müüsid. Sealt sain õlest päkapiku, mis minu meelest on väga Eesti-pärane,” kõneleb mees.

Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimehena on Väino Linde veidi mures selle üle, et päkapikkude maailmas sooline võrdõiguslikkus väga ei kehti: enamik neist on keskealised või vanemapoolsed mehed. Päkapikueitesid on palju vähem ja päkalapsi hoopis napilt...

Päkapikukogus on üle 200 tegelase. Enamik neist veedab suurema osa aastast kastides ja kohvris, vaid mõned istuvad või seisavad aasta ringi teleka äärel. Advendiajal toob Väino Linde päkapikud peidupaigast välja ja sätib aukohale, lootuses, et nad sealt öösiti oma päkapikutööd tegemas käivad.

Karmi tõe päkapikku-de kohta sai Väino aga teada seitsmeselt, just enne kooliminekut. „Isa ütles, et tegelikult mängib meile jõuluvana ema. Jooksin nuttes ema juurde, kes kurba uudist kinnitas. Küllap vanemad arvasid, et kui juba koolimineku aeg käes, pean tõe teada saama, muidu teised veel naeravad mu üle,” ütleb Väino Linde ja lisab lõpetuseks, et headesse asjadesse uskumine inimest halvemaks küll ei tee. ✎

„Õlest päkapikk, mis mulle Laiusel kingiti, on väga Eesti-pärane.”

Kalatoite Saaremaa moodi

Küllap igaüks teab, et värske, just merest tulnud kala on maitstva kalatoidu valmistamiseks parim. Veel paremini maitseb aga kala siis, kui ta on oma püütud. Siis on küll sageli selline tunne, et keel läheb alla ka ilma maitseaineid tarvitamata, kinnitab Reformikirja köögirubriigis keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

Kuna olen üles kasvanud Saaremaa läänekaldal, siis kala oli minu isakodus aastaringi laual ja suur osa aastast oli tegemist värske, just merest toodud kalaga. Need kalatoidud, mis tehti, olid aga lihtsad, tehtud ilma ülemäärase „nipitamisetä”, just nautimaks hea kala suurepäraselt loomulikku maitset. Ja juba sellest ajast on mu lemmikuteks jäänud mõned retseptid, mõned viisid, kuidas kala söögiks valmistada. Siinkohal paar lihtsamat neist.

Äkine (jutt ei tule pensionifondist)

Kui on püügiõnne olnud ja kotis on veel elus kalad, siis on võimalus panna kala verisoola ehk teha saare keeles äkist ja seda võib edukalt teha juba püügil olles. Suurepäraselt sobivad selleks siidid ja ka noored haugid.

Toimub see järgmiselt. Elus kalad surmatatakse täpse löögiga, roogitakse ja fileeritakse. Kalade rookimisel veega väga lobistada ei tohi, kuna pesuveega läheb kaduma ka palju väärtuslikku ja head värske kala maitset. Fileetükkide vahele

raputatakse piisavalt soola (meresoola) ja lastakse mõned tunnid „tõmmata”. Pärast seda on koos tüki leiva ja sobiva keelekastega paremat pala raske maamunalt leida.

Väga omapärane on just haugi äkine. Oma spetsiifilise maitse ja krõmpsuva oleku poolest on ta iga asjatundja jaoks pidupäev. Selleks, et sooldumisprotsessi veelgi kiirendada, on leidlikud pead välja mõelnud kavala abinõu nimega „paadimehe äkine”.

Soolatud filee keeratakse kaussi panemise asemel kilesse, asetatakse paadipingile ja keskmises kaalus paatkonna liige istub sellele lihtviisiliselt pooleks tunniks peale. Asja mõte on selles, et paraja surve all toimub kala sooldumine kordades kiiremini. Pärast sellist väikest „mõttepausi” ongi väärtuslik eide valminud. Kel soolast puudu jääb, saab alati merest peale rüübata.

Kuivatatud-keedetud soolalest

Loodus on nii seadnud, et värske kartul ja võrgulest saavad suupäraseks umbes ühel ajal – augusti teises pooles. Lestast ei paista siis enam valgus läbi ning ta kannatab soolata ja siis räästa alla, varjulisse kohta, kuivama riputada.

Pärast umbes nädalast kuivatamist lõigata lestadelt sabad ja uimed ning asetada koos värskete kartulitega suure potti keema. Maitseks juurde veel pisut tilli. Kokk siin pead ülemääravaevama ei pea – kui kartul on pehme on ka lest suupäraseks keenud. Keeduveesi tuleb ära kallata ja auravad kalad-kartulid ongi laule viimiseks valmis.

Foto: erakogu

Juurde veel musta leiba, taluvõid, soovi korral värsket kurki hapukoorega ja klaas ehk ka kaks külma piima (suurtele inimestele sobib hästi ölu).

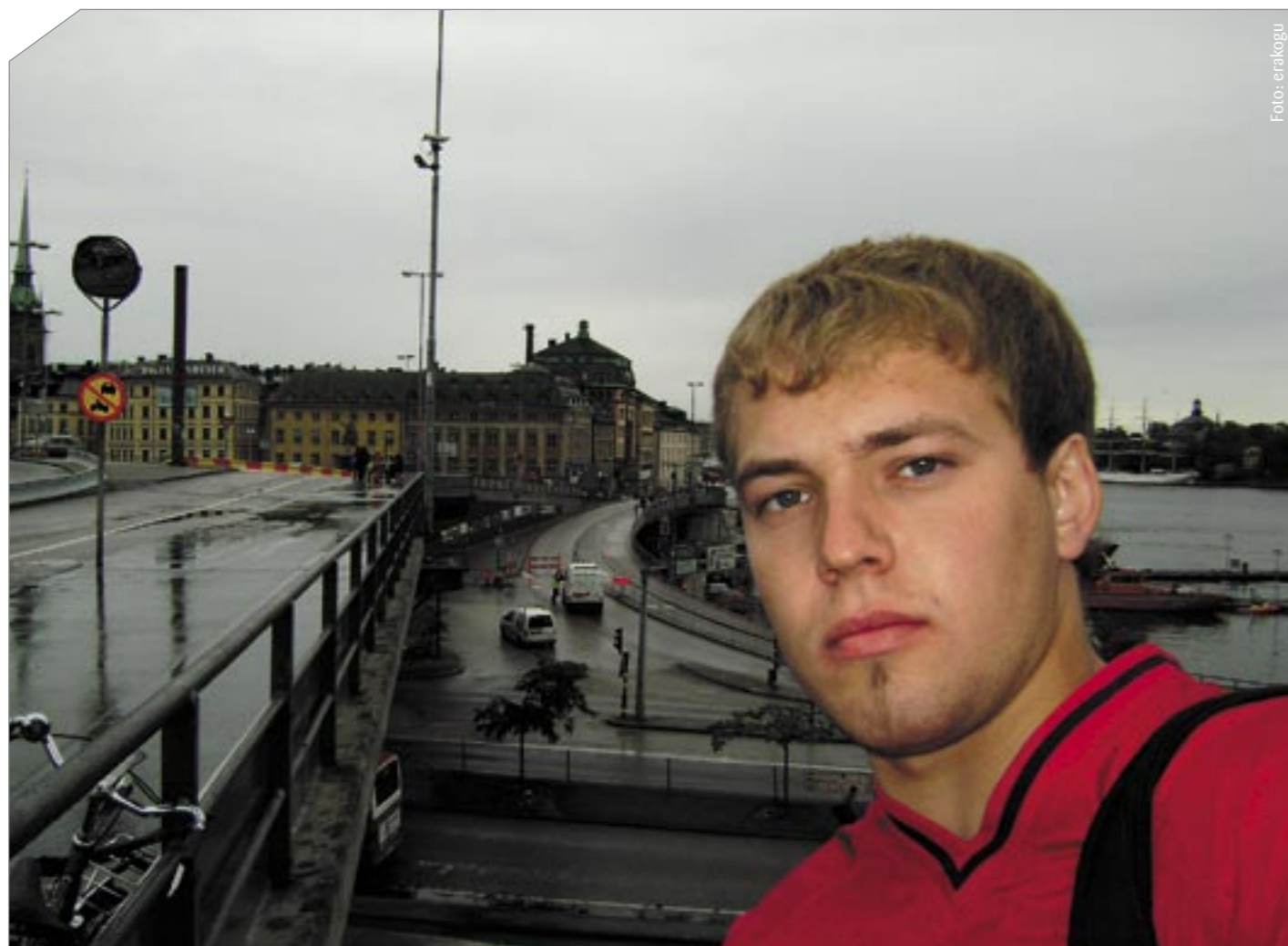
Midagi paremat on raske ette kujutada. See lihtne kalatoit on minu suvine lemmik olnud lapsepõlvest peale. Isegi neid ridu kirjutades tuleb sülg suhu.

Lõpetuseks olgu üle korratud: kalatoitude juures ei ole oluline üldsegi mitte retseptide keerukus, vaid hea värske toormaterjal ja puhtad, segamata maitseid. ▀

Kasahstani ja Euroopa suhted

Tekst: Andrei Fedotov, Valgevene üliõpilane Eestis
Autor väljendab artiklis isiklike seisukohti. Vahepealkirjad ja väljatõsted lisas toimetus.

Septembri algul käis Eesti Vabariigi peaminister Andrus Ansip koos Eesti äridelegatsiooniga visiidil Kasahstanis. Eestil ja Kasahstanil on olnud pidevad kõrgetasemelised kontaktid kõigi aastate jooksul pärast Nõukogude Liidu lagunemist.

Kasahstanis on käinud presidendid Lennart Meri ja Arnold Rüütel ning

Nursultan Nazarbajev on visiteerinud Eestit. Ansipi viisiti vaadeldi Eesti ajakirjanduses eeskätt kui mingit eksootikat. Tegelikult on Kasahstan Eestile oluliseim partner Kesk-Aasia regioonis. 2008. aastal oli kaubavahetuse käive selle Kesk-Aasia riigiga 844 miljonit krooni. Sellest, mis toimub aga kulisside taga Euroopa ja Kasahstani suhtes, annab aimu hiljutine Prantsusmaa presidendid

Nicolas Sarkozy visiit Astanasse, mis demonstreeris täiel määral Kasahstani tähtsust Euroopa julgeolekule. Julgeolekule tänapäeva mõttes, kus otsene sõjaohu on jäämas selgelt tagaplaanile ning esiplaanil Euroopa heaolu taastootmisvõime, soov säilitada oma elatustaset ja väärtusi, otsides selleks nii hädavajalikke ressursse.

maailma julgeoleku ristteel

Võlusõna – energia

Tänapäeva äärmiselt energiakulukas maailmas on üks tegur, millega kõike seda võimalik garanteerida, energiajulgeolek. Ja just Kasahstan, kes 2010. aastal asub Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni OSCE etteotsa, on võimeline Euroopale energiajulgeolekut pakkuma. Sarkozy on üks neist Euroopa poliitikutest, kes on seda mõistnud ja kes on teinud sellest ka oma poliitika sisu. Sarkozy visiit oli kahtlemata läbimurre, Kasahstani jaoks Euroopasse ja Euroopa jaoks Kasahstani.

Ühtekokku kirjutati Prantsuse presidendid visiidi ajal alla 24 dokumendile. Rahalises väljenduses, nagu kinnitas Kasahstani tööstuse ja kaubanduse ministri investeringute komitee juht Timur Nurashev, „kirjutati alla kokkuleppeid, memorandumid ja lepinguid pea 6 miljardi dollari suuruses summas, kusjuures konkreetselt realiseeritavate projektide maht on 1,8 miljardit dollarit”.

Kõige kõlavamate projektide seas on naftajuhe „Esekene-Kurök”, mille 85% kulutustest, mida hinnatakse 2,5 miljardile dollarile, finantseeritakse Prantsusmaalt tulevate laenudega, leiukoha „Hvalõnski” hõlvamine Kasahstani rahvusliku nafta-

➤ Kasahstani pindala (2 717 300 km²) on üle poole Euroopa Liidu kogupindalast (4 215 100 km²).

tagaasikompanii KazMunaiGaz ning prantsuse Totali ja Gas de France'i poolt

Prantsuse president andis Kasahstanis diplomaatilist mõista, et ei sõitnud külla õpetama, vaid selleks, et sõbralikul ja vastastikku kasulikul alusel otsida lahendusi reguleerimaks tekkivaid probleeme.

üheskoos, tuumaenergeetikaalane koostöö prantsuse Areva ja Kazatompromi vahel, EADS Astrium ja Kazkosmose vaheline kosmosekoostöö. Viimase tulemuseks peaks olema Maa distantssondeerimise süsteem, mis võimaldab leida uusi maavara-

maardlaid.

„Me ei ole mitte selleks siin, et meeldida Pariisi intellektuaalidele”

See Sarkozy fraas, mis kutsus Prantsusmaa pressis esile kõige erinevamaid, kaugeltki mitte ühemõttelisi reaktsioone, muutus täiel määral läbimurde

loosungiks Kasahstanis – Sarkozy kredo kui uuesti formuleeritud Euroopa poliitika.

Oma visiidi käigus, vastupidi ootustele, ei hakanud Sarkozy Euroopa Liidule tundlikke teemasid kilbile tõstma. Üheks selliseks on inimõiguste euroopalikud standardid Kasahstanis. Selle asemel andis Prantsuse president diplomaatiliselt mõista, et ei sõitnud külla õpetama, vaid selleks, et sõbralikul ja vastastikku kasulikul alusel otsida lahendusi reguleerimaks tekkivaid probleeme.

„Me peame leidma ühised kokkupuutepunktid koostööks või me läheme tupikusse. Ei saa väljastpoolt Kesk-Aasia riike kritiseerida – see viib ainult selleni, et regioon sulgub iseendasse,” sõnas ta.

Foto: Shutterstock

Maailmas süvenev energiapuudus innustab Euroopa Liitu Kasahstaniga suhteid arendama.

Kas demokraatia on universaalne?

Kas on see Sarkozy žest, kes esimesena Euroopa liidritest teatas valmidusest mitte dikteerida demokraatia õppetunde, vaid pidada võrdväärset dialoogi mõistes ja võttes vastu mitmekesiseid ja keerukaid keskaasialikke poliisüsteeme, tingitud poliitilisest lühinägelikkusest, dikteeritud vaid konjunktursetest eesmärkidest? Või vastupidi, on see näide haruldaselt läbinägelikust poliitikast, mis esimesena ületab juba põhjalikult ärakulunud Euroopa traditsioonilise poliitika piire ning sel viisil paneb aluse uuele, pikaajalisele ja potentsiaalselt palju viljakamale strateegiale? Sarkozy

visiidi tulemuste analüüs sunnib kalduma teise seisukoha suunas.

Fakt on, et Prantsusmaa ja Kasahstani koostööle on pandud tugev ja pikaajaline alus, mis hõlmab kõikvõimalikke ruume ja sfääre – maapõuest nafta ammutamisest kuni kosmoseprogramideni.

Maailma majanduskriisi tingimustes, kui tavapärased maailmaturul on kustumas ja maailmakaubandus stagneerub, suutsid Prantsusmaa ja Kasahstan üksteisele vastastikku kasulikke turge avada. Selle fakti pragmaatilist ja strateegilist tähtsust on raske üle hinnata.

Oleks viga väita, et demokraatia standardite osas on Kasahstani ja Euroopa vahel ületamatu lõhe ning et oma eesmärkide saavutamise nimel tuli Sarkozyl ohverdada vana Euroopa põhimõtted ja väärtused.

Inimõigused või stabiilsus?

Euroopa seisukohalt lähtudes: võib-olla Kasahstan täna tõesti veel ei mahu täielikult euroopaliku demokraatia raamidesse. Ei maksa aga unustada, et olles piirkonna suurim ja võimsaim riik, kes kujundab regiooni poliitikat, on kasahhid euroopalikkuse ja demokraatlikkuse kriteeriumites suunanäitajad oma naabritele, aidates kaasa nende vastuvõtmisele ja põlistamisele ka naabrite seas.

Kesk-Aasia suurriigi rolli alahindamine Euroopa poolt võib tõsiselt mõjutada euroopalike humanitaarsete väärtuste edasist hindamist kogu Kesk-Aasia regioonis.

Demokraatia ja inimõiguste olukord Kasahstanis kohe kindlasti ei mahu tavalisse demokraatia-autoritarismi mõõtkavasse. Riigi poliitiline süsteem on tunduvalt keerukam lihtsustatud skeemidest ja nagu näitab praktika, on täiel määral võimeline arvestama riigi multikultuurse mitmekesisusega. Kasahstan on suutnud ammu ja vägagi edukalt lahendada rea probleeme, mis vaatamata oma tundlikkusele jäävad täna Euroopa jaoks lahendamatuiks.

Kesk-Aasia õppetund

Paljurahvuselises Kasahstanis, kus elanikkonna enamik on islamiusulised, valitseb etniline ja usukogukondade vaheline rahu. Ja see pole saavutatud etnilise ja kultuurilise mitmekesisuse nivelleerimisega, vaid vastupidi: etniline ja kultuuriline mitmekesisus õitseb nii et vähe pole.

Samal ajal on nii Prantsusmaa kui ka ülejäänud Euroopa riikide ees küsimus islamiusuliste efektiivsusest integreerimisest kodanikuühiskonda

igapäevane väljakutse, millele head vastust täna anda ei ole. On läbinähtav, et enamik Euroopas eksisteerivaid mudeleid migrantide lülitamiseks põliselanike ühiskonda on näidanud oma madalat

On ilmselge, et jõul põhinev vastasseis migrantidega ei anna pikaajalist positiivset efekti, vaid surub haiguse organismi sisse.

resultatiivsust, integratsiooni sisuliselt ei toimu, kogukonnad elavad eraldi ja aeg-ajalt pörkuvad vägivaldselt.

Samas on ilmselge, et jõul põhinev vastasseis migrantidega ei anna pikaajalist positiivset efekti, vaid surub haiguse organismi sisse. Tagajärjed võivad olla ettearvamatud. Sarkozy, kes on teinud oma avalikku poliitilist karjääri muu-

hulgas migrantide purustavate väljaastumiste vastu võideldes, saab sellest aru paremini kui ei keegi teine.

Ja miks ka mitte – miks ei võiks Kasahstani kogemus rahvuse, usu ja kultuuripiire ületava rahu ülesehitamiseks saada Euroopa jaoks huvitavaks ja kasulikuks oskusteabeks? Igal juhul oli Sarkozy visiit Kasahstani tänase

Euroopa liidri samm Euroopa reaalsest energeetilise julgeoleku kindlustamiseks. Ja esimeseks reaalseks panuseks Kasahstani poolt Euroopa julgeolekuse. Meenutagem, et 2010. aastal saab Kashstan OSCE eesistujaks, olles esimene riik postsovjetlikul territooriumil, kes asub seda organisatsiooni juhtima.

Peaminister Ansip kohtus Kasahstani presidendi Nursultan Nazarbajeviga

Arhivifoto

Astana, 8. september 2009 – Peaminister Andrus Ansip kohtus täna nii Kasahstani presidendi Nursultan Nazarbajevi kui ka parlamendi senati esimehe Kasjmzhomart Tokajeviga. Mõlemal kohtumisel kinnitati head tahet liikuda edasi nii majanduslikus koostöös kui koostöös rahvusvahelistes organisatsioonides.

Bilateraalsete suhete kõrval oli nendel kohtumistel kõne all Kasahstani 2010. aasta eesistumine OSCEs, suhted Euroopa Liiduga ning olukord Afganistanis.

Peaminister märkis, et tänu Kesk-Aasia strateegiale on Euroopa Liidu suhted intensiivistunud terve regioonis. „Oleme veendunud, et suhete tihene-

misest on huvitatud mõlemad osapooled ning edukast koostööst võivad kõik,” rõhutas ta.

Kasahstan on Euroopa Liidule oluline energiapartner ning riik täidab olulist rolli energia „lõunakoridori” projektide elluviimises. Lõunakoridor omakorda on Euroopa Liidu üheks peamiseks võimaluseks uute tarnijate ja tarnekanalite leidmisel. Rääkides julgeolekuteemadest nentis Ansip, et Eesti peab oluliseks Kasahstani osalemist NATO programmis Partnerlus Rahu Nimel.

Eesti-Kasahhi omavahelise koostöö prioriteetsete valdkondadena nimetati kohtumistel energeetika kõrval ka info- ja tehnoloogiat ja põllumajandust.

„Eesti-Kasahhi eeliseks vastastikusel mõistmisel on teineteise tundmine sarnase ajaloo tõttu,” nentis peaminister kohtumisel presidendiga. Samuti oli juttu sarnasustest majanduspoliitilistes otsustes.

„Mõlema riigi valitsussektori võlg on väga madal ning kiire majandusarengu aegadel on suudetud koguda reserve,” märkis peaminister. Ühtlasi tõstis ta esile asjaolu, et mõlema riigi eelarvetes on investeringutel üpris suur osakaal.

Kõneldes Kasahstani OSCE eesistumisest 2010. aastal, ütles peaminister, et Eesti toetab Kasahstani eesistujana ning on avatud koostööks konkreetsetes valdkondades.

Põhjalikumalt oli kõne all olukord Afganistanis. Peaminister nentis, et olukorra paranemine selles piirkonnas aitaks kaasa terve Kesk-Aasia regiooni julgeoleku kindlustamisele. „Hindame kõrgelt Kasahstani panust selle riigi ülesehitamisel,” ütles ta ja lisas, et stabiilsuse suurenemine Afganistanis on võrdset oluline nii Kasahstani kui Eesti julgeolekule.

Võistlustantsijad peavad lugu Itaalia köögist

Fotod: Lea Tammik

Tekst: Kristiina Sild

Suvel liitus Reformierakonnaga endine maailmaklassi võistlustantsija ja praegune võistlustantsutreener **Aleksandr Makarov**, kes viimaste kohalike valimiste järel kuulub ka Tallinna linnavolikokku. Igapäevatöö on Aleksandri ja tema elukaaslase Katrini jaoks väikeste ning ka suurte tantsusportlaste treenimine. Lisaks kasvab peres pisipoeg Martin.

Kiire elutempo ei võimalda väga tihti võtta ette põhjalikku toiduvalmistamist ja rahulikku ühise laua taga söömist, aga kokata meeldib nii Aleksandrile kui Katrinile. Enne omaette kolimist oli alati külmkapis valmis tehtud toit, mis vajas ainult ülessoojendamist. Nüüd aga teevad nad süüa ikka üheks korra korraga.

Erinevad maitseid

Üle kõige armastab Aleksandr Itaalia kööki – bruschettasid ja erinevaid pastasid võivad nad Katriniga süüa lõpmatult. Aleksandr räägib, kuidas tänu sellele, et võistlustantsu tipud on praegu Itaalias ja nende õpetaja on ka sealt pärit, said nad Katiga proovida erinevaid Itaalia roogasid. Neile mõlemale meeldib väga pasta valge kastme ja krevettidega. Kui paar veel ise tantsis

ja Itaalias treeningutel oli, siis valmistas seda neile treener. Tagasi kodumaale tulles oli aga isu sama pasta järele niivõrd suur, et tuli lausa treenerile helistada ja retsepti küsida. Nõnda see toit nende pereni jõudiski.

Päris üksmeeles elukaaslased toitu ei saa teha, kuna Katrin näiteks ei söö üldse riisi, samas kui Aleksandrile maitseb see väga. Nii tehakse näiteks mõni itaaliapärase kaste ja selle kõrvale eraldi pasta Katrinile ja riis Aleksandrile. Samuti on Katil üks supp, mida tema vanaema alati sügiseti oma aiamaal kasvatatud juurviljadest teeb ja siis purkidesse paneb. Kati jumaldab seda, Aleksandrile see aga üldse ei maitse. Nii peab Kati seda suppi valmistades tegema Aleksandrile eraldi näiteks merevaigusuppi.

Aleksandr on selline kokk, kellele meeldib proovida palju erinevaid asju ja eksperimenteerida erinevate maitsetega. Kaks korda ühte ja sama toitu ta valmistada ei oska. Üks lemmikaegu katsetusteks on suvine grillhooaeg, kui saab proovida erinevaid lihasid ja maitseaineid. Siis tehakse sõpradega ühiseid söömaage, kus naiste ülesandeks on salatid ja mehed mässavad lihaga.

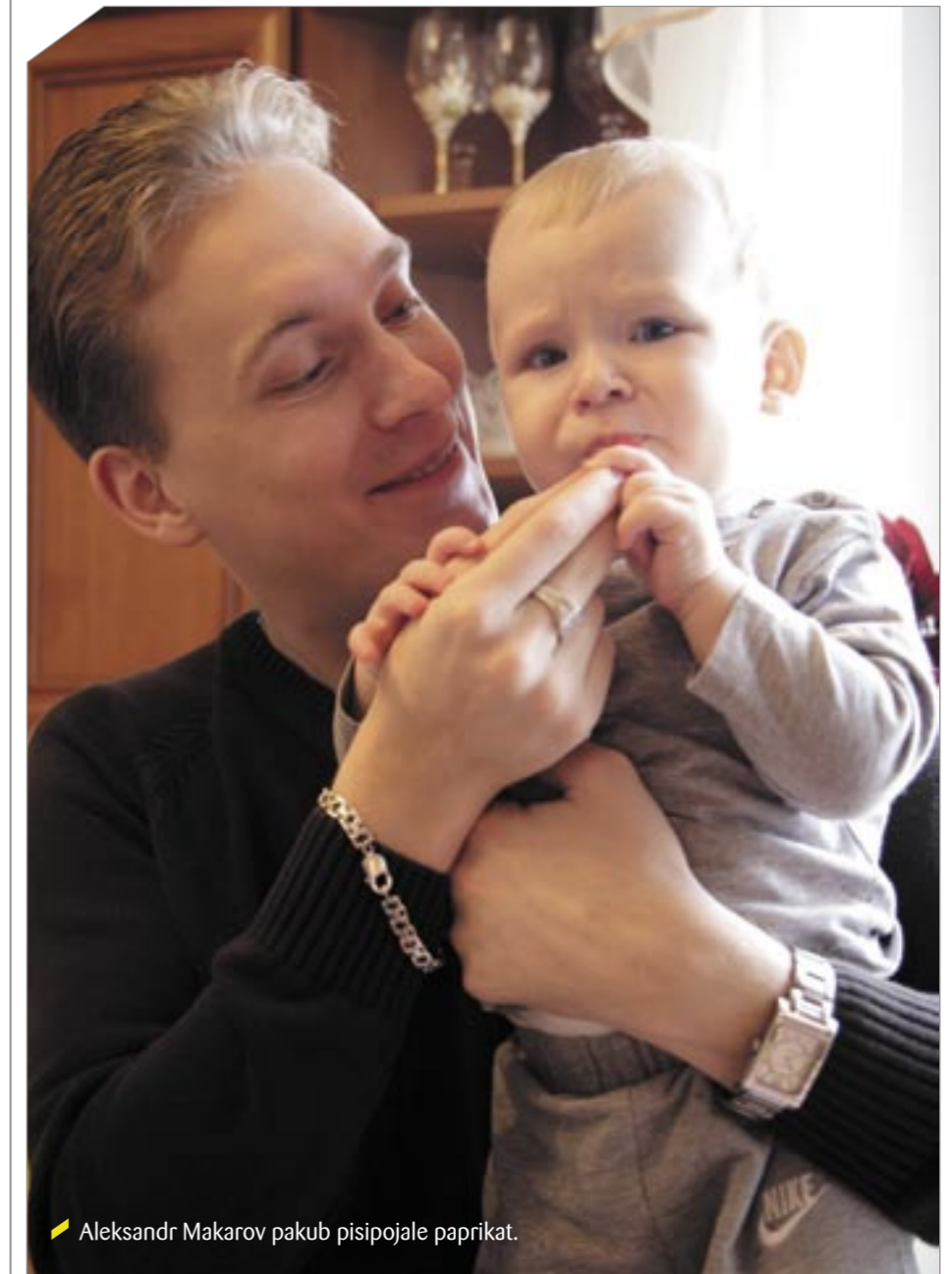
Kõige romantilisem õhtusöök

Ühine söömaage annab rohkem kui lihtsalt täiskõhutunde, meeldivas seltskonnas nauditud toit mekib palju paremini ja annab rahulduse nii hingele kui kõhule. „Olgem ausad, armastus käib ikka kõhu kaudu,” lisab Aleksandr. Üks erilisemaid õhtusööke, mis Aleksandrile meenub, oli kord, kui ta palus Katrinilt

endale naiseks. Tol korral ei hakanud mees eksperimenteerima, vaid läks kindla peale välja. Kuna Kati armastab väga kana, siis tegi Aleksander roaks lihtsa, aga väga maitstva ahjukana koos makaronidega. Põhirõhk läks tol õhtul laua ettevalmistamisele, et kõik oleks hubane ning romantiline.

Milleks tänapäeval üldse söögitegemisega pingutada, kui kõik on valmis kujul

poes kättesaadav? Eks ikka ise tehtud on hästi tehtud. Omavalmistatud toit on tehtud hoole ja armastusega ning samas tead täpselt, milliseid tooraineid kasutad. „Lapse sünd mõjutas toidulauda sellevõrra, et nüüd vaatame ikka rohkem, mida sööme ja kappi üldse kokku ostame, kuna tervislik toit on ikkagi kõige alus ja tahame, et meie ka pisipoja oleks terve,” selgitab Aleksandr.

 Aleksandr Makarov pakub pisipojale paprikat.

Noortekogu – edukate sõprusringkond ja hüppelaud „suurde” poliitikasse

Tekst: Martin Kukk,
Eesti Reformierakonna
Noortekogu juhatuse liige

Mõni aeg tagasi kirjutas endine Reformierakonna Tallinna noorteklubi juht, tänane peaministri nõunik Henri Arras sellest, kuidas aastal 2029 kohtuvad lõunalaudas noortekogust välja kasvanud Tallinna linnapea, välisminister ja edukas ettevõtja. Tänapäev on noortekogu liikmeskonnast kasvanud säravate inimeste näol palju analoogseid näiteid. Noortekogu üks asutajaliige Keit Pentus oli äsja Tallinna linnapeakandidaat. Teine asutajaliige Kristen Michal juhib Eesti suurimat võimuerakonda peasekretärina, seegi amet ei jää kindlasti ministriametile alla. Endine noortekogu peasekretär Paavo Pärn praktiseerib koos sõpradega noortekogust ettevõtluses juhtides edukat ettevõtet. Siinkohal võiks veel palju häid näiteid tuua. Järeldus on aga järgmine: on suhteliselt tõenäoline, et suur osa noortekogu liidreid on homse ja ülehommse Eesti elu kujundajad.

Kui pärast 2007. aasta üledukaid Riigikogu valimisi kokkuvõtteid tehti, siis Reformierakonna noortekogu hea ning efektiivse töö tulemuseks olid kuus noortekogu liiget Riigikogus. Sellel puhul ei olnud küsimust, kas see on hea või halb tulemus – ühelgi poliitilisel noorteorganisatsioonil ei ole Eestis sellist tulemust ette näidata.

Foto: Rain Hansen

Nüüd on seljaga kohalikud valimised ja ka noortekogu on kokkuvõttes oma kandidaatide tulemustest teinud. Noored olid kandidaatideks ligi 50 omavalitsuse Reformierakonna nimekirjas, neist 18 noorkandidaati osutus valituks valla- või linnavolikokku ning kollektiivne häältesaak üle Eesti oli enam kui 3500 häält. Esile tuleks tõsta noori Tallinnast, Keilast, Raplast, Kehtnast, Haapsalust ning Saarde vallast.

Mis saab noortekogust edasi? Juba selle kuu viimastel päevadel valib noortekogu üldkogu endale uue esimehe ja juhatuse. Esimest korda üle mitme aasta on tunne, et noortekogu juhtimisest on huvitatud uued „jõud”, seda nii Tallinnast, Tartust kui mujalt Eestist.

Milliseid eesmärke tuleks seada? Noortekogu üheks eesmärgiks on hästi toimiv iseseisev organisatsioon, kuid kindlasti tuleb ka erakonna piirkondadega saavutada ühine hingamine. Kindlasti tuleb noortekogus ka sisulisi muutusi. Juba uue aasta alguses asume koostama programmi 2011. aasta Riigikogu valimisteks. Kindlasti tuleb jätkata senisel kursil tulumaksu langetamise ja õppelaenu määra tõstmise osas. Kindlasti ei tohi unustada tuumajaama rajamise toetamist.

Ühtlasi peab noortekogu seadma kvantitatiivsed eesmärgid Riigikokku kandideerivate noorte osas. Viskaksin õhku võib-olla tänases olukorras meelevaldsed numbrid – 2011. aasta Riigikogu valimistel kaheksa noortekogu liiget Riigikokku! Et saavutada selline tulemus, on vaja noorte seast leida 500 noort abilist, kes kaheksa kandidaadi kampaaniat ka realselt teostama asuvad.

Peale 2007. aasta parlamendivalimisi ütles toonane noortekogu juht Reimo Nebokat: „Need kuus noort, kes said Riigikokku, ei olnud meie hulgast viimased, vaid esimesed.” Läbi aegade on öelnud mitmed tipp-poliitikud ja mitte ainult meie erakonnast, et ilma noorteta ei oleks me pooltki nii edukad ja võimsad. ✎

REFORMIERAKONNA NOORTEKOGU KONGRESS

AEG 28. november

KOHT Tartu Dorpati konverentsikeskus

ALGUS 17.00 **LÕPP** 02.00

ÕHTU JUHT Tõnis Milling

PIDU RESTORAN Rehepapp

BÄND Traffic

TRANSPORT Bussid üle Eesti
[bussipilet 50.-]

REGISTREERIMINE KLUBIJUHILE / LISAINFO KARL@REFORM.EE

REFORMIERAKONNA JUUBELIBALL

Laupäeval, 12. detsembril 2009
kell 19.00 Tallinnas,
Estonia kontserdisaalis

Musitseerib Bel-Etage Swingorkester
Õhtut juhib MART SANDER

Päev algab kell 12 Üldkoguga ja jätkub
õhtusel ballil üheskoos Reformierakonna
15. sünnipäeva tähistamisega.

* * * * *

Ballile registreerimine

Registreeri info@reform.ee või 680 80 80.
Registreerimise kinnitab osalustasu maksmine

Osalustasu*

Kuni 7. detsembrini 250.- Alates 8. detsembrist 350.-
Õhtusöök ettetellimisel kuni 6. detsembrini 150.-

*hinnad ühe inimese kohta

Tasumine ülekandega:

Eesti Reformierakonna arvelduskontole Swedbankis
221002169472, selgitusse osalejate nimed ja õhtusöögi soov.

Sularahas:

erakonna peakontorisse või oma maakonna arendusjuhi kätte.

Soodushinnaga öömaja pakub Reval Hotel Olümpia.

* * * * *

Täpsem info Oravavõrgus ja www.reform.ee